

T.C.

TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**6-14 YAŞ ÇOCUK DERGİLERİNİN GÜNÜMÜZ DÜNYA SORUNLARI
AÇISINDAN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Şifa Nur AKBULUT

TOKAT- 2022

T.C.

TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**6-14 YAŞ ÇOCUK DERGİLERİNİN GÜNÜMÜZ DÜNYA SORUNLARI
AÇISINDAN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Şifa Nur AKBULUT

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Ayşe ÇAĞLAR

TOKAT- 2022

ETİK SÖZLEŞME

Bu belge ile bu tezdeki bütün bilgi toplama ve raporlaştırma sürecinin Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'ne, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kılavuzuna, genel akademik kurallara ve etik ilkelere uygun olarak gerçekleştirildiğini; bu tez çalışmasının “intihal engelleme” programı ile tarandığını, bana ait olmayan tüm bilgi, düşünce ve bulgulara atıf yaptığımı ve kaynağını gösterdiğimi beyan eder, sorumluluğun tarafıma ait olduğunu kabul ederim.

Tarih: / /

Tezi hazırlayan öğrencinin

Şifa Nur AKBULUT

İmza

JÜRİ KABUL VE ONAY

Şifa Nur AKBULUT tarafından hazırlanan “6-14 Yaş Çocuk Dergilerinin Günümüz Dünya Sorunları Açısından İncelenmesi” adlı tez çalışmasının savunma sınavı 31.05.2022 tarihinde yapılmış olup aşağıda verilen Jüri tarafından Oy Birliği ile Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Türkçe Ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı/ Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri (Unvanı, Adı Soyadı)

İmzası

Üye (Başkan) :.....

.....

Üye :.....

.....

Üye :.....

.....

Üye :.....

.....

Üye :.....

.....

ONAY

...../...../.....

Prof. Dr. Mehmet GÜNEŞ
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimim boyunca bana edindiği bilgileri ve tecrübeleri aktaran, tez yazma sürecinin başından sonuna kadar beni birçok konuda motive eden ve destekleyen, kıymetli v.ini hiçbir zaman benden esirgemeyen değerli danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Ayşe ÇAĞLAR'a teşekkürü bir borç bilirim.

Hayatımın her anında desteğini ve sevgisini yürekten hissettiğim değerli aileme, beni her konuda destekleyen ve her zaman yanımda olan Engincan Topal'a ve değerli arkadaşlarıma sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

ÖZET

6-14 YAŞ ÇOCUK DERGİLERİNİN GÜNÜMÜZ DÜNYA SORUNLARI AÇISINDAN İNCELENMESİ

Akbulut, Şifa Nur

Yüksek Lisans, Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Ayşe ÇAĞLAR

Mayıs, 2022, xi + 82 sayfa

Bu çalışmada 6-14 yaş grubuna yönelik çıkarılan çocuk dergilerinin günümüz dünya sorunlarına yer verme durumlarının incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaca yönelik, çocuk dergilerinin kapak sayfaları, konu başlıklarının içeriği, Covid-19 pandemisi sürecindeki içeriği ve günümüz dünya sorunlarının çocuk dergilerinde ne tür içeriklerde yer aldığı incelenmiştir. Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden “ölçüt örnekleme” kullanılmıştır. Bu bağlamda çalışmanın veri toplama kaynağını beş farklı çocuk dergisinin 60 sayısı oluşturmuştur. Verilerin toplanmasında doküman analizi ve verilerin çözümlenmesinde içerik analizi kullanılmıştır. Çalışmada elde edilen bulgulara göre dergi kapaklarındaki günümüz dünya sorunlarından en çok değinilen “hayvan sorunları”dır. İncelenen çocuk dergilerinin içeriğindeki konu başlıklarının %23.9’u günümüz dünya sorunlarıyla ilgilidir. Dergi içeriklerinde en fazla yer verilen sorunun “korona virüs (salgın hastalıklar)” olduğu belirlenmiştir. Günümüz dünya sorunları ile ilgili oluşturulan kategoriler içerisinde en sıklıkla ifade edilen sorunlar “nüfus ile ilgili sorunlar” kategorisine aittir. Günümüz dünya sorunları ile ilgili oluşturulan kategoriler içerisinde en az kullanılan sorunlar ise “tarım ve hayvancılıkla ilgili sorunlar” kategorisine aittir. Dergi içeriklerindeki günümüz dünya sorunlarıyla ilgili konulara daha çok Covid-19 pandemisinin başladığı ilk aylar (Nisan-Mayıs-Haziran) yer verildiği görülmüştür. İncelenen dergilerde günümüz dünya sorunları en çok “bilgilendirici metin” türünde makale olarak verilmiştir. Bu sonuçlara dayalı olarak; çocuk dergilerinde günümüz dünya sorunları konularına yer verilmesi gerektiği, çocuk dergilerinde günümüz dünya sorunları ile ilgili düzenlenen günlere, haftalara, kurumlara, anlaşmalara ve yasalara daha sık yer verilmesi yönünde öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Çocuk Dergileri, Günümüz Dünya Sorunları, Coğrafya Eğitimi, Sosyal Bilgiler

ABSTRACT

EXAMINATION OF CHILDREN'S JOURNALS FOR 6-14 YEARS IN TERMS OF TODAY'S WORLD PROBLEMS

Akbulut, Şifa Nur

Master Thesis, Social Studies Education Science

Advisor: Asist. Prof. Dr. Ayşe ÇAĞLAR

May, 2022, xi + 82 pages

In this study, it is aimed to examine the children's magazines published for the 6-14 age group in terms of today's world problems. For this purpose, children's magazine's; cover pages, the content of the titles, the content during the Covid-19 pandemic and the text types in the content were examined in the context of today's world problems. Qualitative research method was used in the study. Criterion sampling, one of the purposive sampling methods, was used to determine the study group. The study group, which was determined according to certain criteria, consisted of 60 issues of five different children's magazines. Document analysis was used to collect the data and content analysis was used to analyze the data. According to the findings obtained in the study; Today's world "animal problems" are the most mentioned on magazine covers. 23.9% of the topics in the content of the children's magazines examined are related to today's world problems. It has been determined that the most frequently mentioned problem in the contents of the journal is the corona virus (epidemics). The most frequently expressed problems among the categories created for today's world problems belong to the "problems related to population" category. Among the categories created for today's world problems, the least used problems belong to the category of "problems related to agriculture and animal husbandry". It has been seen that the contents of the magazine are mostly given place to the issues related to today's world problems in the first months (April-May-June) when the Covid-19 pandemic started. The themes of today's world problems in the contents of the magazine are mostly given as "informative text" type articles. Based on these results; It is necessary to include the themes of today's world problems more frequently in order for children to grow up more consciously in the titles and content of the magazines, to remind children's responsibilities towards world problems by giving more frequent place to the days, weeks, institutions, agreements and laws related to today's world problems in children's magazines.

Keywords: Children's Magazines, Contemporary World Issues, Geography Education, Social Studies

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ETİK SÖZLEŞME	i
TEŞEKKÜR	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLO LİSTESİ	viii
ŞEKİL LİSTESİ	ix
KISALTMALAR	x
BÖLÜM I	1
GİRİŞ	1
Problem	1
Amaç	4
Önem	4
Sayıtlar	5
Sınırlılıklar	5
Tanımlar	5
BÖLÜM II.....	7
KAVRAMSAL ÇERÇEVE	7
Çocuk Dergileri.....	7
Dünyada ve Türkiye’de Çocuk Dergilerinin Tarihçesi.....	9
Eğitimde Edebi Türlerin ve Çocuk Dergilerinin Önemi	11
Günümüz Dünya Sorunları Nedir?	14
Doğal Faktörlerden Kaynaklanan Sorunlar	16
Beşeri Faktörlerden Kaynaklanan Sorunlar.....	17
Ekonomik Faktörlerden Kaynaklanan Sorunlar	17

Günümüz Dünya Sorunları İle İlgili Düzenlenen Günler, Haftalar, Kurumlar, Sözleşmeler ve Yasalar	18
Yaşadığımız Çağda Günümüz Dünya Sorunlarının Önemi ve Sorunlara Yönelik Çözümler	19
Eğitimde Günümüz Dünya Sorunlarının Yeri	21
Çocuk Dergileriyle İlgili Yapılmış Çalışmalar	26
Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar	26
Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar	28
Günümüz Dünya Sorunlarıyla İlgili Yapılmış Çalışmalar.....	33
Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar	33
Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar	35
BÖLÜM III	39
YÖNTEM.....	39
Araştırma Modeli	39
Çalışma Grubu	39
Veri Toplama Aracı	40
Veri Toplama Süreci	41
Verilerin Analizi.....	43
Güvenirlilik ve Geçerlilik.....	43
BÖLÜM IV	45
BULGULAR	45
4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	45
4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	47
4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	55
4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	58
BÖLÜM V.....	61
TARTIŞMA VE SONUÇ.....	61
Birinci Alt Probleme Yönelik Sonuç ve Tartışma	61

İkinci Alt Probleme Yönelik Sonuç ve Tartışma	62
Üçüncü Alt Probleme Yönelik Sonuç ve Tartışma	64
Dördüncü Alt Probleme Yönelik Sonuç ve Tartışma	65
BÖLÜM VI	66
ÖNERİLER	66
Araştırmacılara Yönelik Öneriler:	66
KAYNAKÇA	67
İnternet Kaynakları	82
Çalışmada Kullanılan Dergiler	82

TABLO LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1. Çocuk Dergilerinin Kapaklarında Yer Alan Günümüz Dünya Sorunlarının Dergilere Göre Frekans (f) ve Yüzde (%) Değerleri	45
--	----

Tablo 2. Çocuk Dergilerinin Kapaklarında Yer Alan Günümüz Dünya Sorunlarının Frekans (f) ve Yüzde (%) Değerleri.....	46
Tablo 3. Çocuk Dergilerinin İçeriklerinde Yer Alan Günümüz Dünya Sorunlarının Dağılımı	48
Tablo 4. Çocuk Dergilerinin İçeriklerinde Yer Alan Doğal Faktörlerden Kaynaklanan Sorunların Kategori ve Kodlarına Göre Dağılımı	50
Tablo 5.Çocuk Dergilerinde Covid-19 Öncesi Dönem ve Covid-19 Sonrası Dönemde Dergilerde Yer Alan Günümüz Dünya Sorunlarının Frekans (f) ve Yüzde (%) Dağılımı	55
Tablo 6.Covid-19 Sürecinde Dergilerde Yer Alan Günümüz Dünya Sorunları ve Frekansları	56
Tablo 7.Çocuk Dergilerinin İçeriklerinde Yer Alan Günümüz Dünya Sorunlarının Yer Aldığı Metin Türlerinin ve Diğer Türlerin Dağılımı	58

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1. Dergi Kapaklarında Günümüz Dünya Sorunları Örnekleri.	Sayfa 47
Şekil 2.Dergi İçeriklerinde Küresel Isınmaya İlişkin Örnek.	53

Şekil 3.Dergi İçeriklerinde Nüfus İle İlgili Sorunlar Örneği.	53
Şekil 4.Dergi İçeriğinde Enerji İle İlgili Sorunlara İlişkin Örnek.....	54
Şekil 5.Dergi İçeriklerindeki Günümüz Dünya Sorunları ile Günler, Haftalar, Kurumlar, Anlaşmalar ve Yasalar Örnekleri	54
Şekil 6.Dergi içeriklerinde Bilgilendirici Metin Türünde Verilmiş Günümüz Dünya Sorunları Örnekleri.....	59
Şekil 7.Dergi içeriklerinde Afiş/Poster Türünde Verilmiş Günümüz Dünya Sorunları Örnekleri.....	60
Şekil 8.Dergi içeriklerinde Şiir Türünde (Pastoral) Verilmiş Günümüz Dünya Sorunları Örnekleri.....	60

KISALTMALAR

GDS: Günümüz Dünya Sorunları

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

TDK: Türk Dil Kurumu

NCSS: Sosyal Bilimler Ulusal Konseyi

UNICEF= Birleşmiş Milletler Çocuklar Fonu

CITES: Nesli Tehlikede Olan Türler

UNFCCC: BM İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi

UNCTAD: Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı

UNDP: Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı

UNDRO: Birleşmiş Milletler Afetzedelere Yardım Kuruluşu

UNEP: Birleşmiş Milletler Çevre Örgütü

IUCN: Uluslararası Doğayı Koruma Birliği

TEMA: Türkiye Erozyonla Mücadele, Ağaçlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma Vakfı

TTDK: Türkiye Tabiatını Koruma Derneği

DD: Doğa Derneği

COVID-19: Korona virüs Hastalığı 2019

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problemi, alt problemleri, amacı, önemi, sayıtları, sınırlılıklara ve tanımlara yer verilmiştir.

Problem

Bireylerin bilişsel, sosyal, duygusal vb. çeşitli gelişimleri için özellikle çocuk yaşlardaki eğitim kritik öneme sahiptir. Çocukların okullarda aldığı formal eğitimin dışında, okul dışı öğrenme ortamları olarak informal eğitim kaynakları da eğitimi destekleyici unsurlardandır. Eğitimi destekleyen bu kaynakların en etkililerinden biri de çocuklara yönelik hazırlanmış çocuk dergileridir (Alabaş, 2018).

Çocuk dergileri, çocukların yaş ve gelişimine uygun, çeşitli edebi türleri içerisinde barındıran, belirli aralıklarla çıkan yayınlardır. Bu dergiler çocukların bilimsel gelişmeleri takip ederek yaratıcılıklarını geliştirmeye yarayan, farklı yaşam biçimlerini, sporları, teknolojiyi, farklı coğrafyaları ve hayvanları konu alan çocukların hayal dünyasına yönelik farklı boyutlar kazanmasını sağlayan yayınlardır (Duran ve Dolaylar Özkul, 2018). Çocuk dergilerinin içeriğinde yaşamımızdaki teknolojik gelişmeler, bilimsel keşifler ve doğa olaylarından bahseden yazıların olması, çocukların merakını uyandırır ve çocukları geleceğe hazırlar (Turan, Kurt ve Arslan, 2016). İçinde eğlenceli ve bilimsel konular, bulmacalar, kısa ve öz bilgiler, şiirler ve güncel olaylar, deneyler, renkli fotoğraflar, resimler ve karikatürler gibi içerikler bulundurmaktadır (Erdoğan, 2009; Kırış, 2007; Sarıçam, 2019). Çocuk dergilerini, bu zengin içeriği daha eğlenceli ve ilgi çekici hale getirmektedir (Aytan ve Çalıcı, 2020). Ayrıca çocuk dergilerindeki görsel tasarım zenginliği çocuklara yorumlama, düşünme yetisi de kazandırmaktadır (Gezmen, 2019).

Çocuk dergilerinde çocukların ilgisini çeken, onlara yaşadığımız dünya hakkında bilgiler veren, dünyayı ilgilendiren güncel konulara ve sorunlara yer veren içeriklerin olması çocukların gelecek için bilgi, bilinç ve sorumluluk kazanmasında önemlidir. Bu bağlamda çocuk dergileri görsel, içerik, yazım diliyle çocukların yaş grupları dikkate alınarak hazırlanması gerektiği gibi çocukları öğrenmeye teşvik etmeli, güncel ve toplumu ilgilendiren meselelere yönelik bilgiler vermeli, sorunlara çözümler üretmeyi teşvik etmelidir (Demiryürek, 2012; Gezmen, 2019). Bu bilgiler çocukların yaşadığı

hayatı daha yakından tanıyarak doğal kaynakların sınırlı olduğu gerçeğini kavrama ve insanların yaşadığı sorunlar hakkında bilgi sahibi olma gibi becerileri kazanmalarına yardımcı olabilir.

Çocuk dergileriyle ilgili literatür incelendiğinde, bu dergilerin çeşitli özelliklerinin değerlendirildiği görülmektedir. Literatürde çocuk dergilerinin reklam bağlamında (Buckingham, 2007; Chick ve Hunter, 2009; Çiğdem, 2019; Lindquist, 1979; Jones ve Reid, 2009; Jones, Gregory ve Kervin, 2012), Türk edebiyatı, çocuk edebiyatı ve edebi türler bağlamında (Demirdal, 2019; Durmuş, 2007; Erdoğan, 2009; Kırış, 2007) incelendiği görülmektedir. Yine çocuk dergilerinin yapısal olarak nasıl olması gerektiği (Demiryürek, 2009), grafik tasarımı sorunlarının ele alındığı (Dere, 2018; Sürmeli, 2010), içerik ve konu bakımında incelendiği (Bozbıyık, 2019; Mete, 2019; Yaşar) görülmektedir.

Dolaylar Özkul (2017) çocuk dergilerinde yer alan konuları, metin türlerini, görselleri ve etkinlikleri belirlemeye dönük çalışmıştır. Yine Ertem (2005) çocuk dergilerini “çocuk imgesi” yönünden araştırmıştır. Terkan (2009) ve Başboğa (2018)’da popüler çocuk dergilerindeki egemen söylemlerin neler olduğuna dikkat çekmiştir. Berker (2018), 1980-2012 yılları arasında yayımlanan çocuk dergilerinin oluşturulmak istenen çocukluk olgusunu saptamaya çalışmıştır. Özkanca (2018), çocuk dergilerini toplumsal cinsiyet rolleri kapsamında değerlendirmiştir. Eldiven (2018), birbirinden farklı dönemlerde yayımlanan çocuk dergilerinden hareketle çocuk kimliği tasarımına dikkat çekmiştir.

Çocuk dergileri eğitim yönünden de incelenmiştir (Akbulut ve Akkurt Çağlar, 2022; Bayat, 2002; Henderson, 2006; Şimşek, 2002). Çeşitli çalışmalarda birbirinden farklı dönemlerde yayımlanan çocuk dergilerini karşılaştırarak dönemlerin eğitim anlayışı ve çocuk eğitimi üzerinde etkisi değerlendirilmiştir (Gurbetoğlu, 2007; Morrow ve Lesnick, 2001; Öğüt, 2006; Sarı, 2005; Taş, 2008). Alabaş (2014), Cumhuriyet’in ilk yıllarındaki çocuk dergilerinin eğitim ve tarihe bakışlarını çeşitli açılardan incelemiştir. Tanrıku (2014) ve Mamık (2020)’in çalışmasında ise çocuk dergilerinin ders materyali olarak kullanımının derse etkisi incelenmiştir. Çocuk dergileri değerler bağlamında da ele alınmıştır (Esmer, 2007; Güler, 2019; İdi Tulumcu, 2015; Korkusuz, 2020; Yeter, 2019). Doğdu (2007) ve Louise (2009) de çalışmalarında çocuk dergilerinin yurttaşlık bilinci kazandırmasındaki işlevini ortaya koymuşlardır. Pembegül (2019) de yaptığı çalışmada çocuk dergilerini, Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşmesi’nde yer alan maddelere göre değerlendirmiştir.

Günümüz dünya sorunları ile ilgili alan yazın incelendiğinde öğretmen adaylarının ve öğrencilerin günümüz dünya sorunlarına karşı tutumlarının, algılarının, farkındalıklarının ve bakış açılarının incelendiği görülmektedir. Öğretmen adaylarının küresel sorunlar ile ilgili tutumlarının incelendiği (Alazzi, 2011; Larijani, 2010; Kan, 2009); öğrencilerin günümüz dünya sorunlarına ilişkin algıları ve tutumları saptanmaya çalışıldığı (Angry, 1992; Cates, 2002; Cogan, Torney, Purta ve Anderson, 1988; Durmuş, 2020; Yazıcı, 2013) çalışmalar mevcuttur. Kılıçoğlu, Karakuş ve Öztürk (2012), öğretmen adaylarının günümüz dünya sorunlarına karşı algılarından yola çıkarak bir tutum ölçeği geliştirmiştir. Diğer bir çalışmada da öğretmen adaylarının zihin haritalarına yansıyan günümüz dünya sorunlarını tespit etme amaçlanmıştır (Şeyihoğlu, Sever ve Özmen, 2018).

Palaz (2017), çalışmasında sosyal bilgiler eğitiminde küresel sorunların yerini ve öğretimini ele almıştır. Çeşitli çalışmalarda da sosyal bilgiler öğretmen adaylarının günümüz dünya sorunlarına yönelik tutumları ve algıları (Avcı ve Gümüş, 2017; Hashizaki ve Kawaguchi, 2012; Işık Mercan ve Sarı, 2019; Papadimitriou, 2004; Switzer ve Mulloy, 1979; Uymaz, 2021; Wong, 2003; Yiğit, 2019) ortaya koyulmuştur.

Çocuk dergileri bedava veya ücretli, online veya basılı çok sayıda olup geniş kitlelere hitap etmektedir. Dünyada giderek artan dünya sorunları, geleceğe ilişkin senaryolar, güncel konular tüm yetişkinlerin olduğu gibi çocuklarında ister istemez gündemindedir. Artık dünyada açlık, savaş, kıtlık, ırk ayrımı, din ve mezhep çatışmaları, gecekondulaşma, dış borç, nükleer kaza, işsizlik ve doğal afet gibi sorunlar tüm insanlığı etkilemektedir (Yazıcı, 2013). Günümüzde sayısı ve etkilenenlerin miktarı giderek artan pek çok dünya sorunu mevcuttur. 2019'un son aylarında Çin'de ortaya çıkan (<https://covid19.saglik.gov.tr/>) ve 2020 yılında tüm dünya nüfusunu etkileyerek insanları evlere kapayan virüsün (Covid-19) sebep olduğu pandemi süreci bu sorunların en yakın örneğidir.

Pandemi sürecinde ücretli olan bazı dergiler evde kalan bireylerin faydalanabilmesi için online olarak hizmete açılmıştır. Bazı çocuk dergileri de bu dönemde ücretsiz olarak sunulmuştur. Bu nedenle 2020 yılı çocuk dergileri daha fazla bireye ulaşmış olarak değerlendirilebilir. Dünya sorunlarını pandemiye yaşayarak tecrübe edinmiş çocuklar için 2020 yılında faydalanabilecekleri çocuk dergilerinde yer alan günümüz dünya sorunları oldukça önemli olarak görülebilir.

Literatürde çocuk dergileri ve dünya sorunlarıyla ilgili yapılmış çalışmalarda, çocuk dergilerinde dünya sorunlarının genel olarak değerlendirildiği bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu bağlamda literatüre katlı sağlanmaya çalışılmıştır. 2020 yılında ücretsiz olarak kullanıma açılan, daha çok çocuğa ulaşabildiği varsayılan 6-14 yaş çocuk dergilerinin önemli görülmesi ve içeriğinde yer alan günümüz dünya sorunlarının değerlendirilmesi amacıyla gerekli görülmüştür.

Amaç

Çocukların gelişim ve eğitim düzeylerine göre farklı içeriklere sahip çocuk dergilerinin amacı çocukları bilgilendirmek ve eğlendirmek olarak kabul edilebilir. Çocukların eğitime katkı sağlayan bu dergiler hem aileler hem de eğitimciler için dersleri destekleyici, öğretimi zenginleştirici materyallerdir. Özellikle son dönemlerde pandemi nedeniyle evde kalan çocukların internet yolu ile ulaşabilecekleri dijital platformlarda (Web sitesi veya e-dergi uygulamaları) erişime açılan pek çok dergiye ulaşabilmesi ya da dergilerin meraklı okuyazarlar ve eğlence-etkinlik için tercih edilmesi çocuk dergilerine bulunduğumuz süreçte daha fazla önem kazanmaktadır.

Bu araştırmanın amacı; 6-14 yaş çocuk dergilerinin günümüz dünya sorunlarına yer verme durumlarını incelemektir. Araştırmanın problemini “6-14 yaş grubuna yönelik çıkarılan çocuk dergilerinde hangi dünya sorunlarına ne sıklıkta ve ne tür içeriklerde yer verilmiştir?” cümlesi oluşturmaktadır. Araştırmanın amacı doğrultusunda aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır:

1. Çocuk dergilerinin kapaklarında günümüz dünya sorunlarından hangilerine yer verilmiştir?
2. Çocuk dergilerindeki konu başlıklarının içeriğinde yer alan günümüz dünya sorunlarının verilme sıklığı nedir ve bu içeriklerdeki günümüz dünya sorunları nelerdir?
3. Covid-19 pandemi süreci, çocuk dergilerindeki günümüz dünya sorunlarının verilme sıklığını nasıl etkilemiştir ve bu süreçte dergi içeriklerinde verilen günümüz dünya sorunları nelerdir?
4. Çocuk dergilerindeki günümüz dünya sorunları hangi yazı türlerinde verilmiştir?

Önem

Çocuklar son yıllarda artan dünya sorunlarıyla birlikte günümüz dünya sorunlarıyla ilgili konulara gündelik hayatlarında sevdiği bir sanatçıya ait bir röportajda,

okudukları bir dergi kapağında, sosyal medyada, televizyonda, arkadaş sohbetinde rastlayabilmektedir. Çocuklar özellikle 2020 yılında yetişkinler gibi pandemi süreciyle karşı karşıya kalmışlardır. Bu süreçte hem yetişkinler hem de çocuklar salgın hastalıkla (Covid-19) karşılaşmış, bu da onlarda dünyanın geleceğiyle ilgili endişelere (Işıklı, 2020), kendi gelecekleriyle ilgili kaygılara neden olmuştur. Bu noktada günümüz dünya sorunlarının azımsanmayacak şekilde bireyleri ve toplumları etkilediği, gelecekte bizleri nelerin beklediği ve toplumların bu sorunlarla nasıl baş edeceği gibi konular oldukça önem kazanmıştır. Bu açıdan çocuk dergilerinin dünya sorunlarından bahsetmesi çocuklar için oldukça önemlidir. Bu araçlarda pek çok bilgilendirici konunun olması, dünya üzerindeki canlıların hayatını olumsuz yönde etkileyen olaylardan ve bu sorunlara ait çözüm önerilerinin sunulduğu içeriklerin olması çocukların, yaşadıkları dünya üzerindeki sorunlardan haberdar olmaları sağlayabileceği gibi aynı zamanda bu sorunların çözümüne onların da dâhil edilmesini kolaylaştıracağı düşünülebilir. Bu açıdan çocukların ilgiyle haşır neşir oldukları, geleceğin dünyasında yaşayacak geleceğin yetişkinlerine hitap eden çocuk dergilerinin dünya sorunlarından bahsetmesi oldukça önemlidir. Bu bağlamda yapılan bu çalışma hem çocuk dergileriyle yapılan çalışmalara hem de günümüz dünya sorunları ile yapılan çalışmalara çeşitlilik katacağı söylenebilir.

Sayıtlar

1. Çocuk dergilerinde günümüz dünya sorunlarına yer verildiği varsayılmaktadır.

Sınırlılıklar

1. Araştırma 2020 yılında yıl boyunca yayın yapan, okul çağı olarak kabul edilen 6-14 yaş grubuna hitap eden çocuk dergileriyle sınırlıdır.
2. Dijital platformlarda online olarak ücretsiz ulaşılabilir çocuk dergileriyle sınırlıdır.

Tanımlar

Dergi: “Siyaset, edebiyat, teknik, ekonomi vb. konuları inceleyen ve belirli aralıklarla çıkan süreli yayın, bülten, mecmua” (TDK, 2018).

Coğrafya: “Coğrafya yeryüzündeki doğal, beşeri ve ekonomik olayları, bu olayların dağılışını ve bu dağılışların nedenlerini insanla ilgi kurarak inceleyen bilim dalıdır” (Doğanay, 2002, s.6).

Çocuk Dergisi: “Çocuğun düşünme, dil ve okuma becerisini geliştirmek, okul dışında geçirdiği zamanı daha kaliteli kılmak, çocuğu eğitmek ve eğlendirmek gibi işlevlere sahip olan iletişim araçlarıdır” (Kaptan ve Sürmeli, 2011, s.184).

Günümüz Dünya Sorunları: “Dünyayı ve dünya üzerindeki canlı hayatı olumsuz yönde etkileyen olaylardır” (Özey, 2017, s.7).

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde, “Çocuk dergileri”, “Çocuk Dergilerinin Türkiye ve Dünyadaki Tarihçesi”, “Eğitimde Edebi Türlerin ve Çocuk Dergilerinin Önemi”, “Günümüz Dünya Sorunlarının Neler Olduğu”, “Yaşadığımız Çağda Günümüz Dünya Sorunlarının Önemi ve Sorunlara Yönelik Çözümler”, “Eğitimde Günümüz Dünya Sorunlarının Yeri”, tartışılacak, çocuk dergileriyle ve günümüz dünya sorunlarıyla ilgili yapılmış çalışmalar ortaya koyulacaktır.

Çocuk Dergileri

Dergiler, düzenli aralıklarla yayınlanan genelde kuşe, mat kâğıda basılan veya dijital olarak okuyucuya sunulan süreli yayınlardır. Dergiler içerisinde çeşitli konularda bilgiler, haberler, makaleler, karikatürler, renkli fotoğraflar ve resimler gibi zengin bir içerik barındırırlar. İletişim gibi amaçlarla ortaya çıkan dergiler, zamanla toplumun tüm gruplarına hitap etme ihtiyacı duymuş çeşitli meslek, cinsiyet ve yaş gibi kategorilere ayrılmışlardır (Sarıçam, 2019).

Çocuk dergilerinin gelişimi incelendiğinde, başlarda toplumun belirli kesimlerine yönelik çıkarılan yayınlar olduğu daha sonra toplumun her kesimine hitap eden, kadınlar, gençler, değişik meslek grupları ve çocuklara yönelik dergiler çıkarılmaya başlandığı görülmüştür (Şimşek, 2001). Çocuk dergilerinin ortaya çıkmasında rol oynayan en önemli etkenler, çocukların gerçeklikleri algılama şeklinin yetişkinlerden farklı olması denilebilir (Erdoğan, 2009). Buna göre çocukların hayatı keşfetme, eğlenme, yaşam gücünü çoğaltabilme, hoş bir dile sahip olma ve yaşamda yaratıcı aktivelerde bulunma gibi ihtiyaçları vardır. Bu ihtiyaçlar çocuklar için hazırlanacak eserler sayesinde karşılanabilirler (Oğuzkan, 2001, s. 207). Kırış (2007) çocuk dergilerini şöyle ifade etmiştir:

Çocuğun olgunlaşma ve toplumsal bir kimlik kazanma devresinde bir araç olarak kullandığı dergiler, çocuğun zekâsını geliştiren; ruhi, fikri ve dil gelişimini tamamlamasına olumlu yönde etki eden; kelime hazinesini zenginleştiren; çocuğa kitap ve dergileri düzenli olarak takip etme ve okuma alışkanlığı kazandıran; millî, tarihî, dinî ve insanî yönlerden çocuğu geliştiren; yurt, millet, aile sevgisini, doğruluğu, güzelliği aşıl原因 ve bunları bulmalarına yardımcı olan; dil, din, ırk, mezhep farkı gözetmeden evrensel ve manevi değerleri aşıl原因; başkalarının haklarına, fikirlerine saygı göstermeleri gerektiğini öğreten; estetik ve görsel zevk kazandıran; çocuğun düşünce düzeyini geliştiren; çocuğa özgür düşünme gücünü kazandıran; onda sağlam bir dünya görüşü oluşturan; onu öğrenmeye, araştırmaya sevk eden; ona öğrenmeyi öğreten; eğlenirken de öğrenebileceğini gösteren; çalışma azmi veren; onun eleştirel düşünme ve

mukayese gücünü ortaya çıkaran malzemeler olarak da tanımlanabilir (Kırış, 2007, s.22-23).

Çocuk dergileri, okul öncesinden başlayarak çocukların ergenlik dönemini de içine alan bir zaman dilimini kapsar. Onların edebiyat ve eğitim ihtiyaçlarını giderecek türde çeşitli eğitsel amaçlı hikâyeler, biyografiler, masallar ve anılar gibi yazılar bulundurulur (Erdoğan, 2009). Yine dergilerin içeriğinde çocukların gelişim özelliklerine hitap edecek resim, fotoğraf veya karikatürler gibi görsel araçlar bulunur. Bu sebeple çocuk dergileri yayınlanmaya başladıkları günden beri çocuklar tarafından ilgi uyandıran medya aracı olmuştur. Çocuk dergileri; hikâye, fabl, deneme, gibi farklı metin türlerini, karikatür, resim ve fotoğraf gibi farklı görsel türleri, bulmaca, bilmece, kesme ve yapıştırma gibi farklı bilişsel, duyuşsal ve psikomotor beceriler gerektiren etkinlikleri, eğitime yardımcı yazıları, oyunları ve kitap tanıtımları gibi içerikler barındırır (Aytan ve Çalıcı, 2020; Şimşek, 2001). Çocuk dergileri çocukları olgunlaştıran, onlara boş zamanlarını değerlendirme fırsatı sunan, toplumsal hayatta kimlik kazanmalarına yardımcı olan ve keşfedilmemiş yeteneklerin çıkmasını sağlayan araçlardır (Gezmen, 2019).

Çocuk dergileri kendi içerisinde çeşitlilik gösterir. Bunlar; marka ve reklam içerikli tüketici dergiler, eğitime yardımcı dergiler, dijital dergiler olarak sayılabilir (Kaptan ve Sürmeli, 2011). Yalçın ve Aytaş (2016)'a göre çocuk dergileri iki türde incelenir. Bunlar:

1. Okullarda çıkarılan gazete ve dergiler: Okullarda etkinlik veya öğretmenlerin kılavuzluğunda çıkarılırlar.
2. Çocuk okurlar için çıkarılan Ünite dergileri ve çok yönlü dergiler: Ünite dergileri öğrencilerin daha iyi anlamasını sağlamak amacıyla öğretim programına ve ders kitabına uygun hazırlanan dergilerdir. Çok yönlü dergiler ise daha geniş bir kitleye hitap ederek çocukların öğrenme, eğlenme, araştırma gibi ihtiyacını karşılamak amacıyla çıkarılırlar. Aynı zamanda çocukları güncel olay ve haberlerle buluştururlar.

Çocuk dergilerinin odağı çocukların öğrenme ve eğlence ihtiyacını karşılamak, içindeki metin ve görsellerle hayal gücünü, dili ve yaratıcılığı geliştirmektir (Gezmen, 2019). Çocuk dergileri çocuğun yaşadığı çağın gereklilikleri konusunda onları bilgilendirerek yaşam hakkında ipuçları taşır. Ayrıca ders kitaplarında yer almayan güncel konuları barındırır. Çocuk bu bilgileri okulda karşılaştığı bilgilerle kıyaslayabilir

(Aytan ve Çalıcı, 2020). Yalçın ve Aytaş’a (2016) göre çocuk dergilerinin yararları şöyledir:

- ❖ Çocukların hoşça vakit geçirmelerini sağlarken onların yeni bilgiler öğrenmesine, okuma, okuduğunu anlama ve düşünme gibi becerilerini geliştirir.
- ❖ Yaşamı daha iyi tanınmasına ve daha nitelikli bir yaşam sürmesine yardımcı olur.
- ❖ Dili kullanma becerisi sağlar.
- ❖ İçerisinde barındırdığı farklı etkinliklerle çocuğun yaratıcılığının gelişmesini sağlar.
- ❖ Dünyada yaşanan güncel olayları takip etmesini sağlar.
- ❖ Çocukların yaşlılarıyla iletişim kurmasını sağlar. Böylece çocuklar duygu ve düşüncelerini yaşlılarıyla karşılaştırır ve kendini geliştirme imkânı bulur.

Dünyada ve Türkiye’de Çocuk Dergilerinin Tarihçesi

Tarihte dergilerin ortaya çıkışı 17.yüzyıla kadar uzanır. O dönemde meydana gelen sosyokültürel ve bilimsel gelişmelerin sonucunda kurulan ilmi kurumlar (cemiyetler) bir yandan bilimin gelişmesini ve ilerlemesini sağlamak diğer yandan bilimle uğraşan insanlar arasındaki iletişimi sağlamak adına süreli yayınlar kullanmaya başlamıştır (Şimşek, 2001). Dünyada dergi ilk kez Fransa da 1665 yılında “*Journal de Scavant*” ismi ile yayınlanmıştır. Bu dergi bilimsel özelliktedir ve farklı yerlerde yaşayan bilim insanları arasında iletişimi kurmak amacıyla çıkarılmıştır (Sezgin, 2019). Daha sonra 1682 yılında Leipzig’de yayınlanan “*Acta Eruditorum*” dergisi çıkarılmıştır. Bu dergi de fen bilimleri ve matematikle ilgili makaleler yer almıştır (Şimşek, 2001).

Türk dergiciliğine bakıldığında ilk dergiler Avrupa’da olduğu gibi ilmi kurumlarca çıkarılmıştır. Yapılan araştırmalara göre Osmanlı Devleti’nde ilk kez 1849 yılında “Vekay-i Tıbbiye” dergisi çıkarılmış onu takiben 1862’de “Mecmua-i Fünun” dergisi çıkarılmaya başlamıştır. Dergide psikoloji, sosyoloji, tarih, coğrafya, fizik ve kimya gibi bilimlere ilişkin makaleler yer almaktadır (Şimşek, 2001). Yine bu yıllarda Şimşek’e (2001) göre “Mirat”, “Mecmua-i İbritname”, “Musiki-i Osmani” dergileri çıkarılmıştır.

Çocuk dergiciliğinin tarihine bakıldığında dünyada ilk kez 18. yüzyılda karşımıza çıkar (Yalçın ve Aytaş, 2016). Şimşek’e (2001) göre dünyada yayınlanan ilk çocuk dergileri 1722’de Leipzig kentinde çıkarılan ‘Leipziger Wochenblattfür Kinder’ dergisi kabul edilirken o yılları takiben çıkarılan diğer çocuk dergileri;

"Nidergaschisches Wochenblattfür Kinder", "Moralische Wochenschrift (1724)", "Patriot (1724-26)", "Vernünftiger Tadlerin (1725)", "Wocehenblatt Zum Besten Der Kinder", "Wochenschrift Zum Besten Der Erziehung Der Jugend", "Kinderfreund" sayılabilir. İngiltere de ise "Juveile Magazine (1788)", "The Childers Magazine (1799)" ve "The Child's Companion" çocuk dergileri çıkarılmıştır. Çocuk dergisi çıkarılan diğer ülkeler ise ABD ve Fransa'dır. ABD'de "The Jeveile Miscellany (1826)" ve "The Children's Magazine (1829)" dergileri, Fransa da "Le Museedes Familles" ile "Magazine d'Education Et De Recreation" dergisi yayınlanmıştır (Demiryürek, 2009; Kırış, 2007; Sürmeli, 2010; Şimşek, 2001; Terkan, 2009). Daha sonraki yüzyıllarda İngiltere de Boy's Magazine (1855), Children's Prize (1863), Cotterbox (1866), The Boy's Own Paper (1879), Young Elizabethan (1948-1973), Amerika'da Riverside Magazine For Young People (1867) ve St Nicholas (1873) dergileri yayımlanmıştır (Sarıçam, 2019, s.28).

Yayınlanan ilk çocuk dergilerinde öğretici yazılar, dini konular, ahlaki konular ve hikâye gibi yazılar bulunurken zaman içerisinde, bilmece, fabl, mektup, oyun ve öyküler gibi yazılar yer almıştır. İlk başlarda seçkin bir grup için çıkarılan çocuk dergileri daha sonraları tüm çocuklara yönelik çıkarılmıştır (Gezmen, 2019; Sarıçam, 2019; Sezgin, 2019). Çocuk dergilerinin zaman geçtikçe de toplumsal ve güncel sorunları çocukların gündemine getirme işlevine sahip olduğu söylenebilir.

Ülkemizde dergicilik tarihine bakıldığında çocuk dergilerine yönelik ilk girişimlerin çocukların bir birey olarak kabul görmesiyle Tanzimat Döneminde rastlanıldığı söylenebilir. Çünkü bu dönemde iletişim araçları ve edebiyat sosyal değişimin aracısı olarak kabul edilerek toplumun en genç kuşağına yönelme ihtiyacı duyulmuştur. Bu şekilde değişimin kalıcı olacağı düşünülmüştür (Şimşek, 2001). Bu dönemde günlük gazetelerle beraber haftalık ve aylık dergiler yayınlanmıştır (Kaptan ve Sürmeli, 2011; Yiğitbaşı, 2014). Osmanlı'da çıkarılan ilk çocuk dergisi 1869 yılında Sıtkı Efendi tarafından çıkarılmış "Mümeyyiz" adlı dergidir. Gazete eki olarak çıkan bu dergi çocuklarca büyük beğeni toplamış 49 sayıyı görerek uzun soluklu olmuştur (Şimşek, 2001).

1869-2020 tarihleri arasında eski-yeni harfli çok sayıda çocuk dergisi yayınlanmıştır. Bu dergilerden başlıcaları: "Etfal (1875)", "Sadakat (1875)", "Ayine", "Arkadaş (1876)", "Tercüman-ı Hakikat", "Bahçe (1880)", "Mecmua-i Nevresidegan", "Çocuklara Arkadaş", "Çocuklara Kıraat", "Çocuklara Kıraat (1883)", "Çocuklara Talim (1887)", "Çocuklara Rehber (1897)", "Çocuk Dünyası (1912)", "Çocuk Duygusu

(1913)", "Çocuk Yurdu (1913)", "Çocuk Dostu (1914)", "Talebe Defteri (1915)", "Hür Çocuk (1918)" ve "Sevimli Mecmua (1925)", "Yeni Yol (1923)", "Çocuk Dünyası (1926)", "Mektepli (1928)", "Çocuk ve Rüya (1928)", "Gürbüz Çocuk (1929)", "Çocuk Sesi (1932)", "Afacan (1934)", "Çocuk (1936)", "Milliyet Kardeş (1938)", "Çocuk Haftası (1958)", "Çocuk Âlemi (1947)", "Çocuk Yuvası (1954)", "Karınca (1952)", "Armağan (1958)", "Doğan Kardeş (1945)", "Yavrutürk (1961)", "Mavi Kırlandığı (1970)", "Milliyet Çocuk (1972)", "Başaralım (1975)", "Tercüman Çocuk (1977)", "Kumbara (1978)", "Diyanet Çocuk (1979)", "Ebe Sobe (2001)", "Can Kardeş (1981)", "Türkiye Çocuk (1981)", "Başak Çocuk (1983)", "Şeker Çocuk (1983)", "Çocuğa Selam (1985)", "Kandil Çocuk (1986)", "Vakıf Çocuk (1989)", "Elma Şekeri (1992)", "Bilim Çocuk (1998)", "Gonca (2002)", "National Geographic Kids (2004)", "Bizim Bahçe (2005)", "TRT Çocuk (2010)", "Araştırmacı Çocuk (2013)", "Çamlıca Çocuk (2014)", "Süper Penguen (2014)", "Bilge Çocuk (2016)", "Minika Go (2018)", "Kafa Çocuk ve Bilim (2019)" sayılabilir (Balcı, 2017; Bozbıyık, 2019; Demiryürek, 2009; Dolaylar Özkul, 2017; Durmuş, 2007; Güler, 2019; Kırış, 2007; Mete, 2019; Sürmeli, 2010; Şimşek, 2001; Taş, 2008; Terkan, 2009; Yalçın ve Aytaş, 2016).

İlk yayınlanan dergilerin eğitim amaçlı olduğu görülmektedir. Dergi içeriklerini fabl, hikâye, doğa bilgileri ve mektuplar oluşturmuş, dergi içeriklerinde genelde örf ve adetlerin korunması, iyi ahlaklı bireylerin yetişmesi ve iyi bir eğitimin alınmasına yönelik konular yer almıştır (Şimşek, 2001). Cumhuriyet döneminde yayınlanan dergilerin içeriğinde de akıl, vatan sevgisi, milli bilinç ve batıl inançlar temaları işlenmiş, 1928 Harf Devrimi ile de dergiler Latin alfabesi ile çıkarılmaya başlanmıştır (Taş, 2008). 1950'li yıllara kadar dergilerin içeriği eğitime ve bilgilendirme amacındayken daha sonraki yıllarda dergiler içeriklerinde eğlence, reklam, çizgi roman karakter figürlerine daha çok yer vermeye başlamışlardır (Sürmeli, 2010). Günümüze bakıldığında da çocuk dergiciliğinde nitelik ve nicelik yönünden önemli gelişmeler mevcuttur (Büyüktokatlı, 2018). Her ay birçok çocuk dergisi okuyucusuyla buluşmaktadır. Son yıllarda çocuk dergilerinin çevrimiçi ulaşılabilir olması çocukların dergilere ulaşma imkânını artırmış karşılıklı etkileşim olanağını arttırmıştır (Terkan, 2009, s.46).

Eğitimde Edebi Türlerin ve Çocuk Dergilerinin Önemi

Çocuk edebiyatı eserleri, 2-14 yaş çocukların hayal, duygu ve düşüncelerine ilişkin yazılı veya sözlü bütün eserleri içine alır (Kolaç, Demir ve Karadağ, 2012). 20.

yüzyılın başlarından itibaren gelişme gösteren çocuk edebiyatının, çocuğa kaliteli vakit geçirme ve çocuğun dil becerilerini geliştirme gibi işlevleri vardır (Beldağ ve Aktaş, 2016). Çocuk edebiyatı eserleri çocuğa, toplum içinde uyması gerekli kuralları ve doğru davranış kalıplarını öğretmek; iyilik, yardımlaşma ve dürüstlük gibi değerler kazandırmak; özetle çocuğu hayata karşı hazırlamayı amaçlamaktadır (Arseven, 2005). Çocuk edebiyatı eserlerinin; çocukların ruhsal gereksinimlerini karşılama, duygusal, sosyal ve dil gelişimine katkıda bulunma, algısal ve zihinsel gelişimini destekleme, çocukları günlük yaşantı hakkında bilgilendirme ve okuma alışkanlığı kazanmalarını sağlama gibi yararları vardır (Şirin, 2000). Bu bağlamda eğitim öğretim ortamında edebî türlerden yararlanılması öğrencilerin, güncel olaylar ile tarihsel olaylar arasında ilişki kurabilmelerine yardımcı olur (Beldağ ve Aktaş, 2016). Okulu destekleyen eğitici araçlar olan çocuk dergileri de öğretimi eğlenceli hale getirerek içeriğindeki eğitici yazılar sayesinde çocukların öğrenme ihtiyacını da karşılar (Balcı, 2003).

Çocuklara yönelik çıkarılan süreli yayınların, çocukların ilgisini çekmesi, çocuklar tarafından ilgiyle takip edilmesi ve onların eğitimine katkı sağlaması için belirli nitelikleri olması gerekmektedir. Bu özellikler Gezmen'e (2019) göre ;

- ❖ İçerikteki metinler çocukların anlayabileceği düzeyde basit olmalıdır.
- ❖ İçerğinde hayvanlar âlemi, icatlar, milli kahramanlar, çeşitli sanat dalları, fotoğraflar, şiirler ve mizah gibi öğeler barındırmalıdır.
- ❖ Çocuk dergilerinde içerikler hazırlanırken çocukların bedensel, ruhsal ve zihinsel gelişimleri dikkate alınmalıdır.

Dergiler, çocuğun okuma ve öğrenme güdüsünü desteklemeli, güncel bilgiler ve sosyal olaylar yer almalı, çocukların günlük hayatta karşılaşacağı durumlara yer verilmeli, yaratıcılığı geliştiren yazı, görsel ve etkinlikler bulunmalıdır (Aytan ve Çalıcı, 2020). Çocuk dergilerinde mesajların doğru ve etkili bir şekilde iletilmesi için mesajın içeri ve nasıl iletildiği önemlidir (Kaptan ve Sürmeli, 2011). Bu sebeple içerikler öğrenmeye teşvik edici olmalı, güncel haberler, toplumu ilgilendiren sorunlar, el becerilerini destekleyici aktiviteler yer almalıdır. Kısa ve net cümleler seçilmeli, açık bir dil kullanılmalı ve çocukların ilgi ve merakını artırmaya yönelik etkinliklere yer verilmelidir (Gezmen, 2019).

Çocuk dergilerin yararlı olabilmeleri için içeriğinde çocukların hazır bulunuşluğuna hitap edecek görseller, yazılar ve etkinlikler bulundurması gereklidir (Aytan ve Çalıcı, 2020). Çocuk dergilerinin içeriğinde kültürel unsurlara, yaşam

becerilerini geliştiren etkinliklere, işbirliği becerisini kazandırıcı aktivitelere yer verilmelidir (Aytan ve Çalıcı, 2020). Dergilerde çocukların düşünce ve istekleri ön plana alınmalı içerikte çocuklara özel kullanabilecekleri alanlar bırakılmalıdır (Yalçın ve Aytaş, 2016). Yazılarda dil bilgisi kurallarına itibar edilmeli, çocukların anlayacağı şekilde kısa cümleler ve paragraflar hazırlanmalı, yalın bir dil kullanılmalıdır. Birden fazla metin türleri kullanılarak çocukların duygu ve düşüncelerini farklı biçimlerde ifade edilebileceği sezdirilmelidir (Aytan ve Çalıcı, 2020). Yazılar okunabilir puntoda yazılmalı, kullanılan görseller, büyüklük, kapak ve içerik düzeni çocukların yaş grubuna uygun olmalı çocukların psikolojik ve zihinsel gelişimine paralel olmalıdır (Gezmen, 2019). İçerikte yer alan metinleri destekleyici görseller ve şekiller bulunmalı, metinler çocukları okumaya teşvik etmeli ve dergi içeriğinde sonraki sayıda neler olacağı hakkında çocuklarda merak uyandırabilmelidir (Aytan ve Çalıcı, 2020). Eğitimli, psikolojik ve sosyal değerleri sağlam bir toplum için çocukların eğitimi son derece önemlidir. Çocuk eğitimi ne kadar sağlam olursa gelecekteki toplum o kadar eğitimli ve birikimli olur. Bu sebeple çocuk yayınlarının dikkatli ve özenli hazırlanması gereklidir (Eldiven, 2018).

Günümüz iletişim araçlarıyla gerçekleşen eğitim çağında medya araçlarıyla yarışabilen en etkili araçlardan biri dergilerdir (İdi Tulumcu, 2015). Çocukların okumaya zaman ayırmalarında çocuk dergilerinin niteliği önemli bir etkindir. Nitelikli bir çocuk dergisi, bir yandan çocuğun okuma becerisini geliştirirken bir yandan da dünyada yaşanan gelişmelerden de çocuğu haberdar eder. Bu bağlamda çocuklara kaliteli okuma malzemesi sunmak; çocuklarda eleştirel düşünme, yaratıcılık, problem çözme, hayal gücünü zenginleştirme ve estetik gibi becerileri geliştirir. Onlara okuldaki öğrendiği bilgilerle sosyal yaşam arasındaki bağlantıyı anlamaları, yaşamdaki olayları izleme ve yorumlama becerisi kazandırır (Özkanca, 2018). Çocukların toplumsallaşmasında ve kimliklerinin oluşumunda rol oynar. Bilimden ilham alarak çocukların yaratıcılık becerilerine katkı sağlayan, farklı yaşam biçimlerini, sporları, teknolojileri, coğrafyaları ve hayvanları göstererek zengin bir bakış açısı kazanmalarını sağlayan araçlardır (Duran ve Dolaylar Özkul, 2018). Çocuk dergileri içeriğindeki yazılar ve görsellerle çocukların bilgi ve kültür seviyesini artırırken öğretimi zenginleşmesini ve kolaylaşmasını sağlar (Mete, 2019). Okullarda eğitimde etkin bir şekilde kullanılarak güncellik ve eğlenceli içerikle ders başarısını olumlu olarak etkiler (Bozbıyık, 2019).

Çocuk dergileri içinde yer alan farklı içeriklerle bireylerin farklı konularda bilgi edinmesini sağlayarak onların daha bilinçli bireyler olmasını sağlar. Bu sayede bireyler güncel konularda ve dünya hakkında konularda bilgi ve birikim sahibi olabilirler. Bu nedenle dergilerde yer alan içerikler güncel bilgilere, dünya ile ilgili konulara, günümüzde yaşanan ve yaşanması muhtemel sorunlara yer vererek çocukların bu konulardan haberdar olması sağlanmalıdır.

Günümüz Dünya Sorunları Nedir?

Günümüz dünya sorunları denilince akla, dünyayı ve dünya üzerindeki canlıların hayatını olumsuz yönde etkileyen olaylar gelir (Özey, 2017). İnsanlar geçmişten günümüze kadar yaşadıkları coğrafya üzerinde ekonomik, sosyal, kültürel olarak birçok değişiklik yapmış bu da dünyada ciddi değişimlere ve bozulmalara neden olmuştur (Özmen, 2015). İnsanlar doğayı ve doğal kaynakları zorlayarak ve tüketerek doğal çevreyi bozmuştur (Demirkaya, 2016). 20. Yüzyılın ortalarına kadar bu değişim ve bozulma yavaş bir şekilde ilerlerken 21. yüzyılda bu değişim ve bozulma ciddi boyutlara ulaşmıştır. Özellikle son elli yıldır yaşanan bu değişim ve bozulma çevre, nüfus ve ekonomi gibi alanlarda kendini göstermektedir (Özmen, 2015). Bu değişim bu gün halen devam etmekte olup gerek nüfus gerek yerleşim gerekse ekonomide kendini göstermekte ve dünya üzerinde çok çeşitli sorunlara sebep olmaktadır (Özey, 2017, s.3).

İnsanoğlu doğada var olduğu günden beri doğa ile ilişki içerisinde. Bu ilişki dengeli bir şekilde devam ederken Coğrafi keşifler ve Sanayi Devrimi ile doğa aleyhine bozulmaya başlamıştır. Coğrafi keşiflerle başlayan sömürgecilik anlayışı Sanayi Devrimi ile ivme kazanmış Batı dünyasında büyük rekabetlere ve bunun getirmiş olduğu dünya savaşlarına sebep olmuştur (Topçu ve Kaymakçı, 2019, s.238). Daha sonraları Asya devletlerinin de sömürgecilik yarışına dahil olmasıyla doğa hızlı ve dengesiz bir şekilde tahrip olmuştur. Sanayi devrimi ve teknolojinin gelişmesi her alanda makineleşmeye neden olmuş üretim için kullanılan kaynaklar hiç bitmeyecek şekilde kullanılmıştır. Geline bu aşamalar her ne kadar insanların hayatlarını kolaylaştırırsa da birçok dünya sorunun ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır (Akengin, 2018, s.11). Örneğin; sanayinin ilk ortaya çıktığı kentlerden biri olan Londra'da insanlar hava kirliliği sebebiyle solunum yetmezliğinden hayatlarını kaybetmişlerdir (Özey, 2017).

Dünya, nüfusun hızlı artışı, endüstrileşme, çarpık şehirleşme, hava ve su kirliliği, tatlı su kaynaklarının azalması, küresel ısınma, iklim değişikliği, ozon tabakasının

incelmesi, çöp yığınları, sera etkisi, kimyasal atıklar, nükleer kazalar, yeşil alanların azalışı, kuraklık gibi çevresel sorunlarla karşı karşıyadır (Ercengiz, Kurt ve Polat, 2014; Kahyaoğlu, Daban ve Yangın, 2008). Bunların sonucunda ortaya çıkan hastalıklar, ölümler ve çevre sorunları büyük insan kitlelerini ilgilendiren boyutlara ulaşmıştır (Ercengiz, Kurt ve Polat, 2014). Günümüzde dünya sorunları sınır tanımaz bir hal alırken tüm insanları hedef alma noktasına gelmiştir (Demirkaya, 2016). Yukarıda açıklandığı gibi birçok insan faaliyeti sonucunda doğrudan veya dolaylı olarak birbiri ile bağlantılı birçok dünya sorunları ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda günümüz dünya sorunları doğal faktörlerden kaynaklı ve insan etkinlikleri sonucunda yerkürede ortaya çıkan veya çıkabilecek sorunların toplamına denilebilir. Akengin (2018), yaşanan günümüz dünya sorunlarının bazılarını şöyle ifade etmiştir:

Genel bir değerlendirme yapıldığında hızla 8 milyara yaklaşan Dünya nüfusunun 1.2 milyarı temiz içme suyu temininde sorunlar yaşamaktadır, Dünya nüfusunu yaklaşık 850 milyonu bir gün içinde karnını doyurmadan yatarken 2.4 milyarı yetersiz beslenmekte, günde yaklaşık 35,000 çocuk açlıktan ölmektedir. Buna karşılık 1.1 milyar insan ise aşırı beslenmekte, aşırı beslenmeden dolayı ortaya çıkan sağlık sorunlarını çözmek için uğraşmaktadır. Her ne kadar bazı salgın hastalıkları tedavi edici yöntemler geliştirilmiş olsa da hala 2.4 milyar insan malarya (sıtma) riski taşımaktadır. Dünya nüfusu hızla şehirlere toplanmakta birlikte yapılan çalışmalar 1.2 milyar insanın barınma sorunu olduğunu göstermektedir (Akingin, 2018, s.11).

Doğanın insanlığa sunmuş olduğu zenginlikler hızlı nüfus artışı ve üretim ile beraber hızlı bir şekilde tüketilmekte, bu nedenle de birbiriyle doğrudan veya dolaylı olarak birçok sorunlara sebep olmaktadır (Topçu ve Kaymakçı, 2019). Dünya nüfusu 18. yüzyıldan itibaren büyük bir artış göstermiştir. Nüfusun hızlı bir şekilde artması, insanların besin ihtiyacını karşılayamamasına, gıda sıkıntısına, sağlık sorunlarına, açlık ve kıtlık gibi sorunlara neden olmuştur (Akingin, 2018).

İnsanlar tarihsel süreç içinde birçok sorunla karşı karşıya kalmıştır ve hala kalmaya devam etmektedir. Tarihte tifo, verem, kolera, veba ve çiçek gibi salgın hastalıklardan ölen insanların sayısı neredeyse dönemin dünya nüfusunun yarısı kadardır (Akingin, 2018). Günümüze bakıldığında salgın hastalıklara hala çare bulunmuş değildir. Örneğin Aralık 2019'da Çin'in Wuhan kentinde bir pazarda ortaya çıkan korna virüs tüm dünyayı kısa zaman içinde etkisi altına alarak yüz binlerce can kayıplarına yol açmıştır (<https://covid19.saglik.gov.tr/>). Dolayısıyla hala salgın hastalıklardan büyük kayıplar meydana gelmekte ve tedavisinin bulunması aylarca belki senelerce sürmektedir.

Dünyayı doğrudan etkileyen savaş yoktur ancak büyük bir insan kitlesinin sıcak çatışma bölgesinde yaşadığı veya mülteci olduğu bilinen bir gerçektir. Bir taraftan terör olayları gittikçe küresel boyutlara doğru ilerlerken diğer taraftan Ortadoğu’da var olan düzene ve yönetim şekline karşı başlatılan isyanlar ülkeleri iç savaşa sürükleyerek milyonlarca insanı mülteci konumuna düşürmüştür (Akengin, 2018).

Günümüz dünya sorunları tüm insanları ortak olarak meşgul eden sorunların tamamını içermektedir. Bu nedenle oldukça geniş bir çalışma alanı oluşturur (Özmen, 2015). Kılıçoğlu ve diğerlerine (2012) göre, uzmanlar bu konuda sınıflama yaparken hem fikir olamadıkları için farklı farklı sınıflamalar yapmışlardır.

Özey (2017) ‘in, bu konuya yönelik çalışmasına göre günümüz dünya sorunları şu şekilde sıralanmıştır:

Doğal Faktörlerden Kaynaklanan Sorunlar

1. Yerin Yapısından Kaynaklanan Sorunlar: Doğrudan çevre sorunu gibi gözükmeyen ancak insanoğlunun deprem, yanardağ patlamaları, tsunami, heyelan ve kaya düşmesi gibi felaketlerden oldukça fazla etkilenmesinden dolayı sorun olarak kabul edilmektedir.
2. İklim Özelliklerinden Kaynaklanan Sorunlar: İnsanoğlunun yeryüzünü sınırsızca, bilinçsizce kullanmasından ve bazı zararlı gazların Ozon tabakasının delinmesine neden olmasından kaynaklanan sorunlardır.
 - ❖ Sıcaklık ile İlgili Sorunlar: Aşırı sıcaklık ve Aşırı soğuklar, Kuraklık, Çölleşme
 - ❖ Basınç ile İlgili Sorunlar: Kasırgalar, Tayfunlar, Siklonlar, Tornadolar, Hortum ve Toz Bulutları
 - ❖ Bulutluluk, Nem ve Yağışlarla İlgili Sorunlar: Yıldırım Düşmesi, Sis, Dolu, Sel ve Su Baskınları, Çamur Akıntıları, Aşırı Kar Yağışları, Tipi, Çığ, Don ve Buzlanma.
 - ❖ Buzulların Erimesi, Hava Kirliliği, Asit Yağışları, Ozon Tabakasının Delinmesi, Küresel Isınma, İklim Değişikliği
3. Hidrografiya Özelliklerinden Kaynaklanan Sorunlar: Dünyadaki sularla ilgili yaşanan sorunlardır.
 - ❖ Akarsu Taşkınları, Akarsuların Kirlenmesi, Akarsuların Ortak Kullanımı Sorunları, Sulak Alanların Yok Edilmesi, Baraj Yapımından Kaynaklı Sorunlar, Kanalların Etkileri, Göl Sularındaki Seviye Değişimleri ve Kirlilikler, Deniz Kabarmaları, Deniz Kirliliği, Okyanusların Isınması, Su Kirlenmesi, Su kıtlığı.

4. Toprak, Bitki Örtüsü ve Zoocoğrafya Özelliklerinden Kaynaklanan Sorunlar: Dünyada yer alan toprak, bitki örtüsü ve hayvanlarla ilgili yaşanan sorunlardır.
- ❖ Erozyon, Toprak Kirliliği, Bitki Türlerinin Tahribi ve Yok Oluşu, Ormanların Tahribi ve Yok Oluşu, Hayvanların Neslinin Tükenmesi, Biyolojik İstila (Zararlı Hayvan Türlerinin ve Bitki Türlerinin Çoğalması).

Beşeri Faktörlerden Kaynaklanan Sorunlar

1. Nüfus İle İlgili Sorunlar: Dünya üzerinde yaşayan insan nüfusunun yarattığı sorunlarıdır.
- ❖ Açlık, Susuzluk, Kıtık, Yoksulluk, Zenginlik Sendromu ve İsraf, Oburluk, Aşırı Tüketim, Nüfus Artışları, Çalışma Hayatı ve İşsizlik, Irkçılık, Çocuk, Yetişkin, Yaşlı Sorunları, Kadın Sorunları, Eğitim Sorunları, Dil, Din ve Mezhep Sorunları, Şiddet ve Terör Olayları, Organize Suçlar, İşkence, Savaşlar, Soykırımlar, Göç Sorunu, Mülteci Sorunu, Kölelik, Sömürgecilik, İnsan Hakları İhlalleri, İnsan Ticareti, Adalet Sorunları, İdari Yapılar ve Yönetimsel Sorunlar.
- ❖ Sağlık Sorunları: Salgın Hastalıklar (Çocuk Felci, Tifüs, Sarıhumma, AIDS, Kolera, Tüberküloz, Sıtma, Kara Veba, 1918 Gribi, Çiçek Hastalığı, Korona virüs), Kronik Hastalıklar, Bulaşıcı Gribal Hastalıklar, Sigara, Alkol ve Uyuşturucu (Bağımlılıklar),
2. Yerleşme İle ilgili Sorunlar: Şehir ve kırsal yerleşim yerlerinde meydana gelen sorunlardır.
- ❖ Kırsal Yerleşme Sorunları, Şehir Yerleşme Sorunları, Şehirleşme ve Konut Sorunu, Şehirlerdeki Gürültü Kirliliği, Şehirlerdeki Hava Kirliliği, Atıklar Sorunu (Evsel, Tehlikeli Atıklar, Tıbbi Atıklar, Geri Dönüşüm), İçme ve Kullanma Suyu Kıtlığı, İçme Sularının Kirliliği, Bina ve İş Yeri Yangınları.

Ekonomik Faktörlerden Kaynaklanan Sorunlar

1. Tarım ve Hayvancılık İle İlgili Sorunlar: Tarımsal ve hayvansal faaliyetlerden kaynaklanan sorunlardır.
- ❖ Tarım Arazilerinin Azalması ve Bozulması, Tarım İşletmelerindeki Değişimler ve Sorunlar, Tarımda Modernizasyon Sorunları, İlaçlama ve Gübreleme Sorunu, Tarım Alanlarının Sulanmasındaki Su Sorunu, Hayvancılık Faaliyeti ile İlgili Sorunlar.
2. Ormancılık ve Balıkçılık İle İlgili Sorunlar:

- ❖ Ormanların Tahrip Edilmesi, Orman Yangınları, Balık Avcılığı ve Balık Türlerinin, Sayılarının Azalması.
- 3. Madenler ve Enerji Kaynakları ile İlgili Sorunlar:
 - ❖ Maden İsrافی, Maden Kazaları, Madenlerin Çıkardığı Çevresel Sorunlar, Enerji Kaynaklarının Yetersizliği ve Tükenmesi, Enerji Kaynaklarının Neden Olduğu Çevresel Sorunlar, Nükleer Kazalar, Alternatif Enerji Kaynaklarına Yönelme.
- 4. Sanayi Faaliyetleri ve İlgili Sorunları:
 - ❖ Sanayileşmede Yaşanan Dengesizlikler, Sanayi Kazalar, Aşırı Silahlanma, Nükleer Silahlar ve Zararları.
- 5. İletişim ve Ulaşım ile İlgili Sorunlar:
 - ❖ İletişim İmkânlarının Gelişimi ve Yetersizliği, İletişim Araçlarının Zararları, Ulaşım Araçları ve Hatları Sorunları, Trafik Kazaları (Karayolu, Demiryolu, Denizyolu, Havayolu Kazaları).
- 6. Turizm ve Ticaret ile İlgili Sorunlar:
 - ❖ Turizm Sorunu, Ticaret Sorunları (Borçlanma, Enflasyon, Devalüasyon).

Günümüz Dünya Sorunları İle İlgili Düzenlenen Günler, Haftalar, Kurumlar, Sözleşmeler ve Yasalar

- ❖ Enerji tasarrufu haftası, Görme engelliler haftası, Dünya Sigarayı Bırakma Günü ve Sivil Savunma Günü, Yeşilay Haftası, Yaşlılara Saygı haftası, Dünya sağlık günü, Dünya Temizlik Günü, Çevre Koruma Haftası, İtfaiyecilik Haftası, Hayvanları Koruma Günü, Dünya Engelliler Günü, Dünya Gönüllüler Günü, Dünya Günü, Dünya Otizm Farkındalık Günü, Dünya Çocuk Hakları Günü, Dünya Göçmenler Günü vb.
- ❖ BM Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi, BM Çölleşme İle Mücadele Sözleşmesi, Nesli Tehlikede Olan Türler (CITES), Ramsar Sulak Alanlar Sözleşmesi(1971), BM İnsan Yerleşimleri Konferansı (Habitat I (1976), Habitat II(1992), Habitat III(2016), Viyana Sözleşmesi(1985) ve Montreal Protokolü(1987), BM İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (UNFCCC), Paris Anlaşması(2015), Stockholm-İnsan ve Çevre Konferansı(1972), Cartagena Biyogüvenlik Protokolü(2003), 1989 Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, Kyoto Protokolü (2005), Çevresel Değişim Uzlaşması(1978), Balina Avcılığı Uzlaşması(1948), Tropikal Kereste 83(1983), Tropikal Kereste 94(1994), Gemi Kirletmesi 1978

Protokolü, Nükleer Deneme Yasağı vb. (Özgen, 2012b; Özey, 2017; Yazıcı ve Arıbaş, 2011)

- ❖ Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı [United Nations Conference On Trade And Development (UNCTAD)], Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı [United Nations Development Programme (UNDP)], Birleşmiş Milletler Afetzedelere Yardım Kuruluşu [Office Of United Nations Disaster Relief Co-Ordinator (UNDRO)], Birleşmiş Milletler Çocuklar Fonu [United Nations Children's Fund (UNICEF)], Birleşmiş Milletler Çevre Örgütü (UNEP), Uluslararası Doğayı Koruma Birliği (IUCN) vb. (Özgen, 2012b; Özey, 2017; Yazıcı ve Arıbaş, 2011).

Yaşadığımız Çağda Günümüz Dünya Sorunlarının Önemi ve Sorunlara Yönelik Çözümler

Günümüz dünyası çözülmesi oldukça zor ve uzun zaman alacak sorunlarla karşı karşıyadır. Bu sorunlar yerkürenin dengesini bozmakta ve yerkürede yaşayan tüm canlıları olumsuz etkilemektedir (Özey, 2017, s.334). Ulusal sorunlar gün geçtikçe ulusal olmaktan çıkarak uluslararası sorunlar haline gelmekte yalnızca ülkelerdeki bireyleri değil dünya topluluklarını etkiler hale gelmiştir (Demirkaya, 2016).

Dört bir yanı teknoloji ile kuşanan dünyada toplumsal değişimin hızı giderek artmakta ve dünya ekonomik, siyasal, sosyokültürel ve çevresel boyutta küresel bir hale gelmektedir (Şeyihoğlu, Sever ve Özmen, 2018). Bir taraftan teknolojik gelişmelerin hızına yetişmeye çalışan insanoğlu diğer yandan git gide büyüyen dünya sorunları ile başa çıkmaya çalışmaktadır. Küresel ısınma, enerji kaynaklarının azalması, nüfusun artışı, yaşanan nükleer kazalar, salgın hastalıklar, asit yağmurları, doğal afetler, çevre kirliliği ve trafik kazaları gibi dünya sorunları nedeniyle dünyanın, gelecek nesillere daha iyi bir şekilde bırakılması konusunda insanların bilinçlenmesini zorludur (Yılmaz ve Gültekin, 2012). Hızlı nüfus artışı, ormanların tahribatı, insan hakları ihlalleri, doğal kaynakların bilinçsizce kullanılması, çevre sorunları, savaşlar, açlık, kıtlık, ekonomik eşitsizlik ve işsizlik gibi sorunlar ancak işbirliği ile çözülebilecek sorunlardır (Demirkaya, 2016). İnsanoğlu bilerek veya bilmeyerek dünya üzerinde birçok sorunun çıkmasına sebep olmaktadır. Bu nedenle dünya sorunlarının çözümünde en büyük görevi insanlar üstlenmelidir (Özey, 2017, s.334). Savaşlar, bulaşıcı hastalıklar, insan hakları ihlalleri ve göç gibi sorunlar küresel ölçekte sorun olarak düşünülerek gösterilmesi gereken duyarlılıktan kaçınılmaması gereklidir (Kan, 2009).

Dünyayı ve bütün insanların geleceğini ilgilendiren bu sorunlara karşı duyarlı olmak oldukça önemlidir (Demirkaya, 2016). Küresel sorunların farkında olma ve bu sorunlara karşı duyarlılık tüm bireyleri yakından ilgilendirmektedir (Kan, 2009). Tüm dünyayı ortak olarak etkileyen bu sorunlara çözüm bulmak, tüm olanaklar kullanılarak bu sorunlarla savaşmak ve gerekli kalıcı çözümlere ulaşmak lazımdır (Baykal ve Baykal, 2008). Artan dünya nüfusu ile beraber bu sorunlardan etkilenen birey sayısı giderek çoğalmakta ve sorunlar hızla büyümektedir. Gelecekteki dünyada sorunların ve nüfusun daha da artacağı düşünüldüğünde devletlerin planlama yaparak başta eğitimcilerin ve toplumun tamamının sorunlara yönelik bilinçlendirilerek hazırlanması gereklidir (Akkurt Çağlar, 2018). Bu bağlamda bu sorunların çözümünde en önemli basamaklardan biri farklı coğrafyada yaşayan insanların karşı karşıya kaldıkları sorunların farkında olması denilebilir (Baylan, 2009). Kendi sorunlarını ve toplumun sorunlarını çözmekte yetersiz, dünyanın geleceği ile ilgili karamsar olan bireylerin toplumun ve kendisinin ilerlemesine faydalı olması beklenmediğinden gelecekteki eğitim programlarının bu sorunlara yönelik hazırlanması gereklidir (Akkurt Çağlar, 2018).

Özey (2017)'e göre günümüz dünya sorunlarına yönelik tedbirler almak ve çözüm yolları bulmak amacıyla farklı çalışmalar yapılmaktadır. Bu çalışmalar 5 grup olarak değerlendirilmektedir:

1. Bireysel Çalışmalar: Dünya sorunlarıyla ilgilenen insanların yaptıkları kişisel çalışmalardır. Kimi insanların bu konudaki çalışmaları yöresel olarak kalırken bazılarının yaptığı çalışmalar da ülke ve uluslararası olarak tanınmıştır.
2. Toplumsal Çalışmalar: Dünyada yaşanan çevresel ve diğer önemli sorunlara yönelik farklı toplumsal grupların yaptıkları çalışmalardır. Bu gruplar sivil toplum örgütleri olarak bilinmektedir. Amaçları devletlerin çözmekte yetersiz kaldığı dünya sorunlarına göre çözüm üretmektir.
3. Şirketler Tarafından Yürütülen Çalışmalar: Dünya sorunlarının çözümüne ilişkin proje geliştiren büyük şirketlerdir. Bazı projeler uzun zaman diliminde uygulanabilirken bazı projelerde yalnızca kâğıtta kalmaktadır. (Geri dönüşüm vs.)
4. Ülke Yönetimleri Tarafından Yürütülen Çalışmalar: Ülke içerisinde canlı hayatını tehdit eden sorunlara yönelik ülke yöneticileri tarafından yapılan çalışmalardır. Özellikle yaptırım ve refah düzeyi yüksek ülkelerde başarılı

sonuçlar alınmaktayken gelişmemiş ve refah düzeyi düşük ülkelerde daha hayati sorunlar olduğundan bu gibi meseleler göz ardı edilmektedir. Türkiye’de ki kuruluşlar; TEMA Vakfı, Türkiye Tabiatını Koruma Derneği (TTDK), Doğal Hayatı Koruma Vakfı (WWF Türkiye), Doğa Derneği (DD) vb.

5. Uluslararası Çalışmalar: Bu çalışmalar dünya sorunlarının yerel olmaktan çıkıp küresel hale gelmesinden kaynaklanan uluslararası koruma kampanyalarıdır. Örneğin Birleşmiş Milletlere bağlı birçok uluslararası teşkilat bulunmaktadır. Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı [United Nations Conference On Trade And Development (UNCTAD)], Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı [United Nations Development Programme (UNDP)], Birleşmiş Milletler Afetzedelere Yardım Kuruluşu [Office Of United Nations Disaster Relief Co-Ordinator (UNDRO)], Birleşmiş Milletler Çocuklar Fonu [United Nations Children’s Fund (UNICEF)], Birleşmiş Milletler Çevre Örgütü (UNEP), Uluslararası Doğayı Koruma Birliği (IUCN) vb. Kuruluşlar Birleşmiş Milletler Teşkilatına bağlı yarı özerk kuruluşlar dünya sorunları ile ilgilenmekte ve dünya sorunlarına yönelik çözümler geliştirmektedir.

Eğitimde Günümüz Dünya Sorunlarının Yeri

Günümüzde gittikçe karmaşık hale gelen toplum ve dünya sorunları ile baş edilebilecek bilgi, beceri ve değerlerle kuşanmış nesillerin yetiştirilmesi ülkelerdeki eğitim programlarının en önemli amaçlarından biridir (Turan ve Yıldırım, 2019). Bu nedenle gelecek nesillerden kendi ülkelerinin kültür ve değerleriyle uyum içinde yetişmesi aynı zamanda barış, farklılıklara saygı, sevgi, hoşgörü, çevresel ve toplumsal sorunlara duyarlı olma gibi evrensel değerlerle donatılmış bireyler olması beklenmektedir.

Günümüz dünyasını daha iyi anlama ve anlamlandırmak için eğitim-öğretim programlarının devamlı geliştirilmesi, gelecek kuşaklara daha iyi olanaklar sunulması ve onların daha bilinçli olarak yetiştirilmesini önemlidir (Turan, 2009). Nitekim eğitimin bu konuda görevi azımsanmayacak kadar büyüktür. Güven ve Uzman (2006) ‘a göre “İnsanlar; eğitim yoluyla değişir, değiştikçe de çevresini de değiştirir. Eğitim bir etkileşim olayıdır. Etkileşimle bilgi, beceri, tutum ve algılar değişir ve gelişir”. Bunun içindir ki insanların dünya sorunlarına ilişkin bilgi, algı ve tutumların olumlu olmasını sağlayacak eğitim süreci yaşanabilir bir dünya için önemlidir (Özgen, 2012a). Bu

bağlamda bireylerin dünya sorunlarına ilişkin olumlu tutumda olması da eğitimle gerçekleştirilecek bir olgudur (Yalçınkaya, 2013).

Bilinçli bir yaklaşım takınmak çözüme giden yola katkı sağlar ve çözüm için adım sayılır. Eğitim çocukları gelecekteki yaşama ve topluma uyum sağlamasını amaç edinirken onları daha sorumlu ve duyarlı bir yurttaş haline getirir (Bektaş Öztaşkın ve Zabun, 2018). Büyük çaplı insan kitlelerini ilgilendiren dünya sorunları hakkında öğrencilerde farkındalık oluşturmak, konu hakkında bilgilendirmek ve bu sorunların çözümünde yararlı olmaları yolunda adımlar atmak önemli olacaktır. Bunun içinde lazım olan bilincin kazanmaları amacıyla okullarda yürütülen eğitim ve öğretim faaliyetlerinin buna uygun olarak oluşturulması gereklidir (Yazıcı, 2013).

Dünya sorunlarına ilişkin eğitimin ilk olarak ailede başlaması ve okulda sistematige oturtularak yaşam boyunca devam eden bir süreç olması yaşanabilir bir dünya için gereklidir (Özmen, 2015). Bu süreçte dünya sorunlarına yönelik eğitimden beklenen, bireylerin yaşadıkları coğrafyayı koruyarak dünya sorunları hususunda bilinçli olmaları ve bu sorunların çözümüne yönelik tutumlar geliştirmeleridir (Özmen, 2015). Eğitim kurumlarının farklı kademelerinde günümüz dünya sorunları ile alakalı çeşitli güncel ve bilimsel veriler sunulması öğrencilerin sorunlar hakkında yeterli bilgi, beceri ve duyarlılığa sahip olmaları bununla beraber öğrencilerin günlük hayatlarında bu sorunların çözümüne ilişkin daha ilgili olmaları oldukça önem taşımaktadır (Özgen, 2012a). Günümüz dünya sorunlarına ilişkin eğitim temaları öğrencilerin gelişimlerine göre her sınıf düzeyi ve her ders programında basamaklı olarak yer verilmelidir (Meydan ve Doğu, 2008).

Ülkemizdeki eğitim kurumlarında tarih, coğrafya, biyoloji, vatandaşlık ve insan hakları eğitimi, sosyal bilgiler ve fen ve teknoloji gibi okutulan derslerde çeşitli konularda günümüz dünya sorunları ile ilişkilendirmeler yapılmakta fakat bu sorunlara yönelik bir müfredat bulunmamaktadır (Yazıcı, 2013). Oysaki oluşturulacak müfredatlar ile günümüz dünya sorunlarına yönelik düşüncelerin işlenmesi öğrencilerin bu konulara dair ilgilerini ve tutumlarını canlı tutacak ve öğrenmelerini sağlayacaktır.

Ülkemizde okul öncesi, ilkokul, ortaokul ve ortaöğretim eğitim programlarında günümüz dünya sorunlarına ilişkin bir ders yoktur ancak farklı derslerin içerisine dünya sorunları ile ilgili konular entegre edilmiştir (Kılıçoğlu ve diğerleri, 2012). Bu derslere örnek olarak hayat bilgisi, fen bilimleri, sosyal bilgiler, vatandaşlık ve insan hakları ve coğrafya verilebilir.

Ülkemizde ilkokul ve ortaokullarda okutulan sosyal bilgiler bu bağlamda mihver bir derstir. Sosyal bilgiler öğretim programında çevre ile ilgili birçok kazanım, beceri, değer ve amaçlar mevcuttur. Örneğin sosyal bilgiler dersinin genel amaçlarına bakıldığında “*Sorumluluklarını bilen, çevreye duyarlı, insanlarla doğal çevre arasındaki etkileşimi açıklayabilen, kişisel ve toplumsal sorunların çözümü için kendine özgü görüşler ileri süren, ülkesini ve dünyayı ilgilendiren konulara duyarlılık gösteren bireyler yetiştirmek*”tir (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2018).

Sosyal bilgiler dersi ilköğretim çağı öğrencilerin karşılaşacağı sosyal, kültürel ve ekonomik durumların bütüncül olarak ele alınması ve öğrencileri bu konu ile ilgili bilgi, beceri ve değerlerle yetiştirerek geleceğe hazırlamak amacıyla hazırlanmış (Turan ve Yıldırım, 2019) ilk kez ABD’de okutulmuş daha sonra bu ders Avrupa’nın ve dünyanın farklı ülkelerine yayılmıştır. Ülkemizde ise ilk olarak 1968 yılında okutulmaya başlanmıştır (Turan ve Yıldırım, 2019).

Sosyal Bilgiler Öğretim Programı öğrencilerden yaşadığı çevreyi tanımaları, çevreye ve dünya sorunlarına duyarlı olmaları, çevreyi korumanın sorumluluğu ve dünya sorunlarının çözümünde katkı sağlamaları yolunda kendi ülkelerinin diğer ülkelerle işbirliği yapmasının önemini barındırır. Sosyal bilgiler öğretim programında “*demokrasi, insan hakları ve çevre bilinci*” gelişmiş bireyler yetiştirme amaç edinilmektedir (Kan, 2009). Bireylerin yaşadıkları çevreden dünyayı ve dünyada yaşanan olayları anlama, insanoğlunu ilgilendiren çevresel ve toplumsal sorunlara dair çözümler tasarlama gibi önemli işlevleri olan Sosyal Bilgiler Dersinin amacı kültürel zenginliğin ve demokratik toplumun bir vatandaşı olarak bireylerin bilinçli kararlar almalarını sağlamaktır (Palaz, 2017). Sosyal bilgilerin özel amaçların bakıldığında öğrencilerden; ülkesinin ve dünyayı ilgilendiren konulara duyarlılık göstermeleri ve sosyal katılımın önemini kavrayarak bireysel ve toplumsal sorunlara çözüm sunmaları beklenmektedir (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2018).

Sosyal bilgiler dersinde günümüz dünya sorunları coğrafya konuları ile ilişkilendirilmektedir. Bu bağlamda “*İnsanlar, Yerler ve Çevreler*”, “*Üretim, Tüketim ve Dağıtım*”, “*Küresel Bağlantılar*” adlı öğrenme alanları ile günümüz dünya sorunları ilgili bilgi, beceri ve değerlerin öğrencilere kazandırılması amaçlanmaktadır. “*İnsanlar, Yerler ve Çevreler*” öğrenme alanı ile insan-çevre etkileşimini tanımak, konu ile ilgili beceri ve değerleri kullanarak bu etkileşimi anlamak ve anlamlandırmak, geleceğe ilişkin bireysel veya toplumsak bakış açısı kazanmak amaçlanmaktadır (Köksal, 2019).

“Üretim, Tüketim ve Dağıtım” öğrenme alanı ile öğrenciler isteklerinin sınırsız fakat kaynakların sınırlı olduğunu anlayarak var olan isteklerin sınırlı kaynaklara göre planlar ve bilinçli bir tüketici olurlar. Bu sayede kaynakların yetersiz olduğunu kavrayarak var olan kaynakları korumanın gereğine inanırlar (Yıldırım, 2019). “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanı ile gelişmekte olan dünyanın gündemini takip ederek karşılaştığı sorunlara çözüm üreten etkin bireyler yetiştirme amaçlanır (Köksal, 2019).

Sosyal Bilgiler dersi ile öğrenciler insanlığın bir parçası olduğunu kavrayarak kendi ülkesini ve dünyayı ilgilendiren konulara duyarlılık gösterir (Yıldırım, 2019). Sosyal bilgiler lisans programında daha önceleri 2 kredilik zorunlu günümüz dünya sorunları dersi varken şimdilerde bu ders yenilenen programda seçmeli olarak mevcudiyetini korumaktadır. Lisans programında “Günümüz Dünya Sorunları” adlı bir dersin olması öğretmen adaylarının bu konuda bilinçlenmesi açısından önemlidir (Kılıçoğlu ve diğerleri, 2012).

Günümüz dünya sorunlarının çözümünde eğitimin anahtar bir görev gördüğü düşünüldüğünde sosyal bilgiler dersinin bu bağlamda ne kadar önemli olduğu açıktır (Avcı ve Gümüş, 2017). Ülkemizde yalnızca Sosyal Bilgiler Öğretmenliği lisans programında bir ders olarak okutulan günümüz dünya sorunları dersi Yükseköğretim kurumunca şöyle ifade edilmiştir:

Dünyanın karşı karşıya kaldığı politik, ekonomik, ekolojik ve sosyal sorunlar; açlık, fakirlik, insan hakları, nüfus, ırkçılık, terör, toprak kayması, erozyon, deprem, sel, kuraklık, çığ düşmesi, trafik, gürültü kirliliği, hava kirliliği, su kirliliği, toprak kirliliği, kentleşme, ilaç bağımlılığı vb. sorunların incelenmesi; enerji sorunu ve çözüm önerileri; alternatif görüşler, çevre eğitimi, sosyal bilgiler dersinin bu konudaki yeri ve önemi; sürdürülebilir toplum ve eğitim
(https://www.yok.gov.tr/Documents/Kurumsal/egitim_ogretim_dairesi/Yeni-Ogretmen-Yetistirme-LisansProgramlari/Sosyal_Bilgileri_Ogretmenligi_Lisans_Programi09042019.pdf).

Gelecekte dünya sorunlarına yönelik duyarlı bireyler yetiştirilmesi bakımından öğretmen adaylarının üniversite öğrenimleri boyunca bu konuya ilişkin lisans dersleri alması önemlidir (Doğan, 2013). Sosyal bilgiler ve coğrafya öğretmenliği lisans programlarında dünya sorunlarına yönelik yapılacak eğitim-öğretim faaliyetleri öğrencilerde bilgilendirme ve farkındalık oluşturma konusunda önemli sayılabilir (Yazıcı, 2013). Çünkü öğretmen adaylarının üniversite eğitimleri boyunca dünya sorunlarına ilişkin alacakları eğitimle kazanacakları bilgi, beceri ve duyarlılık öğretmenlerin mesleki döneminde öğrencilere edindirilecek dünya sorunlarına dönük olumlu tutum, bilgi, beceri ve davranış kazandırmada yararlı olacaktır (Şeyihoğlu, Sever ve Özmen, 2018). Bilhassa yükseköğretimin ürünü olan eğitimcileri yetiştiren

kurumlarda verilecek dünya sorunlarına ilişkin eğitim, bireylerde yaşanan coğrafyadaki sorunlara yönelik bilinç ve tutum kazandırmada oldukça önemlidir (Güven ve Aydoğdu, 2012). Bu sebeple eğitim fakültelerine büyük görevler düşmektedir. Öğretmen adaylarına verilecek eğitim, öğretmen adaylarının mesleki yaşamlarında yetiştirecekleri bireyleri dünya sorunlarına karşı bilgi, beceri, tutum ve davranış edindirmede faydalı olmalarını sağlayacaktır (Akkurt Çağlar, 2018, s.146).

Öğretmenler toplumların çocuklarını geleceğe yönelik yetiştiren bireylerdir. Toplumun ve geleceğin inşasında öğretmenlere önemli sorumluluklar düşmekte ve bu nedenle öğretmenlerin çok yönlü yeterliliğe sahip olması şarttır (Kan, 2009). Okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretimde görev alan öğretmenler, eğitim-öğretim programının uygulayıcısı olmakla kalmaz aynı zamanda öğrencileri yaşama hazırlama, öğrencileri topluma ve kendilerine yönelik sorumluluklarını düzenleme, iletişim ve yaratıcılıklarını geliştirme görevlerini üstlenir (Ünal ve İlter, 2010). Bu nedenle öğretmenler uluslararası bilinç ve anlayışa ilişkin edinimler sağlamada gelecek neslin eğitiminde kale görevini üstlenecek kişilerdir (Özmen, 2015).

Özmen (2015)'e göre 21.yüzyıl eğitimcilerinin, etnik çatışmaların, sosyal adaletsizliklerin, terörün ve çevresel yıkımların olduğu küresel sorunların yaşandığı bir dönemde, öğretmenler ve eğitimcilerin *“küresel sorunların üstesinden gelmek için öğrencilerimizi nasıl hazırlayabiliriz?”* ve *“Savaş, yoksulluk, önyargı ve kötülükler, kirlilikler dünyasında bizim sorumluluğumuz nedir?”* gibi soruları cevaplamaları gerekir. Bu sebeple öğretmenler güncel sorunları ele alarak öğrencileri olayları daha iyi analiz etmelerini sağlamalı, hem ulusal düzeyde hem de uluslararası düzeyde öğrencilere bu konuda görsel ve işitsel kaynaklara ulaştırmada kılavuz olmalıdır (Turan, 2009). Öğretmenlerin öğrencilere bu sorunların çözümü için gerekli araştırma ve alternatif çözüm önerileri geliştirme gibi bilgi, beceri edindirebilmesi aynı zamanda öğrencilerin dünya sorunlarına ilişkin olumlu tutumlar kazanabilmesi gereklidir (Özmen, 2015). Yine öğretmenlerde dünya sorunlarına ilişkin eğitim programının hedefleriyle dersleri ilişkilendirebilecek öğretim ortamları düzenleme gibi bilgi, becerisi ve sorumluluğunda olması gerekir (Deniş ve Genç, 2007). Çünkü bireylere dünya sorunlarına ilişkin olumlu tutum, davranış ve alışkanlık kazandırılmasında öğretmenlerin konu hakkında bilgi, beceri ve duyarlılıkları önemsenmektedir (Seçgin, Yalvaç ve Çetin, 2010).

Sosyal Bilgiler ve Coğrafya öğretmenleri görev aldıkları kademelere bakılacak olursa öğrencilerde dünya sorunlarına göre bilinç oluşturmada önemli bir görev

üstlenmektedir (Özmen, 2015). Dünya sorunlarına dönük eğitimde ve bu sorunların çözüm sürecinde etkili olabilecek Sosyal Bilgiler ve Coğrafya derslerinin amaca ulaşmasında öğrencilere dünya sorunlarına yönelik bilgiler kazandıracak Sosyal Bilgiler ve coğrafya öğretmenlerine büyük görevler düşmektedir (Karatekin ve Aksoy, 2012). Dünya sorunlarının sebep olduğu etkilerin azaltılmasında ve sorunlara çözümler üretmede toplumsal bilincin kazandırılmasında anahtar görev alacak Sosyal Bilgiler ve Coğrafya öğretmenlerinin bu sorunlarla mücadele etme bilinci ne kadar sağlam olursa onların mesleklerini yaparken gösterecekleri performans o kadar sağlam olacaktır (Öcal, 2013). Özellikle coğrafya ve sosyal bilgiler branşları günümüz dünya sorunlarını bilme ve aktarma konusunda sorumlu ve duyarlı olmalıdır (Akkurt Çağlar, 2018, s.146). Bundan dolayı öğrencilerin günümüz dünya sorunlarına dair duyarlılıkları Sosyal Bilgiler ve Coğrafya öğretmenlerin bu sorunlara karşı ne kadar duyarlılığa sahip olduklarıyla doğru orantılıdır denilebilir (Yılmaz ve Gültekin, 2012).

Çocuk Dergileriyle İlgili Yapılmış Çalışmalar

Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar

Lindquist (1979)'in "Children's Attitudes Toward Advertising on Television and Radio and in Children's Magazines and Comic Books", (Çocukların Televizyon ve Radyoda, Çocuk Dergilerinde ve Çizgi Romanlarda Reklamcılığa Yönelik Tutumları) adlı çalışmasında ilkökul öğrencilerinin televizyon, radyo, çocuk dergileri ve çizgi romanlardaki reklamlara yönelik tutumları incelenmiş; çalışma sonucunda çocukların nitelikli çocuk dergilerindeki reklamlara olumlu tutum geliştirdiği, televizyondaki reklamlara olumsuz tutum geliştirdikleri görülmüştür.

Carus (1996), "Children's magazines" adlı araştırmasında çocuk dergilerinin geçmişten günümüze kadar geçirdiği aşamalardan bahsedilmiştir.

Morrow ve Lesnick (2001), "Examining the Educational Value of Children's Magazines" adlı çalışmalarında geçmişten günümüze çocuk dergilerinin eğitsel değeri incelenmiştir.

Peterson (2005), "The JINN and the Computer: Consumption and Identity in Arabic Children's Magazines" adlı araştırmasında Arap kökenli çocuklara yönelik çıkarılan dergilerdeki konular incelenmiştir. Dergilerdeki konulara bakıldığında Arap çocuklarının sosyal yaşantıları ile uyuşmadığını, dergilerdeki tüketim kültürünün öne çıktığı ifade edilmiştir.

Henderson (2006), “Ebony Jr.: The Rise and Demise of an African American Children's Magazine” adlı çalışmasında “Ebony Jr” isimli bir popüler çocuk dergisinin yayımlanma amacını, içeriği ve temaları araştırılmıştır.

Kelly ve Chapman (2007), “Food References and Marketing to Children in Australian Magazines” adlı çalışmasında Avustralya’da yayımlanan popüler çocuk dergilerinde yer alan gıda ve pazarlama konularının kapsamını ve içeriği hakkında bilgi sahibi olunmuştur. Çalışma sonucuna göre çocuk dergilerinde yer alan gıdaların genelde fast food, şekerli yiyecekler ve dondurma gibi sağlıksız gıdaların reklamlarına yer verildiğine ulaşılmıştır.

Buckingham (2007), “Selling Childhood? Children And Consumer Culture” adlı çalışmada çocukluk kavramı üzerinde durularak çocukların kullandığı araçlarla yapılan reklam ve tüketim kültürü hakkında incelemeler yapılmıştır.

Louise (2009), “A Study of Japanese Children’s Magazines 1888-1949” adlı araştırmada Japonya’da 1888-1949 tarihleri arasında yayımlanan çocuk dergilerindeki ulus inşası ve savaş gibi kavramların yeri hakkında incelemeler yapılmıştır.

Chick ve Hunter (2009), “An Analysis of Human Images and Advertisements in Four Popular Children's Magazines” (Dört Popüler Çocuk Dergisindeki İnsan İmgelerinin ve Reklamların Analizi) adlı çalışmasında dört farklı popüler çocuk dergisinde yer alan insan imgesini ve reklamları yaş, cinsiyet ve görüntü açısından analiz edilmiştir. Araştırma sonucuna göre reklamların daha çok bilgisayar oyunları, çeşitli gıdalar, video/kaset oyunları, filmler ve erkek ürünleri olduğuna ulaşılmıştır.

Jones ve Reid (2009), “Children’s Magazines: Reading Resources Or Food Marketing Tools?” (Çocuk Dergileri: Okuma Kaynakları mı, Gıda Pazarlama Araçları mı?) adlı yaptığı çalışmada çocuk dergilerindeki gıda markalarının niteliği ve içeriği incelenmiştir. Araştırma sonucuna göre dergilerde düzenli olarak bazı gıdalara yer verildiği ancak bazı gıda reklamlarının çocuklara uygun olmadığı belirtilmiştir.

Jones, Mannino ve Green (2010) “Like Me, Want Me, Buy Me, Eat Me’: Relationship-Building Marketing Communications in Children’s Magazines” (Benim gibi, Beni Arayın, Beni Satın Alın, Beni Yiyin: Çocuk Dergilerinde İlişki Oluşturma Pazarlama İletişimi) adlı çalışmasında 6-13 yaş grubu çocuklara çocuk dergilerindeki pazarlama iletişimine yönelik sorular sorulmuş, verilen cevaplara göre çocuklar dergilerdeki reklamları olumlu bulduklarını belirtmişlerdir.

Jones, Gregory ve Kervin (2012), “Branded Food References in Children's Magazines: 'Advertisements' are the Tip of the Iceberg” (Çocuk Dergilerinde Markalı Gıda Referansları: 'Reklamlar' Buzdağının Görünmeyen Yüzü) adlı çalışmasında 2009 yılında yayımlanan çocuk dergilerindeki ticari gıda mesajını, gıda reklamcılığı ve promosyonları incelemişlerdir. Elde edilen bulgulara göre dergilerde çoğunlukla sağlıksız gıdaların reklamının yapıldığı görülmüştür.

Rasul (2013), “Borrowing and Code Mixing in Pakistani Children's Magazines: Practices and Functions” adlı çalışmada Pakistan’da yayımlanan popüler bir çocuk dergisindeki ingilizce’den Urduca diline geçen ve kullanılan kelimeler incelenmiştir.

Zur (2014), “Let's Go to the Moon: Science Fiction in the North Korean Children's Magazine Adong Munhak” adlı çalışmada Kuzey Kore’de yayımlanan bir bilim kurgu çocuk dergisinin içeriği, makaleleri ve temaları incelenmiştir.

Rea (2018), “Education, Popular Literature and Future Citizenship in Argentina's Billiken Children's Magazine (1919–1944)” adlı çalışmada Arjantin’de yayımlanan popüler bir çocuk dergisinin içeriği eğitim, vatandaşlık ve edebiyat bakımından araştırılmıştır.

Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar

Yaşar (2001), “İlk Çocuk Dergilerinden Mümeyyiz”, adlı çalışmasında dergi içeriğindeki yazılar, bölümler ve temalar incelenmiştir. Çalışmada Mümeyyiz dergisinin orijinal hali de yer almıştır.

Şimşek (2002), “Tanzimat ve Mutlakiyet Dönemi Çocuk Dergilerinin Eğitim Açısından İncelenmesi” adlı çalışmasında Tanzimat dönemi ve Mutlakiyet dönemlerinde yayınlanan çocuk dergileri eğitim bağlamında incelenmiş; dergilerde eğitimin hem düşünsel hem de uygulama açısından çokça tartışıldığı görülmüştür.

Bayat (2002), “Eski Harfli Çocuk Dergilerinin (Çocuk Dünyası, Çocuk Bahçesi) Çocuk Eğitimindeki İşlevleri” adlı çalışmada 1900’lü yılların başlarında yayınlanan iki derginin çocuk eğitime katkıları üzerinde durulmuştur.

Ertem (2005), “The Republic's Children and Their Burdens in 1930s and 1940s Turkey: The Idealized Middle-Class Children as the Future of the Nation and the Image of “Poor” Children in Children's Periodicals” adlı çalışmasında 1930’lu ve 1940’lı yıllarda yayınlanan çocuk dergilerinde orta gelirli ve yoksul çocuk imgesi hakkında bilgi sahibi olunmuştur. Cumhuriyet’in ilk yıllarındaki çocuk imgesi üzerinde durulmuştur.

Özekmekçi (2005), “The formation of children in the late Ottoman Empire: An analysis through the periodicals for children (1869-1914)” adlı çalışmada Osmanlı devletindeki yaşanan değişimler çerçevesinde çocuklara yönelik bakış açısı ve çocuklardan beklenen sorumluluklar incelenmiştir.

Sarı (2005), “Çocuk Eğitime Bakış Açısı Yönünden Tercüman Çocuk ve Milliyet Çocuk Dergilerinin Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi” adlı çalışmada iki derginin yayınlandıkları dönemin eğitim anlayışı ve çocukluk anlayışı hakkında incelemeler yapılmıştır.

Öğüt (2006), “Eski Harfli Çocuk Dergilerinden Yeni Yol Dergisinin Çocuk Eğitimindeki İşlevi” adlı çalışmada 1923 ve 1926 yılları arasında yayınlanan “Yeni Yol” dergisi çocuk eğitimi hususunda incelemiştir.

Gurbetoğlu (2007), “II. Meşrutiyet Döneminde Yayınlanan Çocuk Dergilerinin Eğitim Açısından İncelenmesi” adlı çalışmada 1908-1918 yıllarında yayınlanan çocuk dergileri dönemin eğitim anlayışı ve çocukluk anlayışı bakımından incelenmiştir.

Doğdu (2007), “Tek Parti Döneminde Ülkemizdeki Çocuk Dergilerinde Yurttaşlık Bilincinin Geliştirilmesi” adlı çalışmada çocuk dergilerinin yurttaşlık bilinci kazandırmasındaki işlevi saptanmaya çalışılmıştır.

Esmer (2007), “Cumhuriyet Döneminin İlk Yıllarında(1923-1928) Yayınlanan Çocuk Dergilerindeki Tahkiyeli Metinlerin Çocuklara Değer Aktarımı Açısından Değerlendirilmesi” adlı çalışmada Cumhuriyet’in ilk yıllarında yayınlanan çocuk dergilerinin kültür aktarımındaki işlevi üzerinde durulmuştur.

Durmuş (2007), “1897-1910 Yılları Arasında Çıkan Eski Harfli Çocuk Dergilerinin Çeviri Metinleri Üzerine” adlı çalışmada çocuk dergilerinde yer alan çeviri metinlerin çocuk edebiyatına olan katkısı incelenmiştir.

Kırış (2007), “Türkiye Çocuk Ve Ebe-Sobe Dergilerinin Edebiyat Ve Eğitim Değerleri Açısından İncelenmesi” adlı çalışmada incelenen dergilerin “Çocuk Edebiyatı”nın hedefleri, edebiyat türlerinde aranan özellikleri ve değerlendirmesi ile örtüşüp örtüşmediği incelenmiştir.

Taş (2008), “Türkiye’de Çocuk Dergilerinin Çocuk Eğitime Katkısı Ve Milliyet Kardeş Dergisi” adlı çalışmada çocuk eğitime olumlu açıdan katkı sağladığı çocuk dergisinin nasıl olması gerektiği Milliyet Kardeş dergisi inceleyerek saptanmaya çalışılmıştır.

Erdoğan (2009), “Çocuklara Arkadaş Dergisi (Metin- İnceleme)” adlı çalışmada 1881-1882 yılları arasında yayınlanan Çocuklara Arkadaş Dergisi hikâye,

fabl, fıkra, sohbet, mektup, makale ve özlü sözler, şiir, tiyatro metni, roman, masal gibi edebî türlerin ne ölçüde yer aldığı saptanmaya çalışılmıştır.

Demiryürek (2009), “Türkiye Çocuk, Diyanet Çocuk Ve Ebe Sobe Çocuk Dergilerinin Yapısal Özellikler Bakımından Değerlendirilmesi” adlı çalışmada Türkiye’de yayımlanan çocuk dergilerinin arasından seçilen üç dergi, çocuk dergilerinde bulunması gereken yapısal özellikler bakımından incelenmiştir.

Terkan (2009), “Türkiye’de Popüler Çocuk Dergilerinde Egemen Söylemlerin Kuruluşu” adlı çalışmada 1945-2000 yılları arasında yayınlanan çocuk dergilerindeki çocuk anlayışı hakkında bilgi sahibi olunma amaçlanmıştır.

Sürmeli (2010), “Türkiye’de Eğitim Amaçlı Çocuk Dergilerinde Karşılaşılan Temel Grafik Tasarım Sorunları Ve Sorunlara Çözüm Önerileri” adlı çalışmasında çocuk dergilerinde karşılaşılan grafik tasarımı sorunları saptanmaya çalışılmış bu sorunlara çözüm önerileri sunulmuştur.

Yıldırım (2013), “Eski Harfli Çocuk Dergilerinden Resimli Dünya Dergisi” adlı çalışmada Cumhuriyet döneminde yayınlanan Resimli Dünya dergisini Latin alfabesine çevrilerek günümüze kazandırılması amaç edinilmiştir.

Alabaş (2014), “Cumhuriyet Dönemi Çocuk Dergilerinin Eğitim Ve Tarih Anlayışı Açısından İncelenmesi (1928-1950)” adlı çalışmada Cumhuriyet Dönemi çocuğunun yetişmesinde önemli araçlardan birisi olan çocuk dergileri ele alınmış, belirlenen çocuk dergilerinin eğitim ve tarihe bakışları çeşitli açılardan incelenmiştir.

Tanrıkulu (2014), “Medya Okuryazarlığı Bağlamında Çocuk Dergileriyle Zenginleştirilmiş Türkçe Dersinin Etkililiği: Bir Eylem Araştırması” adlı çalışmada materyal olarak kullanılan çocuk dergilerinin derse etkisi incelenmiştir.

Çallı (2015), “Çocuk Duygusu Dergisi’nin Eğitim Bilimleri Açısından İncelenmesi” isimli bu çalışmada 1913-1914 yıllarında çocuklar için çıkarılmış olan “Çocuk Duygusu” adlı dergi eğitim bilimleri açısından incelenmiş, derginin yayın politikası tespit edilmiş ve bu politikaya ne derece uyduğu araştırılmıştır.

Kocaş (2015), “PurchaseBehaviour Of ChildrenMagazines” adlı çalışmasında geçmişten günümüze çocuk dergilerinin gelişim sürecini incelemekle birlikte çocuk dergisi alan anne ve babaların, çocukların dergi seçimini nasıl yaptığını ve satın alma kararlarını nasıl verdiği üzerinde durulmuştur.

İdi Tulumcu (2015), “Güncel Çocuk Dergilerinde Yer Alan Değerler” adlı çalışmada güncel çocuk dergilerinde (2013 yılında yayımlanan) yer alan değer

ifadelerini belirlemiş ve yer verilen değerleri tespit ederek eğitim açısından yorumlayıp değerlendirilmiştir.

Mechmet (2016), “Batı Trakya’da Yayınlanan Çocuk Dergileri Üzerine Bir İnceleme” adlı araştırmada çocuk dergilerinin içerikleri kapsamlı olarak incelenmiştir.

Dolaylar Özkul (2017)’un yaptığı “Çocuk Dergilerinin İçerik ve Görselleri Açısından Değerlendirilmesi” adlı çalışmada çocuk dergilerinde yer alan konu alanlarını, metin türlerini, görselleri ve etkinlikleri saptamaya çalışılmıştır.

Berker (2018), “Analysis Of Critical Discourse Of Child Magazine Which Are Produced Between 1980-2012” adlı çalışmada 1980-2012 yılları arasında yayımlanan çocuk dergilerinde neo-liberal politikalarla birlikte öne çıkan ideolojilerin nasıl yansıdığı ve bu dönemde inşa edilmek istenen çocukluk olgusunun hangi kavramlar ve ideolojiler üzerinden oluşturulduğu sorulara cevap bulmak istenmiştir.

Başboğa (2018) “Erken Cumhuriyet Dönemi Çocuk Dergilerinde Bedeni ahlaki Ve Terbiyevi Özellikleriyle İnşa Edilen Çocuk” adlı çalışmada erken Cumhuriyet döneminde inşa etmek istedikleri çocukluğu, dönemin popüler çocuk dergilerine odaklanılarak, çocukluğun bedeni ahlaki ve terbiyevi inşasının hangi koşullarda, hangi nedenlerle, hangi söylemler ve kavramlar çerçevesinde nasıl ortaya konulduğunu konu edinmiştir.

Özkanca (2018), “Çocuk Dergilerinde Toplumsal Cinsiyet Roller” adlı çalışmada Türkiye’deki çocuk dergilerini toplumsal cinsiyet rolleri kapsamında incelenmiştir.

Eldiven (2018), “ Türkiye’de Yayımlanan Çocuk Dergilerinde Çocuk Kimlik Tasarımı: Çocuk Sesi, Gülbüz Türk Çocuğu, Trt Çocuk, Bilim Çocuk Dergilerinin Karşılaştırmalı Analizi” adlı çalışmada çocuk edebiyatının gelişiminde önemli rolü olan çocuk dergilerinin Cumhuriyetin ilanından sonraki 1923-1939 yılları arası ve 2002-2018 yılları arası yayımlanan çocuk dergilerinin içerikleri incelenmiş, Türkiye’de çocuk dergilerindeki çocuk kimliği tasarımı ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Dere (2018), “Çocuk Dergilerinde Grafik Tasarım” adlı çalışmasında çocuk dergilerinin grafik tasarım ilkelerine göre incelenmesi amaçlanmıştır.

Sezgin (2019), “Türkiye’de Çocuk Dergileri Ve Gündem Belirleme: Doğan Kardeş Dergisi Örneği” adlı çalışmada Türkiye’de yayımlanmış ve yayımlanmakta olan çocuk dergileri hakkında genel bilgi verilmiş; gündem belirleme kuramı ele alınmış ve *Doğan Kardeş* dergisinin gündem belirleme kuramı çerçevesinde incelemesi yapılmıştır.

Güler (2019), “Çocuk Dergilerinde Değerler Aktarımının İlköğretim Programları İle İlişkilendirilmesi Üzerine Bir Araştırma” adlı çalışmada 1970-1983 yılları arasında yayımlanan çocuk dergilerinde değerler aktarımının ilköğretim programlarında kazandırılması hedeflenen değerler bakımından incelenmiştir.

Bozbıyık (2019),” Çocuklara Kiraat İle Çamlıca Çocuk Dergilerinin İçerik Ve Biçim Açısından İncelenmesi” adlı çalışmada Çocuklara Kiraat dergisinin eski harflerle hazırlanmış nüshaları Latin harflerine aktarılmış daha sonra Çamlıca Çocuk dergisinin ilk beş sayısına ulaşılarak içerik ve biçim yönünden incelenmiştir.

Mete (2019), “Eski Harfli Çocuk Dergilerinin Sonuncusu: “Çocuk Yıldızı (1927-1928)” adlı çalışmada eski harfli çocuk dergilerinin sonuncusu olan “Çocuk Yıldızı” adlı dergiyi tanıtip eski harflerle yayımlanmış olan dergiyi Latin harflerine aktarmak, dergide yer alan metinlerin türlerini ve iletilerini tespit etmek amacıyla yapılmıştır.

Dilgen (2019), “Tek Parti Dönemi Çocuk Dergilerinde Milli Kimliğin İnşası” adlı çalışmada tek parti döneminde çıkan çocuk dergilerinin milli kimlik oluşumuna etkisi ele alınmıştır.

Çiğdem (2019), “Reklam İmgesi Bağlamında Reklamda Yetişkin Çocuk İmgesi Kullanımına Yönelik Eleştirel Bir Bakış: Çocuk Dergileri Üzerine Araştırma” adlı çalışmada “yetişkin çocuk” figürleri, hedef kitlesi çocuk olan dergiler bağlamında ele alınmıştır. Bu bağlamda reklam ve reklam etiği perspektifinden çocuklara yönelik reklam kavramı çerçevesinde yetişkin çocuk modelleri ele alınmış olup sonrasında ise bu iki kavram çocuk dergileri üzerinden irdelenmiştir.

Yeter (2019), “Çocuk Dergilerinin Sosyal Bilgiler Öğretim Programındaki Değerler Açısından İncelenmesi” adlı çalışmada Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan 18 değere Türkiye’de yayınlanan çocuk dergilerinde ne oranda yer verildiği incelenmiştir.

Demirdal (2019), “Çocuk Dergilerinin Çocuk Edebiyatının Temel İlkeleri Bağlamında İncelenmesi” adlı çalışmada Türkiye’de yayımlanan günümüz çocuk dergilerinin, çocuk edebiyatının temel ilkeleri bağlamında incelenmiştir.

Pembegül (2019), “TÜBİTAK Tarafından Çocuklara Yönelik Yayımlanan Popüler Bilim Dergilerinin Çocuk Hakları Açısından İncelenmesi” adlı çalışmada TÜBİTAK tarafından aylık olarak yayımlanan Meraklı Minik ve Bilim Çocuk dergilerinin, Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme ‘de yer alan maddeler açısından incelenmiştir.

Sarıçam (2019), “Bilge Çocuk Dergisinde Çocuk İmgesi” adlı çalışmada yayın hayatına Eylül 2016’da başlayan Bilge Çocuk dergisinin de yeni bir dergi olarak nasıl bir çocuk imgesi oluşturduğunu ve topluma sunduğunu tespit etmek amacıyla derginin ilk yirmi dört sayısı niteliksel içerik analiz yöntemine göre incelenmiştir.

Toprakçı (2019)’nın yaptığı “1909-1918 Yılları Arası Eski Harfli Çocuk Dergilerinde Savaş Teması” adlı araştırmasında II. Meşrutiyet yıllarında yayınlanan çocuk dergilerinde büyük savaşların izlerinin olup olmadığı incelenmiştir.

Mamık (2020), “Sosyal Bilgiler Dersinde Bir Eğitim Ve Öğretim Materyali Olarak Çocuk Dergilerinin Kullanımı” adlı çalışmada derste bir materyal olarak kullanılan çocuk dergilerinin etkisi incelenmiştir.

Korkusuz (2020), “Eski Harfli Çocuk Dergilerinden Çocuk Dünyası Dergisinin Değerler Aktarımı Açısından İncelenmesi” adlı çalışmada Çocuk Dünyası dergisinin içeriği değerler aktarımı yönünden incelenmiştir.

Günümüz Dünya Sorunlarıyla İlgili Yapılmış Çalışmalar

Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar

Switzer ve Mulloy (1979). “Global issues: Activities and resources for the high school teacher” adlı araştırmalarında öğretmenlerin küresel sorunlar konusunda yararlanabileceği kaynaklar ve ders materyalleri hakkında bilgilendirmeler yapılmıştır. Sosyal bilgiler ders kitabı içeriği bakımından bu konuda yararlı bir kaynak olduğu ifade edilmiştir.

Cogan, Torney, Purta ve Anderson (1988), “Küresel Sorunlara Yönelik Bilgi ve Tutumlar: Japonya ve Amerika Birleşik Devletlerindeki Öğrenciler” (Knowledge and Attitudes Toward Global Issues: Students In Japan and The United States) adlı çalışmada Amerika Birleşik Devletlerindeki ve Japonya’daki üniversite öğrencilerinin dünya sorunları hakkında bilgi ve tutumları karşılıklı olarak analiz edilmiştir. Araştırma bulgularına göre Japon öğrencileri küresel sorunlar hakkında daha fazla bilgiye sahipken, Amerikan öğrencilerin üniversite öğrenimi öncesi daha az küresel sorunlar hakkında bilgiye sahip olduğu ancak üniversite eğitimi boyunca küresel sorunlara yönelik bilgilerinin arttığı gözlenmiştir. Artı olarak Japon öğrencilerin dünyada yaşanabilecek herhangi bir savaşa Amerikan öğrencilerinden daha olumsuz yaklaştığı da belirtilmiştir.

Angry (1992), “Developing and Implementing A Model for Improving Global Awareness In The Secondary School with Collaborative Learning Groups Through The

Aid of A Multimedia Approach” (Multimedya Yaklaşım Doğrultusunda İşbirliğine Dayalı Öğrenme Grupları ile Ortaokullarda Küresel Bilinci Geliştirmeye Yönelik Bir Model Uygulama ve Geliştirme) adlı çalışmasında ortaokul öğrencilerinin küresel bilincini geliştirmek ve onların küresel bakış açılarını zenginleştirme amacı güdülmüştür. Elde edilen bulgulara göre öğrencilerin küresel bilinç hakkında daha fazla bilgi sahibi olduğu, karşılıklı küresel dayanışma becerileri kazandığı ve dünyadaki güncel olaylara ilgilerinin arttığı gözlenmiştir.

Decker (1995), “Increasing Student Awareness of Global and Future Issues through a Secondary Level Mini-Course” (Ortaokul Seviyesindeki Bir Mini Kurs Yardımıyla Öğrencilerin Gelecek ve Küresel Sorunlar Farkındalığını Artırma) isimli çalışmada küresel sorunlara hazırlıksız olan lise öğrencilere rehberlik edilerek günümüzde ve gelecekte yaşanacak küresel sorunlara yönelik Farkındalık oluşturma amaçlanmıştır. Kurs bitiminde öğrencilerin küresel sorunlara karşı daha duyarlı olmaya başladıkları gözlenmiştir.

Cates (2002), “Teaching For A Better World: Global Issues and Language Education” (Daha İyi Bir Dünya İçin Öğretim: Küresel Sorunlar ve Dil Eğitimi) adlı çalışmada 21. Yüzyılda yaşanan dünya sorunları hakkında öğrencilerin nasıl hazırlanacağı ve dil öğretmenlerinin bu konu hakkındaki sorumluluğunun ne olduğu irdelenmiştir. Araştırmada küresel eğitime dikkat çekildiği görülmektedir.

Wong (2003), “The environmental awaerness of university students in Beijing, China” adlı araştırmada Çin’deki üniversite öğrencilerinin çevresel sorunlara karşı duyarlılığı incelenmiştir. Anket sonuçlarına göre entelektüel gençlerin çevreyi koruma da daha duyarlı oldukları ifade edilmiştir.

Papadimitriou (2004), “Prospective primary teachers’ understanding of climate change, greenhouse effect, and ozone layer depletion” adlı çalışmada öğretmen adaylarının “İklim Değişikliği, Sera Etkisi ve Ozon Tabakasının İncelmesi” hakkındaki algılarına ilişkin araştırma yapılmıştır.

Lee (2008)’nin “Environmental Attitudes And İnformation Sources Among African American College Students” adlı araştırmasında Afrikalı ve Amerikalı öğrencilerin çevre sorunlarına olan tutumlarını, geri dönüşüm ve çevre koruma gibi günlük çevresel davranışlarını belirlemeye çalışmış ve yerel, ulusal ve uluslararası çevre sorunları için önemli bilgi kaynaklarını araştırmıştır.

Edge, Khamsi, ve Bourn (2009), “Exploring The Global Dimension İn Secondary Schools” adlı çalışmalarında okullardaki küresel sorunlara yönelik algıların ne olduğu tespit edilmeye çalışılmış ve öğrencilerin bu sorunlara yönelik küresel boyutta denilebilecek beceriler kazandırmaları gerektiğini savunmuşlardır.

Larijani (2010), “Assessment Of Environmental Awareness Among Higher Primary School Teachers” adlı çalışmada Hindistan’ın Mysore şehrindeki ilköğretim öğretmenlerinin çevre bilincini incelemiştir. Elde edilen sonuçlara göre genel olarak öğretmenlerin çoğunluğunun orta düzeyde çevre bilincine sahip olduğu ortaya çıkmış, kadın öğretmenlerin erkek meslektaşlarına kıyasla önemli ölçüde daha yüksek çevre bilincine sahip olduğu söylenmiştir.

Alazzi (2011)’nın “Teachers Perceptions And Conceptions Of Global Education: A Study Of Jordanian Secondary Social Studies Teachers” adlı çalışmasında ortaokul sosyal bilgiler öğretmenleriyle sınıflarında küresel eğitim öğretimine ilişkin bakış açıları hakkında görüşmeler yapmıştır.

Bourn ve Hunt (2011), “Global Dimension İn Secondary Schools” (Ortaokulda Küresel Boyut) adlı çalışmalarında “Küresel Boyut” kavramının okuldaki öğrencilerdeki ve öğretmenlerdeki karşılığının ne olduğu incelenmiştir. Konu hakkında öğrenciler ve öğretmenlerle anket ve mülakat yapılmış, sonuçlara göre “Küresel Boyut” kavramı hakkında olumlu karşılıklar verildiği gözlenmiştir.

Hashizaki ve Kawaguchi (2012), “Japanese student teachers’ perceptions about teaching global issues”, (Japon öğretmen adaylarının küresel sorunları öğretme konusundaki görüşleri) adlı çalışmada Kyoto’da iki farklı özel üniversitede okuyan öğretmen adaylarının küresel sorunların öğretimine yönelik algıları araştırılmıştır. Sonuçlara göre öğretmen adaylarının küresel sorunların öğretimine olumlu yaklaştıkları görülmüştür.

Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar

Erdoğan (2003), “Öğretmen Adaylarının Çevre Sorunlarına Yönelik Tutumları” adlı çalışmada öğretmen adaylarının çevre sorunlarına ilişkin tutumları araştırılmıştır. Araştırmada öğrencilerin cinsiyet, sınıf düzeyi, ailelerinin sosyoekonomik düzeyi ve yerleşim yerleri değişken olarak belirlenmiş aralarındaki ilişki esas alınmıştır.

Çavdar (2006), “Increasing EFL Teachers' Awareness On Global Issues In ELT Classroom”adlı çalışmasında İngilizce öğretmenlerinin küresel sorunlara ve küresel eğitime yönelik görüşleri incelenmiştir.

Ünal (2008), “Pre-sevice teacher’s perceptions toward global versus local environmental issues” adlı çalışmasında Orta Doğu Teknik Üniversitesi’nde öğrenim gören öğretmen adaylarının küresel ve yerel çevre sorunlarına ilişkin algılarını incelenmiş; cinsiyet gibi değişkenlerin küresel ve yerel çevre sorunlarına ilişkin algıları üzerindeki etkisi belirlenmeye çalışılmıştır.

Kan (2009), “Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Küresel Sorunlarla İlgili Tutumları Ve Ders Programlarına Yönelik Önerileri” isimli çalışmada öğretmen adaylarının küresel sorunları ile ilgili tutumları ve önerileri belirlenmeye çalışılmıştır.

Turan (2009), “Günümüz Dünya Sorunları Karşısında Coğrafya Eğitimi” adlı çalışmada küreselleşen, değişen ve çeşitli sorunlarla karşı karşıya kalan bir Dünya’da coğrafya eğitiminin rolünü ve önemini orta koyma amaçlanmıştır.

Aydın ve Çepni (2012), “İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Çevreye Yönelik Tutumlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi (Karabük İli Örneği)” adlı çalışmasında Karabük’teki bir grup ortaokul öğrencilerinin çevreye ilişkin tutumları araştırılmıştır.

Kılıçoğlu (2012), “Günümüz Dünya Sorunlarına Yönelik Tutum Ölçeği Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması” adlı çalışmada eğitim fakültesinde farklı branşlarda eğitim gören öğretmen adaylarının günümüz dünya sorunlarına karşı algılarından yola çıkarak bir tutum ölçeği geliştirme amacı güdülmüştür.

Aydın ve Sağdıç (2013) “Attitudes of the Students of Geography Department in Contemporary World Issues: A Case Study From Turkey.” Adlı çalışmada Karabük Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi’nde öğrenim görmekte olan öğrencilerin çağdaş dünya sorunlarına yönelik tutumları incelenmiştir.

Gürbüz ve Çakmak (2012), “Biyoloji Bölümü Öğrencilerinin Çevreye Yönelik Tutumlarının İncelenmesi” adlı çalışmada Dicle Üniversitesi’nde öğrenim gören bir grup öğrencinin çevreye yönelik tutumları araştırılmıştır.

Yazıcı (2013), “Ortaöğretim Öğrencilerinin Günümüz Dünya Sorunlarına Yönelik Tutumları” adlı çalışmada öğrencilerin günümüz dünya sorunlarına ilişkin algıları ve tutumları saptanmaya çalışılmıştır.

Özmen (2015), “Öğretmen Adaylarının Zihin Haritalarında Günümüz Dünya Sorunları” adlı çalışmada öğretmen adaylarının zihin haritalarına yansıyan günümüz dünya sorunlarını tespit etmek istemiştir.

Palaz (2017), “Sosyal Bilgiler Eğitiminde Küresel Sorunlar Ve Öğretimi” adlı çalışmada küresel sorunları, ortaokul öğrencilerinin, sosyal bilgiler öğretmenlerinin ve sosyal bilgiler eğitimi alanında çalışma yapan akademisyenlerin nasıl algıladıkları, bu sorunlara sosyal bilgiler dersinde nasıl yer verildiği, küresel sorunların öğretimi sürecinde karşılaşılan sorunların neler olduğu ve bu konularda yapılacak öğretimin geliştirilmesi için neler yapılabileceği saptanmak istenmiştir.

Akkurt Çağlar (2018), “Günümüz Dünya Sorunlarının 22. Yüzyıl Eğitimine Yansımaları” adlı çalışmada 22. yüzyıl eğitimi günümüz dünya sorunlarının nasıl etki edeceği tartışılmıştır.

Şeyihoğlu, Sever ve Özmen (2018), “Sosyal Bilgiler ve Coğrafya Öğretmen Adaylarının Zihin Haritalarında Günümüz Dünya Sorunları” adlı çalışmalarında öğretmen adaylarının zihin haritalarına yansıyan günümüz dünya sorunları tespit edilmiştir.

Yiğit (2019), “Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Küresel Sorunlara İlişkin Görüşleri” adlı çalışmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin küresel sorunlara ilişkin görüşleri incelenmiştir.

Işık ve Sarı (2019), “Günümüz Dünya Sorunları Dersini Alan Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Bu Derse Ve Günümüz Dünya Sorunlarına Bakışı” adlı çalışmada Türkiye’de öğretmen adaylarının günümüz dünya sorunları ile ilgili farkındalıklarının ne düzeyde olduğu incelenmiştir.

Koç ve Dumlu, (2020), “Bireylerin Bazı Değişkenler Açısından Günümüz Dünya Sorunlarına İlişkin Tutumlarını Belirlemeye Yönelik Bir İnceleme” adlı çalışmalarında bireylerin günümüz dünya sorunlarına ilişkin tutumlarıyla yaş grupları, cinsiyet ve gelir düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı belirlenmeye çalışılmıştır.

Durmuş (2020), “8.Sınıf Öğrencilerinin Küresel Sorunlara Dair Sorumluluk ve Duyarlılıklarının Belirlenmesi” adlı çalışmada Ortaokul 8.Sınıf öğrencilerinin dünya sorunlarına yönelik bilgilerinin ve duyarlılıklarının ne durumda olduğu incelenmiştir.

Uymaz (2021), “Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Günümüz Dünya Sorunlarına İlişkin Algılarının İncelenmesi” adlı çalışmada öğretmen adaylarının dünya sorunlarına yönelik algılarının ne durumda olduğu incelenmiştir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümünde; araştırma modeli, araştırma modeline göre evren-örneklem veya çalışma grubu, veri toplama araçları, veri toplama süreci ve verilerin analizi hakkında bilgiler verilecektir.

Araştırma Modeli

Bu çalışma, 6-14 yaş grubuna yönelik çıkarılan çocuk dergilerinde ele alınan günümüz dünya sorunlarını belirlemeye yönelik nitel bir araştırmadır. Nitel araştırma; gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama tekniklerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmadır (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Nitel araştırma da belli bir konu ile ilgili çalışma yaparken o konunun “ne kadar” ya da “ne kadar” iyi olduğunu öğrenmekten çok daha geniş bir bakış açısı elde etmek istenir (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2019, s.252).

Çalışmada doküman analizi kullanılmıştır. Doküman analizi, araştırılması hedeflenen olay ve olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin incelenmesidir (Karasar, 2009). Kırıl (2020) doküman analizini, “Basılı ve elektronik materyaller olmak üzere tüm belgeleri incelemek ve değerlendirmek için kullanılan sistemli bir yöntem” olarak değerlendirmiştir. Araştırmalarda kullanılabilecek dokümanlar; kitap ve broşürler, günlükler, dergiler, mektuplar, gazeteler, sanat eserleri, radyo TV program senaryoları, çizelgeler, anket verileri, muhtıralar, çeşitli kamu kayıtları, not defterleri, fotoğraf albümleri vb. araçlardır (Labuschagne, 2003).

Çalışma Grubu

Çalışmada 2020 yılı içerisindeki 6-14 yaşa grubuna uygun bütün çocuk dergileri araştırmacı tarafından belirlenmiştir. Web sitelerinde veya e-dergi uygulamalarında online olarak ulaşılabilir olanlar indirilmiştir. İncelenecek dergilerin belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden “ölçüt örnekleme” kullanılmıştır. Ölçüt örnekleme; örneklemin problemle ilgili olarak belirlenen niteliklere sahip kişiler, olaylar, nesneler ya da durumlardan oluşturulmasıdır (Büyüköztürk, 2019). Buna göre dergiler belirlenirken aşağıdaki ölçütler göz önünde bulundurulmuştur:

1. Dergilerin okul çağı çocuklardan 6-14 yaş grubuna yönelik çıkarılması.
2. Dergilerin 2020 yılı içinde her ay sayısının olması.
3. Dergilere, web sitelerinde veya e-dergi uygulamalarında internet yoluyla (online) veya pdf olarak ulaşılabilmesi.
4. Bedava olması.

Yukarıda açıklanan ölçütler göz önüne alınarak 6-14 yaş grubuna uygun olan beş dergi belirlenmiştir. Bu dergiler; “Mavi Kırlangıç”, “National Geographic Kids Türkiye”, “Bizim Bahçe”, “Minika Go” ve “Diyanet Çocuk” dergileri olmuştur. Bu dergilerin 2020 yılı içerisindeki 12’şer sayısı bulunmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmanın veri toplama aracı, 5 çocuk dergisinin 12’şer sayısından oluşan toplam 60 dergidir. Araştırmada incelenen dergilerden “Mavi Kırlangıç” dergilerine <https://www.yesilay.org.tr/tr/cocuk-dergileri> sitesinden, “National Geographic Kids Türkiye”, “Bizim Bahçe” dergilerine ve “Minika Go” dergilerine “Dergilik” uygulamasıyla, “Diyanet Çocuk” dergilerine ise <https://dergi.diyanet.gov.tr/> sitesinden ulaşılmıştır. Çalışmada veri elde edilecek olan dergiler hakkındaki bilgiler şunlardır:

Mavi Kırlangıç: 1970-80 yılları arasında aylık olarak yayınlanmış daha sonra 2015’te tekrar yayın hayatına başlamıştır. Yeşilay sivil toplum örgütü tarafından çıkarılan sağlık odaklı temaları barındıran dergi aylık olarak yayımlanmaktadır. İçeriğinde “Hayat Bilgisi, Bilim Merkezi, Bir Gül Nine Hikâyesi, Önce Sağlık, Yeşilcan’ın Maceraları, Bu Ay Neler Var, Çizelim Öğrenelim” gibi bölümler yer almaktadır.

National Geographic Kids Türkiye: 1975’ten beri ABD’de yayımlanan dergi, 2004’ten beri Türkiye’de yayımlanmaya başlamıştır. Coğrafya temalarına sıklıkla rastlanılan dergi aylık olarak yayımlanmaktadır. İçeriğinde “Garip Ama Gerçek, Guinness Dünya Rekorları, Bunları Biliyor musun?, Çıtır Çerez Bilgiler, Şaşırtan Hayvanlar, Parantez İçinde, Bir Doğa Gözlemcisinin Notları, Oyun Odası, Kids Okurları Plastiğe Karşı, Komik Mektup ve Kelime Avcısı” gibi bölümler vardır.

Bizim Bahçe: Özel bir kuruluş tarafından 2005 yılından beri yayımlanan dergi her ay okuyucusu ile buluşmaktadır. Dini içerikler barındıran dergide yer alan bölümler “Çocuklarla Baş Başa, Seyyah Sirac, Bilgi Sever İkizler, Meraklı Minikler, Esmâ-ül Hüsna, Hayvanlar Alemi, Balcan’ın Maceraları, Dünya Kanatlarımın Altında, İslam

Bilginleri, Bizim Bahçede Bilim, Sağlık İçin, En Güzel Örnek, Kıkır Kıkır, Sizden Gelenler” gibi kısımlardır.

Minika Go: Özel bir kuruluş tarafından çıkarılan dergi, 2018 yılında yayın hayatına başlamıştır. İçinde çeşitli temalar barındıran dergi aylık olarak yayımlanır. İçeriğinde yer alan bölümler ise ”Haklarım Var, İyi Haberler, Uçan Vosvos, Mektup, Tostlu Test, Sesli Çizgi, Mırıldanan Çocuk, Çizgili Tarih, İsim Şehir Hayvan, Şaşırtıcı Hayvanlar, Derya Gezer, Ben Olsam, Neşeli Mikrofon”dur.

Diyanet Çocuk: 1979’dan beri Diyanet İşleri Başkanlığı kurumunca 1881’e kadar 3’er aylık olarak yayımlanan dergi o tarihten bu yana aylık olarak yayımlanır. Dini temalar barındıran derginin içeriğinde “Günlüğüm, Yavuz Kılavuz, Hokka, Nedir Bu?, Burçin İle Burhan, Mavi, Mini Röportaj, Büyüten Ajanda, Bu Söz Bize Ne Söyler?, Haydi Çizelim, Şip-Şak, Alleme Nine, İlimin Öncüleri, Neşeli Karikatürler, Sizden Gelenler” isimli bölümler yer alır.

Veri Toplama Süreci

Araştırmada incelenecek olan, National Geographic Kids Türkiye, Bizim Bahçe ve Minika Go dergilerine “Dergilik” uygulamasıyla, Mavi Kırangıç ve Diyanet Çocuk dergilerine web sitesi üzerinden online şekilde ulaşılmıştır. “Dergilik” uygulaması bir telefon operatörüne ait, kullanıcıların internet yoluyla dergi, gazete veya makale okuyabildikleri bir uygulamadır. Uygulamadaki dergilere, telefon numaraları ile giriş yaptıktan sonra dergiler menüsüne tıklayarak kategorik olarak sıralanan aile/çocuk dergilerinden ulaşılmıştır. Her bir dergi her dergi kapağından itibaren tüm içeriğiyle ele alınmıştır. Dergilerin incelenmesi 60 gün içerisinde tamamlanmıştır.

Dergiler belirlenen 4 alt problem çerçevesinde incelenmiştir. Birinci alt problemde, dergi kapaklarının günümüz dünya sorunu içerip içermediği, eğer içeriyorsa hangi günümüz dünya sorunları temalarını içerdiği ve bunlara ne kadar yer verdiği hakkında bilgi edinme amaçlanmıştır. Buna yönelik Mavi Kırangıç, National Geographic Kids Türkiye, Bizim Bahçe, Minika Go ve Diyanet Çocuk dergilerinin kapaklarında yer alan günümüz dünya sorunları belirlenerek Excel dosyasına kaydedilmiş daha sonra bu temaların neler olduğu ve yüzde (%) ve frekansları (f) hesaplanmış ve bu veriler tablolara yansıtılmıştır. Dergi kapaklarındaki günümüz dünya sorunlarına ilişkin örnekler de şekiller aracılığıyla gösterilmiştir.

İkinci alt problemde amaç dergilerdeki tüm içeriklerin günümüz dünya sorunları çerçevesinde incelemesidir. Dergilerin konu başlıkları içerisindeki tespit edilen

günümüz dünya sorunları temaları kendi içinde farklı ve ortak özellikler içerdiğinden Özey (2017)'in çalışmasından faydalanılarak kategoriler belirlenmiştir. Buna göre günümüz dünya sorunları 11 ayrı kategoriye ayrılmıştır. Bu kategoriler: “nüfus ile ilgili sorunlar”, “bitki örtüsü ve zoocoğrafya sorunları”, “çevre sorunları”, “günümüz dünya sorunlarıyla ilgili günler, haftalar, kurumlar, sözleşmeler ve yasalar”, “iklim özelliklerinden kaynaklanan sorunlar”, “yer yapısından kaynaklı sorunlar”, “orman sorunları”, “iletişim ve teknolojiyle ilgili sorunlar”, “enerji ile ilgili sorunlar”, “yerleşmeyle ilgili sorunlar”, “tarım ve hayvancılıkla ilgili sorunlar” şeklinde belirlenmiştir. Dünya sorunları kodları ortak özelliklerine göre bir araya getirilip oluşturulan kategoriler Excel dosyasına kaydedilmiştir. Daha sonra çocuk dergilerinin içeriklerindeki bütün günümüz dünya sorunları kategorilerinin ve bu kategorilerde yer alan kodların yüzde (%) ve frekansları (f) hesaplanarak tablolara yansıtılmıştır. Dergilerde yer alan günümüz dünya sorunları kategorilerine ilişkin örnekler de şekiller aracılığıyla gösterilmiştir.

Üçüncü alt problemde, Covid-19 Pandemisinin çocuk dergilerinde yer alan günümüz dünya sorunları temalarının verilme sıklığını artırıp artırmadığı, bu süreçlerde dergilerde hangi günümüz dünya sorunlarına daha fazla yer verildiğinin incelenmesi amaçlanmıştır. Buna yönelik çalışma kapsamındaki dergilerinin sayıları Covid-19 pandemisinin gidişatına göre “Ocak-Şubat-Mart-Covid-19 Öncesi Dönem”, “Nisan-Mayıs-Haziran-Covid-19 Pandeminin Başladığı İlk Dönem”, “Temmuz-Ağustos-Eylül-Covid-19 Vakaların Azalma Dönemi” ve “Ekim-Kasım-Aralık-Covid-19 Vakalarını Arttığı İkinci Dönem” şeklinde üçer aylık dört döneme ayrılmıştır. Daha sonra belirlenen dönemlerde dergi sayılarındaki günümüz dünya sorunlarının frekansları belirlenmiş, tespit edilen günümüz dünya sorunlarının hangi temalar olduğu kaydedilmiştir. Bu temaların yüzde (%) ve frekansları (f) hesaplanarak tablolara yansıtılmıştır. Dergilerdeki Covid-19 pandemi dönemlerinde yer alan günümüz dünya sorunlarına ilişkin örnekler şekiller aracılığıyla gösterilmiştir.

Dördüncü alt problemde çocuk dergilerinde yer alan günümüz dünya sorunlarının ne tür içeriklerde verildiği belirlenmek istenmiştir. Buna yönelik dergilerde yer alan günümüz dünya sorunlarının metin türleri “*Bilgilendirici Metinler*”, “*Hikâye Edici Metinler*” ve “*Şiir*”, metin türü dışında yer alan içerikler ise “*Diğer Türler*” olarak incelenmiştir (MEB, 2018; Tanrıku, 2020). “*Bilgilendirici Metinler*”; “*Reklam, Makale, Mülakat, Gezi Yazısı, Söyleşi, Biyografi, Haber, Anı, Günlük ve Röportaj*” olarak kategorilere ayrılmıştır. “*Hikâye Edici Metinler*” ise kendi içinde “*Hikâye*,

Masal, Fabl ve Karikatür” olarak kategorilere ayrılmıştır. *Diğer Türler* ise “*Kısa Duvar Yazıları*”, “*Zekâ Oyunları/Bulmaca*”, “*Etkinlikler*”, “*Çizgi Resim*”, “*Afiş ve Posterler*” ve “*Okuyucu Köşesi*” olarak ayrılmıştır. “*Şiir*” türü de “*Pastoral ve Lirik*” türünde ayrılmıştır. Belirlenen metin türleri Excel’e kaydedilmiştir. Daha sonra bu türlerin yüzde (%) ve frekansları (f) hesaplanarak tablolara yansıtılmıştır. Dergilerdeki günümüz dünya sorunlarının hangi metin türlerinde verildiğine ilişkin örnekler şekiller aracılığıyla gösterilmiştir.

Verilerin Analizi

Çalışmada nitel araştırma desenlerinden, birbirine benzeyen verileri belli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirerek okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyip yorumlamak amacıyla yapılan (Yıldırım ve Şimşek, 2013) içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Kategoriler tümevarımcı içerik analizi ile oluşturulmuş, buna bağlı olarak kategori ve kodlara ilişkin frekans (f) ve yüzde (%) değerleri hesaplanmıştır.

Güvenirlilik ve Geçerlilik

Nitel araştırmaların değerlendirilmesinde kullanılan en önemli ölçütler; araştırmada elde edilen verilerin, verilerin analizinin ve sonuçların inanılır ve güvenilir olmasıdır (Büyüköztürk ve diğerleri, 2019, s.264). Bu nedenle nitel araştırmalar da araştırmacılar tutarlılığa değil de daha çok yaptıkları gözlemin doğruluğuna bakarlar. Araştırmanın güvenirliliği için detaylı alan kayıtları alınır, doğru ve kapsamlı bilgiler elde edilir, ses ve görüntü kayıtları tutulur, resimler çekilir, alıntılar yapılır (Büyüköztürk ve diğerleri, 2019, s.264). Nitel araştırmalarda iç tutarlılığı ve güvenirliliği artırmak için Miles-Huberman Modeli kullanılır. Buna göre araştırmada elde edilen veriler alanında uzman kişiler tarafından yeniden kodlanarak, uzmanlar arasındaki görüş birliği belirlenmeye çalışılır. Bu formül $\Delta = C \div (C + \partial) \times 100$ şeklindedir. Bu formüle göre Δ : Güvenirlilik katsayısını, C: Üzerinde görüş birliği sağlanan kod sayısını, ∂ : Üzerinde görüş birliği bulunmayan kod sayısını ifade etmektedir (Baltacı, 2017). Buna göre bu çalışmada da elde edilen veriler araştırmacı ve iki uzman tarafından yapılmıştır. Analizlerin güvenirlilik katsayısı 0,86 olarak hesaplanmıştır.

Geçerlilik ilkesine göre araştırmacı konu ile ilgili tarafsız ve ön yargısız bir biçimde araştırmasını sürdürmelidir. Bu nedenle araştırmacı ortamda görüşlerini hissettirmeden, ön yargısız davranarak gerçekleştirmiştir. Araştırmaya konu olan çocuk dergilerinin içeriğindeki günümüz dünya sorunları ile ilgili bilgiler herhangi bir değişiklik yapmadan objektif olarak kullanılmıştır. Bu bağlam da ilk olarak danışman ve araştırmacının rolü belirlenerek, araştırmanın problemi, alt problemleri, amacı, önemi, varsayımları, sınırlılıkları tanımları ifade edilmiştir. Kavramsal çerçevede çocuk dergileri ve günümüz dünya sorunları ile ilgili bilgiler detaylı olarak anlatılmıştır. Araştırmanın modeli, yöntemi, veri toplama aracı ve veri analizinin nasıl yapılacağı belirlenirken uzmanlara başvurulmuş ve gerekli bilgiler alınmıştır. Araştırma da kullanılan dokümanlar hakkında bilgiler verilmiş ve araştırmanın tüm verileri saklanmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde, araştırma sorularının yanıtlanmasına ilişkin bulgular ve yorumlar yer almaktadır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular, araştırmanın alt problem sırasına uygun başlıklar altında sunulmuştur.

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt probleminde, “Çocuk dergilerinin kapaklarında *Günümüz Dünya Sorunlarından hangilerine yer verilmiştir?*” sorusuna yanıt aranmıştır. Çalışmada 6-14 yaş grubuna uygun çocuk dergilerinin kapaklarında yer alan günümüz dünya sorunları tespit edilmiş ve Tablo 1. ‘de frekans ve yüzde değerleri gösterilmiştir.

Tablo 1. Çocuk Dergilerinin Kapaklarında Yer Alan Günümüz Dünya Sorunlarının Dergilere Göre Frekans (f) ve Yüzde (%) Değerleri

Dergiler	f	%
Mavi Kırangıç	5	41.6
Diyanet Çocuk	4	33.3
Bizim Bahçe	3	25.0
Minika Go	3	25.0
National Geographic Kids Türkiye	2	16.7
Toplam	17	

Tablo 1 incelendiğinde toplam 60 çocuk dergisi kapağında 17’sinde günümüz dünya sorunlarının ana konu olduğu görülmektedir. Yani tüm dergilerin kapaklarının %28.3’ünde günümüz dünya sorunları yer almaktadır. İncelenen dergilerde en fazla Mavi Kırangıç (f=5, %41.6), ikinci sırada ise Diyanet Çocuk (f=4, %33.3) dergisinin kapağında günümüz dünya sorunları yer alırken, en az National Geographic Kids Türkiye dergisi kapaklarında (f=2, %16.7) günümüz dünya sorunlarına yer vermiştir. Bizim Bahçe ve Minika Go dergilerinin ise üç tanesinin (%25) kapağında günümüz dünya sorunlarına yer verildiği görülmüştür.

Çalışmamız kapsamındaki çocuk dergilerinin kapaklarına yansıyan günümüz dünya sorunları tespit edilmiş ve ardından tespit edilen günümüz dünya sorunları ortak özellikleri bakımından kodlanmıştır. Tablo 2’de çocuk dergilerinin kapaklarında günümüz dünya sorunlarının frekans ve yüzdeleri gösterilmiştir.

Tablo 2. Çocuk Dergilerinin Kapaklarında Yer Alan Günümüz Dünya Sorunlarının Frekans (f) ve Yüzde (%) Değerleri

Günümüz Dünya Sorunları	f	%	Dergiler
Hayvan Sorunları (Hayvanların Neslinin Tükenmesi, Hayvan Hakları)	5	29.4	Mavi K.(Ocak), National.G.K.T (Nisan-Kasım),Minika Go(Kasım-Aralık)
Salgın Hastalıklar (Korona Virüsü)	4	23.5	Mavi K.(Haziran-Temmuz), Minika Go(Mayıs), Diyanet Ç.(Mayıs)
Çocuk Sorunları	2	11.7	Mavi K.(Aralık), Diyanet Ç.(Aralık)
Sorunlara Yönelik Düzenlenen Günler (Yeşilay Haftası, Dünya Günü)	2	11.7	Mavi K.(Mart), National.G.K.T (Nisan)
Çevre Sorunları	1	5.8	Diyanet Çocuk (Ocak)
İklim Değişikliği	1	5.8	Bizim Bahçe (Nisan)
Şiddet	1	5.8	Bizim Bahçe (Şubat)
Veri Güvenliği	1	5.8	Diyanet Çocuk (Haziran)
Aşırı Tüketim	1	5.8	Bizim Bahçe (Ocak)
Toplam	18		

Çalışmamızda incelenen çocuk dergilerinde bazı dergi kapaklarında bir dünya sorunu bazı dergi kapaklarında ise ayrı ayrı iki dünya sorununa yer verildiği görülmüştür. Günümüz dünya sorunlarının vurgulandığı 17 dergi kapağında 18 dünya sorunu tespit edilmiştir. Tablo 2. incelendiğinde çocuk dergilerinin kapaklarında 10 farklı günümüz dünya sorununun ifade edildiği görülmüştür. Kapaklarda en çok değinilen günümüz dünya sorunu hayvanların neslinin tükenmesi, hayvan haklarının vurgulandığı “hayvan sorunları”dır (f=5, %29.4). Bu sorunu korona virüsün vurgulandığı “salgın hastalıklar” takip etmektedir (f=4, %23.5). Kapaklardaki diğer günümüz dünya sorunları ise; “çocuk sorunları”, “sorunlara ait düzenlenen günler (Yeşilay Haftası ve Dünya Günü)”, “aşırı tüketim”, “çevre sorunları”, “iklim değişikliği”, “şiddet”, “veri güvenliği” olmuştur.

Çocuk dergilerinin kapağında yer alan günümüz dünya sorunları örnekleri Şekil 1’de gösterilmiştir:

Şekil 1. Dergi Kapaklarında Günümüz Dünya Sorunları Örnekleri.
(Mavi Kırlangıç, Ocak 2020: kapak – Diyanet Çocuk, Haziran 2020: kapak)

Şekil 1’de görülen Mavi Kırlangıç dergisinin kapağında “Yaşamak Tüm Canlıların Hakkı” gibi başlıkla hayvan hakları vurgulanarak “hayvan sorunlarına” dikkat çekilmiştir. Diyanet Çocuk dergisinin kapağında ise “Güvenli İnternet” başlığı verilerek “veri güvenliği” sorununa değinilmiştir.

4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt probleminde, “Çocuk dergilerindeki günümüz dünya sorunlarının verilme sıklığı nedir ve bu içeriklerdeki günümüz dünya sorunları nelerdir?” sorusuna yanıt aranmıştır. 6-14 yaş grubuna uygun çocuk dergilerinin konu başlığı içeriklerinde yer alan günümüz dünya sorunları tespit edilmiştir.

Çalışmamızda incelenen çocuk dergilerinin içeriğinde toplam 1160 konu başlığı belirlenmiştir. Bu konu başlıklarının 277’sinin günümüz dünya sorunlarıyla ilgili olduğu görülmüştür. Yani incelenen konu başlıklarının %23.9’u günümüz dünya sorunlarına ilişkindir. Bu konu başlıklarının bazıları bir dünya sorunundan bahsederken bazı konularda birkaç dünya sorununu bir arada verildiği görülmüştür. 277 konu başlığında 480 dünya sorununa değinildiği tespit edilmiştir. Tema, kategori ve kodlar tespit edilen 480 dünya sorununa göre değerlendirilmiştir.

6-14 yaş grubuna uygun çocuk dergilerinin konu başlığı içeriklerinde yer alan günümüz dünya sorunları dergilere göre tespit edilmiştir. Buna göre en fazla Minika Go (f=69), en az ise National Geographic Kids Türkiye (f=45) dergisinde günümüz dünya sorunlarına yer verildiği görülmüştür. Yine sırasıyla Mavi kırlangıç (f=58), Bizim

Bahçe (f=53), Diyanet Çocuk (f=52) dergilerinin konu başlıklarında günümüz dünya sorunlarının olduğu belirlenmiştir.

İncelenen çocuk dergilerinin içeriğinde tespit edilen günümüz dünya sorunlarına ilişkin frekans değerleri Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3. Çocuk Dergilerinin İçeriklerinde Yer Alan Günümüz Dünya Sorunlarının Dağılımı

Günümüz Dünya Sorunları	f	Günümüz Dünya Sorunları	f
Korona virüs	80	Asit Yağmurları	2
Atık Sorunları	39	Bina sorunları	2
Hayvan Neslinin Tükenmesi	38	Trafik Kazaları	2
Hayvan Yaşam Alanları Sorunu	18	İnsan Hakları İhlalleri	2
Yoksulluk	18	Irkçılık	2
Avlanma Sorunları	18	Hayvan Kaçakçılığı	2
Çocuk Sorunları	15	Dünya Engelliler Günü	2
Hayvanların Gıda Sorunu	14	Dünya Gönüllüler Günü	2
Deniz Kirliliği	13	Biyolojik İstila	2
1989 Çocuk Haklarına Dair Sözleşme	12	1948 Dünya Doğa ve Doğal Kaynakları Koruma Birliği	2
Deprem	12	1973 Nesli Tükenmekte Olan Türler Yasası	2
Savaşlar	10	Küresel Kaplan Forumu	1
Hava Kirliliği	8	Doğal Hayatı Koruma Vakfı	1
Kronik Hastalıklar	8	1981 Türlerin Yaşam Planı	1
İklim Değişikliği	7	Dünya Kutup Ayıları Günü	1
Küresel Isınma	7	Yerleşim Yerlerinin Genişlemesine Bağlı Sorunlar	1
Açlık	7	Don Olayları	1
Yeşilay Haftası	7	Dünya Hukuk Günü	1
Orman Yangınları	7	Susuzluk	1
Bitki Türlerinin Tahribi ve Yok Oluşu	6	Kıtlık	1
Hayvanların Barınma Sorunu	6	Soykırım	1
Veri Güvenliği	6	Obezite	1
Ormanların Tahrip Edilmesi	5	Göç	1
Su Kirliliği	5	Din ve Mezhep Ayrımcılığı	1
Toprak Kirliliği	5	İşsizlik	1
Enerji Kaynaklarının Yetersizliği ve Tükenmesi	5	Tarımsal Alanların Zarar Görmesi	1
İsraf	5	İlaçlama ve Gübreleme	1
Diğer Bulaşıcı Hastalıklar	4	Çevre Koruma Haftası	1
Bağımlılıklar	4	Dünya Göçmenler Günü	1
Buzulların Erimesi	4	Dünya Çocuk Hakları Günü	1
Orman Yangınlarına Bağlı Hayvan Sorunları	4	Dünya Günü	1
Hayvan Hakları	4	Dünya Sağlık Günü	1
Hayvanların Susuzluk Sorunu	4	Dünya Sigarayı Bırakma Günü	1
Aşırı Tüketim	3	Dünya Temizlik Günü	1
Genel Hastalıklar	3	Hayvanları Koruma Günü	1
Nüfus Artışı	3	İtfaiyecilik Haftası	1
Hayvansal Hastalıklar	3	Yaşlılara Saygı Haftası	1
Kuraklıklar	3	Sivil Savunma Günü	1

Sel	3	Enerji Tasarrufu Haftası	1
Yanardağ Patlamaları	3	Görme Engelliler Haftası	1
Yüksek Sıcaklıklar	3		
Toplam			480

Tablo 3’e bakıldığında incelenen çocuk dergilerinin içeriğinde en fazla yer alan sorunun “korona virüs (salgın hastalıklar)” olduğu görülmektedir (f=80). Bunu sırasıyla “atık sorunları” (f=39), “hayvan neslinin tükenmesi” (f=38), “hayvan yaşam alanları sorunu” (f=18), “yoksulluk” (f=18), “avlanma sorunu” (f=18), “çocuk sorunları” (f=15), “hayvanların gıda sorunu” (f=14), “deniz kirliliği” (f=13), “1989 Çocuk Haklarına Dair Sözleşme” (f=12), “deprem” (f=12), “savaşlar” (f=10) gibi sorunların izlediği görülmektedir. “Hava kirliliği”, “kronik hastalıklar”, “iklim değişikliği”, “küresel ısınma”, “açlık”, “Yeşilay haftası”, “orman yangınları”, “bitki türlerinin tahribi ve yok oluşu”, “hayvanların barınma sorunu”, “veri güvenliği”, “ormanların tahrip edilmesi”, “su kirliliği”, “toprak kirliliği”, “enerji kaynaklarının yetersizliği ve tükenmesi”, “israf”, “diğer bulaşıcı hastalıklar”, “bağımlılıklar”, “buzulların erimesi”, “orman yangınlarına bağlı hayvan sorunları”, “hayvan hakları”, “hayvanların susuzluk sorunu”, “aşırı tüketim”, “genel hastalıklar”, “asit yağmurları”, “bina sorunları”, “trafik kazaları”, “insan hakları ihlalleri”, “ırkçılık”, “hayvan kaçakçılığı”, “Dünya Engelliler Günü”, “Dünya Gönüllüler Günü”, “biyolojik istila”, “1948 Dünya Doğa ve Doğal Kaynakları Koruma Birliği”, “1973 Nesli Tükenmekte Olan Türler Yasası” sırasıyla dergilerde yer alan diğer sorunlardır.

İncelenen çocuk dergilerinde en az ise “soykırım”, “kıtlık”, “susuzluk”, “obezite”, “göç”, “işsizlik”, “din ve mezhep ayrımcılığı”, “tarımsal alanların zarar görmesi”, “ilaçlama ve gübreleme”, “yerleşim yerlerinin genişlemesine bağlı sorunlar”, “don olayları”, “Çevre Koruma Haftası”, “Dünya Göçmenler Günü”, “Dünya Çocuk Hakları Günü”, “Dünya Günü”, “Dünya Sağlık Günü”, “Dünya Sigarayı Bırakma Günü”, “Dünya Temizlik Günü”, “Hayvanları Koruma Günü”, “İtfaiyecilik Haftası”, “Küresel Kaplan Forumu”, “Doğal Hayatı Koruma Vakfı”, “1981 Türlerin Yaşam Planı”, “Dünya Kutup Ayıları Günü”, “Dünya Hukuk Günü” konularına yer verildiği belirlenmiştir.

Çocuk dergilerinin içeriğinde yer alan günümüz dünya sorunları ortak özelliklerine göre tasnif edilmiş, oluşturulan kategorilere yönelik bulgular Tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 4. Çocuk Dergilerinin İçeriklerinde Yer Alan Doğal Faktörlerden Kaynaklanan Sorunların Kategori ve Kodlarına Göre Dağılımı

Kategoriler	f	%	Kodlar	f
Nüfus İle İlgili Sorunlar	173	36.1	Korona virüs	80
			Yoksulluk	18
			Çocuk Sorunları	15
			Savaşlar	10
			Kronik Hastalıklar	8
			Açlık	7
			İsraf	5
			Diğer Bulaşıcı Hastalıklar	4
			Bağımlılıklar	4
			Nüfus Artışı	3
			Aşırı Tüketim	3
			Genel Hastalıklar	3
			İnsan Hakları İhlalleri	2
			İrkçilik	2
			Trafik Kazaları	2
			Soykırım	1
			Obezite	1
			Din ve Mezhep Ayrımcılığı	1
			Göç	1
			İşsizlik	1
Bitki Örtüsü ve Zoocoğrafya Sorunları	119	24.8	Susuzluk	1
			Kıtlık	1
			Hayvan Neslinin Tükenmesi	38
			Avlanma Sorunu	18
			Hayvan Yaşam Alanları Sorunu	18
			Hayvanların Gıda Sorunu	14
			Hayvanların Barınma Sorunu	6
			Bitki Türlerinin Tahribi ve Yok Oluşu	6
			Hayvanların Susuzluk Sorunu	4
			Hayvan Hakları	4
			Orman Yangınlarına Bağlı Yaşam Sorunları	4
			Hastalıklar	3
			Biyolojik İstila	2
			Hayvan Kaçakçılığı	2
Çevre Sorunları	70	14.6	Atık Sorunları	39
			Deniz Kirliliği	13
			Hava Kirliliği	8
			Toprak Kirliliği	5
			Su Kirliliği	5
Günümüz Dünya Sorunlarıyla İlgili Günler, Haftalar, Kurumlar, Sözleşmeler ve Yasalar	45	9.4	1989 Çocuk Haklarına Dair Sözleşme	12
			Yeşilay Haftası	7
			1948 Dünya Doğa Ve Doğal Kaynakları Koruma Birliği	2
			1973 Nesli Tükenmekte Olan Türler Yasası	2
			Dünya Engelliler Günü	2
			Dünya Gönüllüler Günü	2
			1981 Türlerin Yaşam Planı	1

			Küresel Kaplan Forumu	1
			Doğal Hayatı Koruma Vakfı	1
			Dünya Hukuk Günü	1
			Dünya Kutup Ayıları Günü	1
			Çevre Koruma Haftası	1
			Dünya Göçmenler Günü	1
			Dünya Çocuk Hakları Günü	1
			Dünya Günü	1
			Dünya Sağlık Günü	1
			Dünya Sigarayı Bırakma Günü	1
			Dünya Temizlik Günü	1
			Hayvanları Koruma Günü	1
			İtfaiyecilik Haftası	1
			Yaşlılara Saygı Haftası	1
			Sivil Savunma Günü	1
			Enerji Tasarrufu Haftası	1
			Görme Engelliler Haftası	1
İklim Özelliklerinden Kaynaklanan Sorunlar	30	6.3	İklim Değişikliği	7
			Küresel Isınma	7
			Buzulların Erimesi	4
			Kuraklıklar	3
			Yüksek Sıcaklıklar	3
			Sel	3
			Asit Yağmurları	2
			Don Olayları	1
Yer Yapısından Kaynaklı Sorunlar	15	3.1	Deprem	12
			Yanardağ Patlamaları	3
Orman Sorunları	12	2.5	Orman Yangınları	7
			Ormanların Tahrip Edilmesi	5
İletişim ve Teknolojiyle İlgili Sorunlar	6	1.3	Veri Güvenliği	6
Enerji İle İlgili Sorunlar	5	1.1	Enerji Kaynaklarının Yetersizliği ve Tükenmesi	5
Yerleşmeyle İlgili Sorunlar	3	0.6	Bina sorunları	2
			Yerleşim Yerlerinin Genişlemesine Bağlı Sorunlar	1
			İlaçlama ve Gübreleme	1
Tarım ve Hayvancılıkla İlgili Sorunlar	2	0.2	Tarımsal Alanların Zarar Görmesi	1

Bu araştırmada incelenen çocuk dergilerindeki günümüz dünya sorunlarına ilişkin 11 adet kategori oluşturulmuştur. Bu kategoriler: “nüfus ile ilgili sorunlar”, “bitki örtüsü ve zoocoğrafya sorunları”, “çevre sorunları”, “günümüz dünya sorunlarıyla ilgili günler, haftalar, kurumlar, sözleşmeler ve yasalar”, “iklim özelliklerinden kaynaklanan sorunlar”, “yer yapısından kaynaklı sorunlar”, “orman sorunları”, “iletişim ve teknolojiyle ilgili sorunlar”, “enerji ile ilgili sorunlar”, “yerleşmeyle ilgili sorunlar”, “tarım ve hayvancılıkla ilgili sorunlar” şeklinde belirlenmiştir. Günümüz dünya sorunları ile ilgili oluşturulan kategoriler içerisinde en sıklıkla ifade edilen sorunlar “nüfus ile ilgili sorunlar” kategorisine aittir (f=173, %36.1). Bu kategoriden sonra ikinci olarak en sıklıkla ifade edilen sorunlar “bitki örtüsü ve zoocoğrafya sorunları” kategorisine ait olduğu belirlenmiştir (f=119, %24.8). Bu kategorileri sırasıyla “çevre

sorunları” (f=70, %14.6), “günümüz dünya sorunlarıyla ilgili günler, haftalar, kurumlar, antlaşmalar ve yasalar” (f=45, %9.4), “iklim özelliklerinden kaynaklanan sorunlar” (f=30, %6.3), “yer yapısından kaynaklı sorunlar” (f=15, %3.1), “orman sorunları” (f=12, %2.5), “iletişim ve teknolojiyle ilgili sorunlar” (f=6, %1.3), “enerji ile ilgili sorunlar” (f=5, %1.1), “yerleşmeyle ilgili sorunlar” (f=3, %0.6) kategorileri izlemektedir. Günümüz dünya sorunları ile ilgili oluşturulan kategoriler içerisinde en az kullanılan sorunlar ise “tarım ve hayvancılıkla ilgili sorunlar” kategorisine aittir (f=2, %0.2).

Dergilerde nüfus ile ilgili sorunlar kategorisinde en fazla “korona virüs” (f=80), “yoksulluk” (f=18), “çocuk sorunları” (f=15) ve “savaşlar” (f=10) gibi sorunlara sırasıyla yer verildiği görülmüştür. Bitki örtüsü ve zoocoğrafya sorunları kategorisinde en fazla “hayvan neslinin tükenmesi” (f=38), “avlanma” (f=18) ve “havan yaşam alanları sorunu” (f=18) çocuk dergilerinde yer bulmuştur. Çevre sorunları kategorisinde ise en fazla “atık sorunu” (f=39), “deniz kirliliği” (f=13) ve “hava kirliliği” (f=8) ele alınmıştır. Günümüz dünya sorunlarıyla ilgili günler, haftalar, kurumlar, sözleşmeler ve yasalar kategorisinde en fazla “1989 Çocuk Haklarına Dair Sözleşme” (f=12) ve “Yeşilay Haftası” (f=7) na değinilmiştir. İklim özelliklerinden kaynaklanan sorunlar kategorisinde de en fazla “iklim değişikliği” (f=7) ve “küresel ısınma” (f=7) sorunları ortaya çıkmıştır. Yer yapısından kaynaklı sorunlar kategorisinde en fazla “deprem” (f=12), orman sorunları kategorisinde en fazla “orman yangınları” (f=7), iletişim ve teknolojiyle ilgili sorunlar kategorisinde “veri güvenliği” (f=6), enerji ile ilgili sorunlar kategorisinde “enerji kaynaklarının yetersizliği ve tükenmesi” (f=5), yerleşmeyle ilgili sorunlar kategorisinde “bina sorunları” (f=2) çocuk dergilerinde yer bulmuştur. Çocuk dergilerinde en az orana sahip tarım ve hayvancılıkla ilgili sorunlar kategorisinde ise ilaçlama ve gübreleme (f=1), tarımsal alanların zarar görmesi (f=1) yer verilen sorunlar olmuşlardır.

Çocuk dergilerinde yer alan küresel ısınma sorununa ilişkin örnek Şekil 2’de sunulmuştur.

Şekil 2.Dergi İçeriklerinde Küresel Isınmaya İlişkin Örnek.

(Minika Go, Kasım 2020:17)

Şekil 2’de görülen Minika Go (Kasım) dergisinin içeriğinde “Kutuplar Dünya’nın iklimi gibi sıcaklık dengesini sağlıyor. Ama küresel ısınmadan dolayı buradaki sistem de tehlike altında”. Şeklinde ifadelerle “küresel ısınma” sorununa değinildiği görülmektedir.

Çocuk dergilerinde yer alan nüfus ile ilgili sorunlara ilişkin örnek Şekil 3’te sunulmuştur.

Şekil 3.Dergi İçeriklerinde Nüfus İle İlgili Sorunlar Örneği.

(Minika Go, Ağustos 2020: 7)

Şekil 3’te çocukların sorunlarından bahsedildiği görülmektedir. Çocukların haklarına vurgu yapıldığı ve çocuk istismarına ilişkin hakların yer aldığı görülmektedir. ”Bedenimin Korunma Hakkı Var!” başlığı dikkati çekmektedir.

Çocuk dergilerinde yer alan enerji ile ilgili sorunlara ilişkin örnek Şekil 4’te sunulmuştur.

Şekil 4. Dergi İçeriğinde Enerji İle İlgili Sorunlara İlişkin Örnek

(Minika Go, Eylül 2020: 19).

Şekil 4’te “Temiz enerji arayışı” başlığıyla. Dünya nüfusunun artmasıyla fosil enerjilerin tükenmesi sorununun yaşanabileceği vurgulanmaktadır. Yenilenebilir enerji kaynaklarının yaygınlaştırılmasına değinilmektedir.

Çocuk dergilerinde yer alan günümüz dünya sorunları ile ilgili günler, haftalar, kurumlar, anlaşmalar ve yasalar barındıran içeriklerin bazıları Şekil 5’te gösterilmiştir.

Şekil 5. Dergi İçeriklerindeki Günümüz Dünya Sorunları ile Günler, Haftalar, Kurumlar, Anlaşmalar ve Yasalar Örnekleri

(National Geographic Kids Türkiye, Nisan 2020: 21-31-33)

Şekil 5’te görülen National Geographic Kids Türkiye (Nisan) dergisinin içeriğinde günümüz dünya sorunları ile ilgili günler, haftalar, kurumlar, anlaşmalar ve yasalardan 1948 Dünya Doğa ve Doğal Kaynakları Koruma Birliği ve 1973 Nesli Tükenmekte Olan Türler Yasası kendine yer bulmuştur. 1948 Dünya Doğa ve Doğal

Kaynakları Koruma Birliği'yle ilgili National Geographic Kids Türkiye, Nisan sayısında “Dünya Doğa ve Doğal Kaynakları Koruma Birliği Kırmızı Listesine göre Türkiye’de, küresel ölçekte tehlike altında olan 453 tür ve alttür var. Yetkililerin, derneklerin ve gönüllülerin çabaları sayesinde bazı türler hayatta kalmayı başardı ancak birçoğu hala tehdit altında.”

4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt probleminde, “Covid-19 pandemi süreci, çocuk dergilerindeki günümüz dünya sorunlarının verilme sıklığını nasıl etkilemiştir ve bu süreçte dergi içeriklerinde verilen günümüz dünya sorunları nelerdir?” sorularına cevap aranmıştır. Bu amaçla çalışmamız kapsamındaki 2020 yılı 6-14 yaş grubu çocuk dergilerinin içerikleri Covid-19 öncesi dönem, Covid-19 pandemisinin başladığı ilk dönem, Covid-19 vakaların azalma dönemi ve Covid-19 vakalarını arttığı ikinci dönem şeklinde (<https://ourworldindata.org/coronavirus-data>)daki Türkiye korona virüs vakalarındaki sayılara göre 4 bölüme ayrılarak incelenmiştir. Dergilerin Ocak, Şubat ve Mart sayıları Covid-19 öncesi dönemi, Nisan, Mayıs ve Haziran sayıları Covid-19 pandemisinin başladığı ilk dönemi, Temmuz, Ağustos ve Eylül sayıları Covid-19 vakaların azalma dönemini ve Ekim, Kasım ve Aralık sayıları Covid-19 vakaların arttığı ikinci dönemi ifade etmektedir. Covid-19 öncesi dönem, Covid-19 Pandemisinin başladığı ilk dönem, Covid-19 vakalarının azaldığı dönem ve Covid-19 vakalarını arttığı ikinci dönemde 6-14 yaş çocuk dergilerinde yer alan günümüz dünya sorunlarının frekans ve yüzde değerleri Tablo 5’te gösterilmiştir.

Tablo 5.Çocuk Dergilerinde Covid-19 Öncesi Dönem ve Covid-19 Sonrası Dönemde Dergilerde Yer Alan Günümüz Dünya Sorunlarının Frekans (f) ve Yüzde (%) Dağılımı

Dergi Sayıları	Dönemi	GDS f	GDS %
Ocak, Şubat, Mart	Covid-19 Öncesi Dönemi	149	31.0
Nisan, Mayıs, Haziran	Covid-19 Pandemisinin Başladığı İlk Dönem	151	31.5
Temmuz, Ağustos, Eylül	Covid-19 Vakaların Azaldığı Dönem	96	20.0
Ekim, Kasım, Aralık	Covid-19 Vakaların Arttığı İkinci Dönem	84	17.5
Toplam		480	100.0

Tablo 5’e bakıldığında dergilerde en fazla günümüz dünya sorununa Covid-19 pandemisinin başladığı ilk dönemde (f=151, %31) rastlanılmıştır. Bunu takip eden

Covid-19 öncesi dönem (f=149, %31.5) ve Covid-19 vakaların azaldığı dönem (f=96 %20) olmuştur. Covid-19 vakaların arttığı ikinci dönemde (f=84, %17.5) günümüz dünya sorunlarına ilişkin içeriğin en az olduğu görülmüştür.

Çalışmamız kapsamında Covid-19 öncesi, Covid-19 pandemisinin başladığı ilk dönem, Covid-19 vakaların azaldığı dönem ve Covid-19 vakaların arttığı dönem şeklinde 4 evrede incelenen dergilerde yer alan günümüz dünya sorunlarının frekansları ise Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6.Covid-19 Sürecinde Dergilerde Yer Alan Günümüz Dünya Sorunları ve Frekansları

Günümüz Dünya Sorunları	Covid-19 Öncesi Dönem	Covid-19 Pandemisinin Başladığı İlk Dönem	Covid-19 Vakaların Azaldığı Dönem	Covid-19 Vakaların Arttığı İkinci Dönem	Toplam GDS
Korona virüs	-	43	26	11	80
Atık Sorunları	15	8	9	7	39
Hayvan Neslinin Tükenmesi	13	14	5	6	38
Hayvan Yaşam Alanları Sorunu	5	12	1	-	18
Yoksulluk	9	4	1	4	18
Avlanma Sorunları	6	7	-	5	18
Çocuk Sorunları	4	4	4	3	15
Hayvanların Gıda Sorunu	9	3	-	2	14
Deniz Kirliliği	5	1	6	1	13
1989 Çocuk Haklarına Dair Sözleşme	3	3	3	3	12
Deprem	6	-	3	3	12
Savaşlar	3	1	3	3	10
Hava Kirliliği	4	1	2	1	8
Kronik Hastalıklar	-	1	1	6	8
İklim Değişikliği	4	-	-	3	7
Küresel Isınma	4	-	-	3	7
Açlık	2	1	2	2	7
Yeşilay Haftası	5	1	-	1	7
Orman Yangınları	2	3	1	1	7
Bitki Türlerinin Tahribi ve Yok Oluşu	2	3	-	1	6
Hayvanların Barınma Sorunu	3	2	-	1	6
Veri Güvenliği	-	5	-	1	6
Ormanların Tahrip Edilmesi	2	2	-	1	5
Su Kirliliği	2	2	1	-	5
Toprak Kirliliği	2	-	3	-	5
Enerji Kaynaklarının Yetersizliği ve Tükenmesi	-	1	3	1	5
İsraf	2	2	-	1	5
Diğer Bulaşıcı Hastalıklar	1	2	-	1	4
Bağımlılıklar	2	-	2	-	4
Buzulların Erimesi	2	-	-	2	4
Orman Yangınlarına Bağlı Hayvan Sorunları	-	2	2	-	4
Hayvan Hakları	1	1	2	-	4
Hayvanların Susuzluk Sorunu	4	-	-	-	4
Aşırı Tüketim	2	1	-	-	3

Genel Hastalıklar	1	1	1	-	3
Nüfus Artışı	2	-	1	-	3
Hayvansal Hastalıklar	-	3	-	-	3
Kuraklıklar	1	2	-	-	3
Sel	3	-	-	-	3
Yanardağ Patlamaları	1	-	2	-	3
Yüksek Sıcaklıklar	-	3	-	-	3
Asit Yağmurları	2	-	-	-	2
Bina Sorunları	1	-	-	1	2
Trafik Kazaları	-	-	2	-	2
İnsan Hakları İhlalleri	1	-	1	-	2
İrkçilik	2	-	-	-	2
Hayvan Kaçakçılığı	-	1	1	-	2
Dünya Engelliler Günü	-	-	-	2	2
Dünya Gönüllüler Günü	-	-	-	2	2
Biyolojik İstila	1	1	-	-	2
1948 Dünya Doğa Ve Doğal Kaynakları Koruma Birliği	-	2	-	-	2
1973 Nesli Tükenmekte Olan Türler Yasası	-	2	-	-	2
Küresel Kaplan Forumu	-	-	-	1	1
Doğal Hayatı Koruma Vakfı(WWF Türkiye)	-	1	-	-	1
1981 Türlerin Yaşam Planı	-	1	-	-	1
Dünya Kutup Ayıları Günü	1	-	-	-	1
Yerleşim Yerlerinin Genişlemesine Bağlı Sorunlar	1	-	-	-	1
Don Olayları	1	-	-	-	1
Dünya Hukuk Günü	-	-	1	-	1
Susuzluk	-	-	1	-	1
Kıtlık	-	1	-	-	1
Soykırım	-	-	1	-	1
Obezite	-	-	1	-	1
Göç	-	-	-	1	1
Din ve Mezhep Ayrımcılığı	1	-	-	-	1
İşsizlik	-	-	1	-	1
Tarımsal Alanların Zarar Görmesi	1	-	-	-	1
İlaçlama ve Gübreleme	-	-	1	-	1
Çevre Koruma Haftası	-	1	-	-	1
Dünya Göçmenler Günü	-	-	-	1	1
Dünya Çocuk Hakları Günü	-	-	-	1	1
Dünya Günü	-	1	-	-	1
Dünya Sağlık Günü	-	1	-	-	1
Dünya Sigarayı Bırakma Günü	1	-	-	-	1
Dünya Temizlik Günü	-	-	1	-	1
Hayvanları Koruma Günü	-	-	-	1	1
İtfaiyecilik Haftası	-	-	1	-	1
Yaşlılara Saygı Haftası	1	-	-	-	1
Sivil Savunma Günü	1	-	-	-	1
Enerji Tasarrufu Haftası	1	-	-	-	1
Görme Engelliler Haftası	1	-	-	-	1
Toplam	149	151	96	84	480

Tablo 6'ya bakıldığında her dönemde dergilerde en fazla yer verilen günümüz dünya sorunu; “sağlık sorunları (salgın hastalıklar-korona virüsü)” (f=80) olmuştur. Kendine en fazla Covid-19 pandemisinin başladığı ilk dönem (f=43)”de yer bulan

“sağlık sorunları (salgın hastalıklar-korona virüsü)” sorunu, Covid-19 vakalarının azaldığı dönemde (f=26), Covid-19 vakalarının arttığı ikinci dönemde (f=11) giderek azaldığı ancak dergilerde bu soruna yer verildiği görülmüştür.

“Atık sorunu” Covid-19 öncesinde dergilerde en fazla yer verilen sorun olmuştur (f=15). Bu soruna Covid-19 pandemi sürecinde her dönemde dergilerde yer verildiği görülmüştür. “hayvan neslinin tükenmesi”, “yoksulluk” sorunları da sırasıyla Covid-19 pandemi sürecinde her dönemde dergilerde en fazla yer verilen sorunlar olarak belirlenmiştir. “Yoksulluk”, “çocuk sorunları”, “deniz kirliliği”, “1989 Çocuk Haklarına Dair Sözleşme”, “savaşlar”, “hava kirliliği”, “açlık”, “orman yangınları” ise tüm dönemlerde dergilerde yer alan günümüz dünya sorunları olmuşlardır.

4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemde, “Çocuk dergilerindeki günümüz dünya sorunlarına hangi yazı türlerinde yer verilmiştir?” sorusuna cevap aranmıştır. Çalışmamız doğrultusunda Mavi Kırangıç, National Geographic Kids Türkiye, Bizim Bahçe, Minika Go ve Diyanet Çocuk dergilerinde yer alan günümüz dünya sorunlarına metin türleri ve diğer türlerde ne kadar yer verildiğine dair yüzde ve frekanslar Tablo 7’de gösterilmiştir:

Tablo 7.Çocuk Dergilerinin İçeriklerinde Yer Alan Günümüz Dünya Sorunlarının Yer Aldığı Metin Türlerinin ve Diğer Türlerin Dağılımı

Metin Türleri	f	Kategoriler	f
Bilgilendirici Metin Türleri	146	Makale	70
		Haber	16
		Anı	15
		Reklam/Tanıtım	12
		Söyleşi	11
		Günlük	9
		Biyografi	5
		Gezi Yazısı	4
		Röportaj	3
		Mülakat	1
Hikâye Edici Metin Türleri	41	Hikâye	36
		Masal	3
		Karikatür	1
		Fabl	1
Şiir	5	Lirik	3
		Pastoral	2
		Kısa Duvar Yazıları	42
		Afiş/Poster	21

		Okuyucu Köşesi	11
Diğer Türler	85	Etkinlikler	6
		Zekâ Oyunları	3
		Çizgi Resimler	2
Toplam	277		

Tablo 7 incelendiğinde dergi içeriklerindeki günümüz dünya sorunları en çok “bilgilendirici metin” türünde verilmiştir. (f=146). Bunu takip eden “diğer türler” kategorisi (f=85) ve “hikâye edici metin türleri” (f=41) olurken; en az günümüz dünya sorunu barındıran “şiir” (f=5) türü olmuştur.

Dergi içeriklerinde günümüz dünya sorunu içeren bilgilendirici metin türlerinden en fazla “makale” (f=70), daha sonra “haber” (16), “anı” (15) olurken en az “mülakat” (f=1) olmuştur. Diğer türler kategorisine bakıldığında içeriğinde en fazla günümüz dünya sorununa değinen türler “kısa duvar yazıları” (f=42), “afiş/poster”, “okuyucu köşesi” (f=11) ve “etkinlikler” (f=6) olurken; en az “çizgi resim” (f=2) günümüz dünya sorunlarına yer verilen tür olmuştur. Hikâye edici metin türlerinden ise en fazla günümüz dünya sorunu içeren tür “hikâye” (f=36) , ikinci sırada “masal” iken, en az “fabl” ve “karikatür” türüdür.

Çocuk dergilerindeki günümüz dünya sorunlarının verildiği bazı metin türlerine ilişkin örnekler Şekil 6, Şekil 7 ve Şekil 8’de sunulmuştur.

Şekil 6.Dergi içeriklerinde Bilgilendirici Metin Türünde Verilmiş Günümüz Dünya Sorunları Örnekleri.

(National Geographic Kids Türkiye, Nisan 2020: 34)

Şekil 7.Dergi içeriklerinde Afış/Poster Türünde Verilmiş Günümüz Dünya Sorunları Örnekleri.

(National Geographic Kids Türkiye, Mayıs 2020: 9)

Şekil 8.Dergi içeriklerinde Şiir Türünde (Pastoral) Verilmiş Günümüz Dünya Sorunları Örnekleri.

(Mavi Kırlangıç, Mart 2020: Giriş)

Şekil 6 da bilgilendirici metin türünde, Şekil 7’de afiş-poster türünde, Şekil 8’de şiir türünde çeşitli çocuk dergilerinde dünya sorunlara yer verildiği görülmektedir.

BÖLÜM V

TARTIŞMA VE SONUÇ

Çocukları bilgilendirme ve eğlendirme amacı güden çocuk dergileri, öğretimi zenginleştiren ve farklı olay ve olgulardan çocukları haberdar eden araçlardır. Özellikle son zamanlarda bir dünya sorunu olan salgın hastalığın neden olduğu pandemi sürecinde evde vakit geçiren çocukların çevrimiçi dergilerle buluşması onları bu süreçte yalnız bırakmadığı gibi onların kısıtlı eğitim-öğretim ortamına katkı sağladığı da söylenebilir. Bu bağlamda yapılan bu çalışmada 2020 yılına ait 6-14 yaş aralığına yönelik çıkarılan çevrimiçi çocuk dergileri günümüz dünya sorunları bağlamında incelenerek dergi kapaklarında günümüz dünya sorunlarına yer verip verilmediği, dergi içeriğinde günümüz dünya sorunlarının ne sıklıkla yer verildiği, konulara göre dağılımının ne olduğu, Covid-19 virüsünün dünyayı etki altına almasından önceki ve sonraki sürecin çocuk dergilerine nasıl yansıdığı ve günümüz dünya sorunlarının çocuk dergilerinde daha çok hangi metin türlerinde yer aldığı hakkında bilgi sahibi olunmuştur.

Birinci Alt Probleme Yönelik Sonuç ve Tartışma

Birinci alt problemde belirlenen çocuk dergilerinin kapakları günümüz dünya sorunlarını içerip içermediği, içeriyorsa ne kadar içerdiği ve hangi günümüz dünya sorunlarını içerdiği yönünden incelenmiştir. Elde edilen bulgulara göre:

1. Elde edilen bulgulara göre incelenen 5 derginin toplam 60 sayısının %28.3'ünde günümüz dünya sorunlarının yer aldığı belirlenmiştir. İncelenen dergi sayılarına bakıldığında ise en çok Mavi Kırangıç dergileri kapağında günümüz dünya sorunlarına rastlanmıştır.
2. Kapaklarda en çok kullanılan günümüz dünya sorunu hayvanların neslinin tükenmesi, hayvan haklarının vurgulandığı "*hayvan sorunları*", ikinci sırada ise korona virüsün vurgulandığı "*salgın hastalıklar*" olduğu belirlenmiştir.
3. Kapaklarda birden fazla günümüz dünya sorununa yer verildiği görülmüştür.

Dergi kapakları okuyucuya ilk ulaşan görseli ve haberi taşıyan, satışı etkileyen (Çelik ve Cebe, 2021; Yumurtacı, 2019), bazen bir amacın yansıması olan (Gülada, Gazi ve Çakı, 2019) okuyucunun ilk incelediği yerdir. Okuyucuyla ilk iletişimin başladığı kapaklar bu bağlamda araştırmamızda olduğu gibi çeşitli çalışmalarda da

incelenmiştir (Gülada, Gazi ve Çakı, 2019; Olgundeniz ve Çatalcalı, 2011; Tufan, 2018). Yıldız ve Karaca (2020)'nın yaptığı çalışmada çocuk dergileri kapakları biçimsel ve içeriksel olarak incelenmiş dergi kapaklarının içeriğe uygun ve çocukların ilgisini çekmede yeterli düzeyde görselliğe ve bilgiye yer verdiğine ulaşmışlardır.

İkinci Alt Probleme Yönelik Sonuç ve Tartışma

İkinci alt problemde ilk olarak dergilerde yer alan tüm konu başlıkları ve içeriği günümüz dünya sorunları yönünden incelenmiştir. Elde edilen bulgulara göre:

1. Bu çalışmada incelenen çocuk dergilerinin içeriğindeki konu başlıklarının %23.9'u günümüz dünya sorunlarıyla ilgilidir.
2. İncelenen beş dergi kendine özel konu ve içerik türlerine sahiptir. Bazı dergiler daha çok eğlenceye, bazı dergiler bilime, bazıları ise değerlere yöneliktir. Çalışmada değerlendirilen dergilerden en fazla Minika Go dergisinde günümüz dünya sorunlarına ilişkin konular yer alırken en az National Geographic Kids Türkiye dergisinde günümüz dünya sorunlarına yer verildiği görülmüştür.
3. İncelenen dergilerin içeriğinde en fazla yer verilen sorunun korona virüs (salgın hastalıklar) olduğu belirlenmiştir.
4. Çocuk dergilerindeki günümüz dünya sorunlarına ilişkin 11 adet kategori oluşturulmuştur. Günümüz dünya sorunları ile ilgili oluşturulan kategoriler içerisinde en sıklıkla ifade edilen sorunlar “nüfus ile ilgili sorunlar” kategorisine aittir. Bu kategoriden sonra ikinci olarak en sıklıkla ifade edilen sorunlar “bitki örtüsü ve zoocoğrafya sorunları” kategorisine ait olduğu belirlenmiştir. Günümüz dünya sorunları ile ilgili oluşturulan kategoriler içerisinde en az kullanılan sorunlar ise “tarım ve hayvancılıkla ilgili sorunlar” kategorisine aittir.
5. Kategorilere göre en fazla hangi günümüz dünya sorununa yer verildiği incelendiğinde; “nüfus ile ilgili sorunlar” kategorisinde en fazla korona virüs, “bitki örtüsü ve zoocoğrafya sorunları” kategorisinde en fazla hayvan neslinin tükenmesi, “çevre sorunları” kategorisinde en fazla atık sorunu, “günümüz dünya sorunlarıyla ilgili günler, haftalar, kurumlar, sözleşmeler ve yasalar” kategorisinde en fazla 1989 Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, “iklim özelliklerinden kaynaklanan sorunlar” da en fazla iklim değişikliği ve küresel ısınma, “yer yapısından kaynaklı sorunlar” da en fazla deprem, “orman sorunları” kategorisinde en fazla orman yangınları , “iletişim ve teknolojiyle

ilgili sorunlar” kategorisinde veri güvenliği, “enerji ile ilgili sorunlar” kategorisinde enerji kaynaklarının yetersizliği ve tükenmesi, “yerleşmeyle ilgili sorunlar” kategorisinde bina sorunları, “tarım ve hayvancılıkla ilgili sorunlar” kategorisinde ilaçlama ve gübreleme, tarımsal alanların zarar görmesi sorunlarına yer verilmiştir.

Bu çalışmada çocuk derilerinde doğal, beşeri ve ekonomik kaynaklı pek çok sorunun ele alındığı, günümüz dünya sorunlarıyla ilgili günler, anlaşmalar, yasalar ve kurumlara ilişkin bilgilerin yer aldığı görülmüştür. Günümüz dünya sorunlarının, çevre sorunlarının ele alındığı çeşitli çalışmalarda da bu sorunlara dikkat çekilmiştir. Uymaz (2021)’in yaptığı çalışmasında öğretmen adaylarının en önemli gördükleri günümüz dünya sorunlarının *küresel ısınma, hava kirliliği, kuraklık ve doğal afetler* gibi doğal sorunlar olduğundan bahsetmiştir. Akkurt Çağlar (2022), çalışmasında sosyal bilgiler öğretmen adaylarının en fazla etkilendikleri dünya sorunlarının *kadın sorunları (şiddet, cinayet vb.), çocuk sorunları, çevre sorunları* olduğunu belirtmiştir. Şeyihoğlu, Sever ve Özmen (2018) yaptıkları çalışmalarında sosyal bilgiler ve coğrafya öğretmen adaylarına göre en yaygın sorunların *doğal afetler, savaşlar ve işgaller, açlık ve kıtlık, çevre kirliliği ve küresel ısınma-sera etkisi* gibi güncel sorunlar olduğunu ortaya çıkarmışlardır. Yazıcı (2013) çalışmasında öğrencilerin *açlık, cinsiyet ayrımcılığı, yoksulluk ve şiddet* sorunlarına karşı daha duyarlı olduğunu ortaya koymuştur.

Baykal ve Baykal (2008) çalışmasında, 21.yüzyılın en önemli çevre sorunlarının; *iklim değişikliği, küresel ısınma ve ormanların bilinçsiz bir şekilde tahrip edilmesi* olarak göstermiştir. Arık ve Yılmaz (2017) çalışmasında öğretmen adaylarının çevre kirliliğini farklı kategorilerde toplayarak çevre kirliliğinin canlıların yaşamını olumsuz etkileyen bir süreç olduğunu ifade etmişlerdir. Avcı, Demirekin, Hare, Özlü ve Özkan (2013) yaptıkları çalışmada ise öğrenciler çevre sorunlarından *hava, su ve toprak kirliliğini* daha fazla seçmişlerdir. Yılmaz ve Gültekin (2012)’nin çalışmasında da öğretmen adayları gelecek dönemde çevre sorunları olarak *su hava, toprak kirliliği, iklim değişiklikleri, kuraklık, küresel ısınma* gibi sorunları daha önemli gördükleri sonucuna ulaşmışlardır. Demirbaş ve Pektaş (2009)’un çalışmasında da ilköğretim öğrencileri çevresinde gördükleri en önemli çevre sorunlarından; *çevre, hava ve atık* sorunları olduğunu söylemişlerdir.

Üçüncü Alt Probleme Yönelik Sonuç ve Tartışma

1. İncelenen çocuk dergi içeriklerinde en fazla günümüz dünya sorununa Covid-19 pandemisinin başladığı ilk dönemde (Nisan-Mayıs-Haziran, f=151) rastlanılmıştır. Buna göre Covid-19 pandemisi dergilerdeki günümüz dünya sorunlarının verilme sıklığını artırmıştır. Covid-19 pandemisi öncesindeki dönem dergi içeriklerinde günümüz dünya sorunlarının en fazla olduğu ikinci dönemdir. Hazirandan sonraki süreçlerde ise çalışmamızda Covid-19 vakalarının azaldığı dönem ve Covid-19 vakalarının arttığı ikinci dönemde giderek dergilerde günümüz dünya sorunlarına daha az yer verildiği belirlenmiştir. Dünya sorunlarına dikkatin arttığı ve güncelliğini koruduğu süreçte dünya sorunlarına daha az yer verilmiş olması dikkat çekicidir.
2. Her dönemde dergilerde en fazla yer verilen günümüz dünya sorunu “salgın hastalıklar” içinde corona virüs (f=80) olmuştur. Pandeminin başladığı ilk dönem itibariyle dergilerde corona virüs yer alan bir sağlık sorunu olmuştur. En fazla covid-19 pandemisinin başladığı ilk dönem (f=43)’de dergilerde yer alırken, covid-19 vakalarının azaldığı dönemde (f=26), Covid-19 vakalarının arttığı ikinci dönemde (f=26) giderek azaldığı görülmüştür.
3. “Atık sorunu”, “hayvan neslinin tükenmesi”, “yoksulluk”, “çocuk sorunları”, “deniz kirliliği”, “1989 Çocuk Haklarına Dair Sözleşme”, “savaşlar”, “hava kirliliği”, “açlık”, “orman yangınları” ise tüm dönemlerde dergilerde yer alan günümüz dünya sorunları olmuşlardır.

Bulgulara göre Covid-19 pandemisinin dergilerdeki günümüz dünya sorunları sayısını artırdığı ve dergi içeriklerinde “salgın hastalıklar” sorununa daha çok odaklanıldığı görülmüştür. Durmuş ve Çolak (2021), öğrencilerin küresel sorunlara dair görüşlerinin incelendiği çalışmalarında, küresel sorun denildiğinde öğrencilerin aklına en fazla küresel ısınma sorununun, devamında çevre kirliliği, iklim değişikliği ve hastalıklar sorunlarının geldiğini ortaya koymuşlardır. Covid-19 pandemisinin bu durumda etkili olduğu görülmektedir.

Dergilerin güncel olaylara yer vermesi, bilgilendirici amaçlarının olması nedeniyle Covid-19 pandemisinin arttığı dönemde salgın hastalıklarla ilgi güncel sorunlara dergilerde yer verilmesi beklenen bir sonuç olsa da ilerleyen dönemlerde dünya sorunlarına daha az yer verilmesi dikkat çekmektedir. Çünkü Covid-19 pandemi

öncesi neredeyse pandemi dönemine yakın dergi içeriklerinde dünya sorunlarına yer verildiği görülmektedir. Bu bağlamda incelenen çocuk dergilerinde dünya sorunları güncelliğini korurken dünya sorunlarına giderek daha az yer verildiği söylenebilir.

Dördüncü Alt Probleme Yönelik Sonuç ve Tartışma

1. Dergi içeriklerinde yer alan günümüz dünya sorunları en çok “bilgilendirici metinler” türünde verilmiştir. Bunu takip eden metin türü dışında kalan “diğer türler” ve “hikâye edici metinler” olmuştur. Günümüz dünya sorunları en az “şiir” türünde verilmiştir.
2. Dergi içeriklerinde günümüz dünya sorunu içeren bilgilendirici metin türlerinden en fazla “makale” daha sonra “haber”, “anı” olurken en az “mülakat” olmuştur.
3. Diğer türler kategorisine bakıldığında içeriğinde en fazla günümüz dünya sorununa değinen türler “kısa duvar yazıları”, “afiş/poster” “okuyucu köşesi” ve “etkinlikler” olurken; en az “çizgi resim” günümüz dünya sorunlarına yer verilen tür olmuştur.
4. Hikâye edici metin türlerinden ise en fazla günümüz dünya sorunu içeren tür “hikâye”, ikinci sırada “masal” iken, en az “fabl” ve “karikatür” türü olmuştur.

Bu çalışma ile benzerlik gösteren Tanrikulu (2020)’nun çalışmasında çocuk dergilerinde hangi tür metinlerin ne kadar yer aldığı araştırılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre dergilerde “bilgilendirici metinlere” daha fazla rastlanılmıştır. Dergilerde bilgilendirici metinlerden “haber, röportaj ve günlük” ve hikâye edici metinlerden “hikâye, masal, karikatür ve fabl” gibi metin türleri yer almıştır. Aynı çalışmada yazı türü dışında kalan türlerden “kısa duvar yazıları” frekansı fazlayken daha az rastlanılan türler “zekâ oyunları/bulmaca”, “etkinlikler”, “poster ve afiş” ve “okuyucu köşesi” olmuştur. Dolaylar Özkul (2017) yaptığı araştırmada çocuk dergilerindeki metin türlerinin ne olduğu araştırılmış sonuçlara göre dergilerde en çok “bilgilendirici metinler” in yer aldığı ortaya çıkmıştır. Çalışmada sayıca fazla olan diğer metin türü “olay yazıları” şeklinde ifade edilmiş olan “hikâye edici metin türleri” olmuştur. Yine bu çalışmada da “şiir” türüne de rastlanılmıştır.

BÖLÜM VI

ÖNERİLER

Araştırmanın Bulgularına Yönelik Öneriler

1. 6-14 yaş grubu çocuklara yönelik çıkarılan çocuk dergilerinin kapakları çocuklar tarafından dikkat çekici bir işlev gördüğünden kapaklarda günümüz dünya sorunları temalarına daha fazla yer verilmesi sağlanabilir.
2. Çocuk dergilerinde günümüz dünya sorunları ile ilgili düzenlenen günlere, haftalara, kurumlara, anlaşmalara ve yasalara daha sık yer verilerek çocukların dünya sorunlarına yönelik sorumlulukları hatırlatılabilir ve çocukların çözüm noktasında teşvik edilmesi sağlanabilir.
3. Çocuk dergilerinde günümüz dünya sorunlarına farklı metin türlerinde, etkinlik ve oyunlarda daha fazla yer verilebilir.
4. Dünya sorunlarıyla yaşayan/yaşaması gereken geleceğin yetişkinlerinin günümüz dünya sorunlarına ilişkin bilgi sahibi olabilmeleri için bu sorunlara çocuk dergilerinde ayrı bir bölüm ayrılabilir veya değinmeye çalışılabilir.
5. Çalışmada incelenen her dergi ele aldığı konular, özelliği ve kitlesi farklı olsa da insan yararına olduğu, çocukların yaşadığı dünyayı anlamaları, merakları ve umutları açısından bilim toplum ilişkisini daha güçlü kılabilmek için günümüz dünya sorunlarıyla ilgili çocukların seviyelerine uygun akademik çalışmalara yer vererek bu çalışmaların daha fazla okuyucuya ulaşmasını sağlayabilir.

Araştırmacılara Yönelik Öneriler:

1. Çocuk dergilerinin kapaklarındaki günümüz dünya sorunlarının farklı yöntemlerle (göstergebilimsel, biçimsel) analiz edildiği çalışmalar yapılabilir.
2. Okurların çocuk dergilerinin içeriğindeki günümüz dünya sorunlarının temalarına yönelik tutumlarını belirleme amaçlı okurlarla ilgili (anket, mülakat, deneysel çalışmalar vs.) araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Akbulut, Ş. N. ve Akkurt Çağlar, A. (Ekim 2021). *Çocuk Dergilerinde Günümüz Dünya Sorunları*. III. Uluslararası Coğrafya Eğitimi Kongresi'inde sunuldu, Sivas.
- Akengin, H. (2019). Nasıl bir dünyada yaşıyoruz?. Akengin, H. ve Dölek, İ. (Ed.). *Günümüz dünya sorunları* içinde. (s.2-15). Ankara: Pegem Akademi.
- Akengin, H. ve Dölek, İ. (Editörler). (2018). *Günümüz dünya sorunları*. Ankara: Pegem Akademi.
- Akkurt Çağlar, A. (2018). Günümüz dünya sorunlarının 22. yüzyıl eğitimine yansımaları. İşeri, T, E. (Ed.). *22.yüzyılda eğitim* içinde (s.141-154). Ankara: Pegem Akademi.
- Akkurt Çağlar, A. (2022). The views of pre-service teachers about today and future of current world problems. *International Online Journal of Education and Teaching*, 9(2). 1004-1021.
- Alabaş, R. (2014). *Cumhuriyet dönemi çocuk dergilerinin eğitim ve tarih anlayışı açısından incelenmesi (1928-1950)*. Yayımlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Alabaş, R. (2018). Çocuk Haftası Dergisi ve çocuk eğitimi açısından incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 26(5), 1765-1784. <https://doi.org/10.24106/kefdergi.3077>
- Angry, R. (1992). *Developing and implementing a model for improving global awareness in the secondary school with collaborative learning groups through the aid of a multimedia approach*. Published doctoral dissertation, University of Nova, Miami.
- Arık, S. ve Yılmaz, M. (2017). Fen bilimleri öğretmen adaylarının çevre sorunlarına yönelik tutumları ve çevre kirliliğine yönelik metaforik algıları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 25(03), 1147-1164.
- Arseven, T. (2005). Mesaj açısından çocuk kitapları, *Hece Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı*, s.104-105.

- Avcı, D. E. ve Demirekin, M. Hare, O. Özlü, S. ve Özkan, İ. (2013). 8. sınıf öğrencilerinin çevre sorunları algısının farklı tekniklerle incelenmesi. *Fen Bilimleri Öğretimi Dergisi*, 1(2), 50-66.
- Avcı, G. ve Gümüş, N. (2017, Aralık). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının günümüz dünya sorunlarına yönelik tutumlarının incelenmesi*. Current Debates Ineducation Volume 5'te sunuldu. London-İstanbul. İngiltere-Türkiye.
- Aydın, F. ve Çepni, O. (2012). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin çevreye yönelik tutumlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi (Karabük İli Örneği). *Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2012), 189-217.
- Aydın, F. ve Sağdıç, M. (2013) Attitudes of the students of geography department in contemporary world issues: a case study from turkey. *Journal of International Environmental Application & Science*, 8(3), 419-429.
- Aytan, T. ve Çalıcı, M. A. (2020). İsa ile Nisa adlı çocuk dergisi üzerine bir değerlendirme. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 5(1), 250-267.
- Balcı, A. (2003). Bir okuma materyali olarak çocuk dergileri ve “Çocuklara Rehber”. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 13(2013), 319-349.
- Balcı, A. (2017). “Çocuklara Rehber” dergisinin kütüphane kataloglarında görülmeyen 168, 169 ve 173. sayılarının incelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 6(2), 986-1001.
- Baltacı, A. (2017). Nitel veri analizinde Miles-Huberman Modeli. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(1), 1-15.
- Başboğa, S. (2018). *Erken cumhuriyet dönemi çocuk dergilerinde bedeni ahlaki ve terbiyevi özellikleriyle inşa edilen çocuk*. Yayımlanmamış doktora tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Bayat, N. (2002). *Eski harfli çocuk dergilerinin (çocuk dünyası, çocuk bahçesi) çocuk eğitimindeki işlevleri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Baykal H. ve Baykal. T. (2008). Küreselleşen dünyada çevre sorunları, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(9), 2-17.

- Baylan, E. (2009). Doğaya ilişkin inançlar, kültür ve çevre sorunları arasındaki ilişkilerin kuramsal bağlamda irdelenmesi. *Ankara Üniversitesi Çevre Bilimleri Dergisi*, 1(2), 67-74. https://doi.org/10.1501/Csaum_00000000015
- Bektaş Öztaşkın, Ö. ve Zabun, E. (2018). Analysis of secondary school students' social sensitivity levels. *International Online Journal of Educational Sciences*, 10(1), 1-19.
- Beldağ, A., ve Aktaş, E. (2016). Sosyal bilgiler öğretiminde edebî eser kullanımı: nitel bir çalışma. *Journal of Education Faculty*, 18(2), 953-981.
- Berker, D. (2018). *Analysis of critical discourse of child magazine which are produced between 1980-2012*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Bourn, D. and Hunt, F. (2011). Global dimension in secondary schools development. *Education Research Centre, Research Paper* (1).
- Boz, U. (2014). *Toplumsal eleştiri yöntemi olarak mizah: türkiye’de mizah dergisi örnekleri (gırgır, penguen, uykusuz, bayan yanı dergi kapakları)*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Bozbıyık, E. (2019). *Çocuklara kıraat ile çamlıca çocuk dergilerinin içerik ve biçim açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Buckingham, D. (2007). Selling childhood? Children and consumer culture. *Journal of children and media*, 1(1), 15-24. <https://doi.org/10.1080/17482790601005017>
- Büyüköztürk, Ş. Kılıç Çakmak, E. Akgün, Ö. E. Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2019). *Bilimsel araştırma yöntemleri*, Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüktokatlı, N. (2018). *Çocuk programları ve dergileriyle dördüncü sınıf öğrencilerinin proje tabanlı öğrenme becerilerinin geliştirilmesi*. Yayımlanmamış doktora tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Konya.
- Carus, M. (1996). Children’s magazines. P. Hunt (Ed.) içinde, *International companion encyclopedia of children’s literature* (ss. 438-452). London: Routledge.

- Chick, K. A. ve Hunter, M. W. (2009). An Analysis of Human Images and Advertisements in Four Popular Children's Magazines. *Language and Literacy*, 11 (1). <https://doi.org/10.20360/G25P4F>
- Cogan, J., Torney-Purta, J. and Anderson, D. (1988). Knowledge and attitudes toward global issues: Students in Japan and the United States. *Comparative Education Review*, 32(3), 282-297.
- Çelik, R., ve Cebe, F. (2021). Görsel iletişimde dergi kapakları; “Kafkaokur” örneği. *Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1). 68-76.
- Çakı, C. ve Gülada, M. O. (2018). Nazizm ideolojisinde alman kadınları: "ns-frauen-warte" propaganda dergisi üzerine inceleme. *Medeniyet ve Toplum Dergisi*, 2(2), 89-105.
- Çallı, K. (2015). *Çocuk duygusu dergisinin eğitim bilimleri açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Çavdar, S. S. (2006). Increasing EFL teachers' awareness on global issues in ELT classroom. Unpublished Master's Thesis, Çukurova University, Adana.
- Çiğdem, S. (2019). *Reklam imgesi bağlamında reklamda yetişkin çocuk kullanımına yönelik eleştirel bir bakış: çocuk dergileri üzerine araştırma*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Decker, D. K. (1995). *Increasing student awareness of global and future issues through a secondary level mini-course*. Published doctoral dissertation, University of Nova Southeastern.
- Demirbaş, M. ve Pektaş, H, M. (2009). İlköğretim öğrencilerinin çevre sorunu ile ilişkili temel kavramları gerçekleştirme düzeyleri, *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, Cilt 3(2), 195-211.
- Demirdal, A. (2019). *Çocuk dergilerinin çocuk edebiyatının temel ilkeleri bağlamında incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Niğde.
- Demirel, U. ve Ceylan, İ. G. Dergi kapak tasarımlarında pop-art akımının izleri. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, (23), 105-115.

- Demirkaya, H. (2016). Günümüz dünya sorunlarına genel bir bakış. Fatih Aydın (Ed.), *Günümüz dünya sorunları içinde* (s. 2-14). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Demiryürek, G. (2009). *Türkiye çocuk, diyanet çocuk ve ebe soke çocuk dergilerinin yapısal özellikler bakımından değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Demiryürek, G. (2012). Trt Çocuk Dergisi'nin yapısal özellikler bakımından değerlendirilmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20(3), 1017-1034.
- Deniş, H., ve Genç, H. (2007). Çevre bilimi dersi alan ve almayan sınıf öğretmenliği öğrencilerinin çevreye ilişkin tutumları ve çevre bilimi dersindeki başarılarının karşılaştırılması. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(2), 20-26.
- Dere, T. (2018). *Çocuk dergilerinde grafik tasarım*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Dilgen, B. (2019). *Tek parti dönemi çocuk dergilerinde milli kimliğin inşası*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Doğan, E. E. (2013). Biyolog ve öğretmen adaylarının çevreye yönelik tutumları ve bilgi düzeyleri. *Elementary Education Online*, 12(2), 413-424.
- Doğanay A.(2004). Sosyal Bilgiler Öğretimi. Cemil Öztürk - Dursun Dilek (Ed.),*Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*. (s.16-44). Ankara: Pegem Akademi.
- Doğdu, M. (2007). *Tek parti döneminde ülkemizdeki çocuk dergilerinde yurttaşlık bilincinin geliştirilmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Dolaylar Özkul, İ, (2017). *Çocuk dergilerinin içerik ve görselleri açısından değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
- Duran, E. ve Dolaylar Özkul, İ. (2018). Türk çocuk dergileri ile ilgili öğrenci görüşlerinin belirlenmesi. *Journal of History Culture and Art Research*, 7(1), 467-478.

- Durmuş, A. (2007). *1897-1910 yılları arasında çıkan eski harfli çocuk dergilerinin çeviri metinleri üzerine*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Durmuş, S. (2020). *8.sınıf öğrencilerinin küresel sorunlara dair sorumluluk ve duyarlılıklarının belirlenmesi*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Trabzon Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Trabzon.
- Durmuş, S. ve Çolak, K. (2021). 8. sınıf öğrencilerin gözünden küresel sorunlar. *International Journal of Geography and Geography Education (IGGE)*, (44), 145-160. <https://doi.org/10.32003/igge.897622>
- Edge, K., Khamsi, K., ve Bourn, D. (2009). Exploring the global dimension in secondary schools. (Final research report), Institute of Education University of London, London.
- Eldiven, F. (2018). *Türkiye'de yayımlanan çocuk dergilerinde çocuk kimlik tasarımı: çocuk sesi, gülbüz Türk çocuğu, trt çocuk, bilim çocuk dergilerinin karşılaştırmalı analizi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Ercan, A. ve Akpınar, Ş. (2014). Eski harfli bir çocuk gazetesi: Sadâkat/Etfâl. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, (36), 109-130. <https://doi.org/10.17133/tba.57624>
- Ercengiz, M., Kurt, S. K. ve Polat, S. (2014). Öğretmen adaylarının çevre sorunlarına yönelik duyarlılıklarının incelenmesi. (Ağrı İli Örneği), *Ekev Akademi Dergisi*, 1(1), 30-41.
- Erdoğan, A. (2009). *Çocuklara arkadaş dergisi (metin- inceleme)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Erdoğan, Ş. (2003). Öğretmen adaylarının çevre sorunlarına yönelik tutumları. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23 (2), 99-110.
- Ertem, Ö. (2005). *The republic's children and their burdens in 1930s and 1940s turkey: the idealized middle-class children as the future of the nation and the image of "poor" children in children's periodicals*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Boğaziçi Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, İstanbul.
- Esmer, S, K. (2007). *Cumhuriyet döneminin ilk yıllarında(1923-1928) yayınlanan çocuk dergilerindeki tahkiyeli metinlerin çocuklara değer aktarımı açısından*

- değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Gezmen, B. (2019). Bir eğitim aracı olarak çocuk dergileri: “Mavi Kırlandığı” çocuk dergisi. *Erciyes İletişim Dergisi*, 6(1), 59-80. <https://doi.org/10.17680/erciyesiletisim.466195>
- Gurbetoğlu, A. (2007). *II. Meşrutiyet döneminde yayınlanan çocuk dergilerinin eğitim açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Gülada, M. O., Gazi, M. A. ve Çakı, C. (2019). Nazi propagandasının ulusal seferberlikte idealize ettiği alman genç kızları: “Das Deutsche Mädel” dergisi üzerine inceleme. *Erciyes İletişim Dergisi*, 6(2), 1079-1100. <https://doi.org/10.17680/erciyesiletisim.515202>
- Güler, B. (2019). *Çocuk dergilerinde değerler aktarımının ilköğretim programları ile ilişkilendirilmesi üzerine bir araştırma*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Niğde.
- Gürbüz, H. ve Çakmak, M. (2012). Biyoloji bölümü öğrencilerinin çevreye yönelik tutumlarının incelenmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 162-173.
- Güven, E. ve Aydoğdu, M. (2012). Çevre sorunlarına yönelik davranış ölçeğinin geliştirilmesi ve öğretmen adaylarının davranış düzeylerinin belirlenmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(2), 573-590.
- Hashizaki, Y. and Kawaguchi, H. (2012). Japanese student teachers perceptions about teaching global issues. In P. Cunningham and N. Fretwell (Ed.) *Creating Communities: Local, National And Global*, 58-71.
- Henderson, L. (2006). Ebony jr.: the rise and demise of an african american children's magazine. *The Journal of Negro Education*, 649-660.
- Işıklı, S. (2020). Covid-19 salgınının psikolojik sonuçları ve etkili başa çıkma yöntemleri. Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü. corona. hacettepe.edu.tr/wp-content/uploads/2020/06/covid_19_psikolojik_sonuclari_basa_cikma_yontemleri adresinden alınmıştır.

- İdi Tulumcu, F. (2015). *Güncel çocuk dergilerinde yer alan değerler*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Jones, S. C. ve Reid, A. (2009). Children's Magazines: Reading Resources Or Food Marketing Tools?. *Public Health Nutrition*, 13 (3), 393–399. <https://doi.org/10.1017/S1368980009991133>
- Jones, S. C., Gregory, P. ve Kervin, L. K. (2012). Branded Food References in Children's Magazines: 'Advertisements' are the Tip of the Iceberg. *International Journal of Pediatric Obesity*, 7(3), 220-229. <https://doi.org/10.1111/j.2047-6310.2011.00045.x>
- Jones, S. C., Mannino, N. & Green, J. (2010). Like Me, Want Me, Buy Me, Eat Me': Relationship-Building Marketing Communications in Children's Magazines. *Public Health Nutrition*, 13(12), 2111–2118. <https://doi.org/10.1017/S1368980010000455>
- Kahyaoğlu, M., Daban, Ş. ve Yangın, S. (2008). İlköğretim öğretmen adaylarının çevreye yönelik tutumları. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (11), 42-52.
- Kan, Ç. (2009). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının küresel sorunlarla ilgili tutumları ve ders programlarına yönelik önerileri*. Yayımlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kaptan, A. Y. ve Sürmeli, K. (2011). Çocuk Dergilerinde Karşılaşılan Tipografi Sorunları ve Çözüm Önerileri. *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 1(2), 183-197.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Karatekin, K. ve Aksoy, B. (2012). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının çevre okuryazarlık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 7(1), 1423-1438.
- Kaymakcı, S. (2012). Global education in the turkish social studies teacher training programme. *Croatian Journal of Education*, 14(4), 817-854.

- Kelly, B. ve Chapman, K. (2007). Food References and Marketing to Children in Australian Magazines: A Content Analysis. *Health Promotion International*, 22 (4). 284-291. <https://doi.org/10.1093/heapro/dam026>
- Kılıçoğlu, G., Karakuş, U. ve Öztürk, T. (2012). Günümüz dünya sorunlarına yönelik tutum ölçeği geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Turkish Studies – International Periodical For The Languages, Literature And History Of Turkish Or Turkic*, 7(4), 2209-2224.
- Kırış, F. (2007). *Türkiye çocuk ve ebe-sobe dergilerinin edebiyat ve eğitim değerleri açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Kiral, B. (2020). Nitel bir veri analizi yöntemi olarak doküman analizi. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 170-189.
- Kocaş, M. (2015). *Purchasebehaviour of childrenmagazines*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kolaç, E., Demir, T. ve Karadağ, R. (2012). Öğretmen adaylarının dil eğitiminde çocuk edebiyatı metinlerinin kullanımına yönelik görüşleri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 161(161), 195-212.
- Korkusuz, E. (2020). *Eski harfli çocuk dergilerinden çocuk dünyası dergisinin değerler aktarımı açısından incelenmesi*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Köksal, H. (2019). İlköğretim sosyal bilgiler dersi öğretim programı. Turan, R. ve Yıldırım, T. (Ed.). *Sosyal bilgilerin temelleri içinde*, (s.39-67). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Labuschagne, A. (2003). Qualitative research: Airy fairy or fundamental? The Qualitative Report, 8(1).
- Larijani, M. (2010). Assessment of environmental awareness among higher primary school teachers. *J Hum Ecol*, 31(2), 121-124. <https://doi.org/10.1080/09709274.2010.11906302>
- Lazzi, K. (2011). Teachers perceptions and conceptions of global Education: A study of Jordanian secondary social studies teachers. *The Journal of Multiculturalism in Education*, 7, 1-19.

- Lee, E. B. (2008). Environmental attitudes and information sources among African American college students. *The Journal of Environmental Education*, 40(1), 29-42. <https://doi.org/10.3200/JOEE.40.1.29-42>
- Lindquist J. D. (1979). Children's Attitudes Toward Advertising on Television and Radio and in Children's Magazines and Comic Books. in *Na - Advances in 107 Consumer Research*. 06, eds. 407-412, William L. Wilkie, Ann Abor, MI: Association for Consumer Research.
- Louise, N. (2009). *A study of japanese children's magazines 1888-1949*. Unpublished PhD Thesis. University of Pennsylvania, United States.
- Mamık, F. (2020). *Sosyal bilgiler dersinde bir eğitim ve öğretim materyali olarak çocuk dergilerinin kullanımı*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- MEB (2018). *Türkçe Dersi Öğretim Programı*. Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı. http://web.deu.edu.tr/ilyas/ftp/turkce_2018.pdf
- Mechmet, C. (2016). *Batı Trakya'da Yayınlanan Çocuk Dergileri Üzerine Bir İnceleme*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Mete, A. Ş. (2019). *Eski harfli çocuk dergilerinin sonuncusu: "çocuk yıldızı (1927-1928)*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan.
- Meydan, A. ve Doğu, S. (2008). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin çevre sorunları hakkındaki görüşlerinin bazı değişkenlere göre değerlendirilmesi. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, (26), 267-277.
- Morrow, L. & Lesnick, J. (2001). Examining the educational value of children's magazines. *The California Reader*, 34(2), 2-13.
- Oğuzkan, A. F. (2001). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Olgundeniz, S., ve Çatalcalı, A. (2011). Dergi Kapaklarında Kullanılan Haber Başlıklarının Dili ve Söylemi: Diyet ve Moda Haberleri Aracılığıyla Oluşturulan Kadın Kimlikleri. *Selçuk İletişim*, 7 (1) , 174-191.

- Öcal, T. (2013). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının çevre sorunlarına yönelik tutumlarının belirlenmesi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, (27), 333-352.
- Öğüt, N. (2006). *Eski harfli çocuk dergilerinden yeni yol dergisinin çocuk eğitimindeki işlevi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Özey, R. (2017). *Günümüz dünya sorunları*. İstanbul:Aktif Yayınları.
- Özgen, N. (2012a). Öğretmen adaylarının çevre sorunlarına yönelik tutumları: Türkiye örneği. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20(2), 403-422.
- Özgen, N. (Ed.). (2012b). *Günümüz dünya sorunları*. Ankara: Eğiten Kitap.
- Özkanca, M. (2018). *Çocuk dergilerinde toplumsal cinsiyet rolleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, On Dokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Özkmekçi, M, İ. (2005). *The formation of children in tehe late Ottoman Empire:An analysis through the periodicals for children (1869-1914)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Boğaziçi Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, İstanbul.
- Özmen, F. (2015). *Öğretmen adaylarının zihin haritalarında günümüz dünya sorunları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Palaz, T. (2017). *Sosyal bilgiler eğitiminde küresel sorunlar ve öğretimi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Papadimitriou, V. (2004). Prospective primary teachers' understanding of climate change, greenhouse effect, and ozone layer depletion. *Journal of Science Education and Technology*, 13(2), 299–307.
- Pembegül, B, N. (2019). *TÜBİTAK tarafından çocuklara yönelik yayımlanan popüler bilim dergilerinin çocuk hakları açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Peterson, M. A. (2005). The JINN and the computer: consumption and identity in Arabic children's magazines. *Childhood*, 12(2), 177-200. <https://doi.org/10.1177%2F0907568205051903>
- Rasul, S. (2013). Borrowing and code mixing in Pakistani children's magazines: practices and functions. *Pakistaniaat: A journal of Pakistan Studies*, 5(2), 46-72.
- Rea, L. (2018). Education, popular literature and future citizenship in argentina's billiken children's magazine (1919–1944). *Global Studies of Childhood*, 8(3), 281-291. <https://doi.org/10.1177%2F2043610618797403>
- Sarı, H. M. (2005). *Çocuk eğitime bakış açısı yönünden tercüman çocuk ve milliyet çocuk dergilerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Sarıçam, S. (2019). *Bilge çocuk dergisinde çocuk imgesi*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Seçgin, F., Yalvaç, G., ve Çetin, T. (2010). İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin karikatürler aracılığıyla çevre sorunlarına ilişkin algıları. In *International Conference on New Trends in Education and Their Implications* 11(13), 391-398.
- Sezgin, G. (2019). *Türkiye'de çocuk dergileri ve gündem belirleme: doğan kardeş dergisi örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Sürmeli, K. (2010). *Türkiye'de eğitim amaçlı çocuk dergilerinde karşılaşılan temel grafik tasarım sorunları ve sorunlara çözüm önerileri*. Yayınlanmamış doktora tezi, On Dokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Switzer, K. A. ve Mulloy, P. T. (1979). Global issues: Activities and resources for the high school teacher. *Social Science Education Consortium, Inc.* Boulder, Colorado.
- Şeyihoğlu, A., Sever, R., ve Özmen, F. (2018). Sosyal bilgiler ve coğrafya öğretmen adaylarının zihin haritalarında günümüz dünya sorunları. *Marmara Coğrafya Dergisi*, (37), 1-15.

- Şimşek, H. (2001). XIX. Yüzyıl çocuk dergiciliği ve eğitsel işlevleri üzerine. *Milli Eğitim Dergisi*, 151, 1-9.
- Şimşek, H. (2002). *Tanzimat ve Mutlakiyet dönemi çocuk dergilerinin eğitim açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Şirin, M. R. (2000). Çocuk edebiyatı, İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. (2018). Türkçe dersi (1-8. sınıflar) öğretim programı, Ankara: MEB.
- Tanrıkulu, F. (2014). *Medya okuryazarlığı bağlamında çocuk dergileriyle zenginleştirilmiş Türkçe dersinin etkililiği: Bir eylem araştırması*. Yayınlanmamış doktora tezi, Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- Tanrıkulu, F. (2020). Çocuk dergisi içeriklerinin derslerle ilişkilendirilebilirliği. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20 (2), 837-852. <https://doi.org/10.17240/aibuefd.2020..-543953>
- Taş, B, E. (2008). *Türkiye’de çocuk dergilerinin çocuk eğitime katkısı ve milliyet kardeş dergisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Terkan, N. (2009). *Türkiye’de popüler çocuk dergilerinde egemen söylemlerin kuruluşu*. Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Topçu, E. ve Kaymakcı, S. (2019). Sosyal bilgiler eğitimi ve uluslararası ilişkiler, Turan, R. ve Yıldırım, T. (Ed.). *Sosyal bilgilerin temelleri içinde*, (s.226-281). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Toprakçı, E. (2019). *1909-1918 Yılları arası eski harfli çocuk dergilerinde savaş teması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Tufan, G. (2018). Pazarlama aracı olarak dergi kapakları. *Uluslararası Halkla İlişkiler ve Reklam Çalışmaları Dergisi*, 1(1) , 84-97.

- Turan, E. D., Kurt, E. ve Arslan, N. (2016). Mini kumbara Dergisi'nin popüler bilim kaynakları kapsamında biçim ve içerik bakımından incelenmesi, *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 4(3), 326-336.
- Turan, İ. (2009). Günümüz dünya sorunları karşısında coğrafya eğitimi. *Milli Eğitim*, 38(184), 176-191.
- Turan, R. ve Yıldırım, T. (Editörler). (2019). *Sosyal bilgilerin temelleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Uymaz, M. (2021). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının günümüz dünya sorunlarına ilişkin algılarının incelenmesi*, *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(1), 59-79.
- Ünal, Ç. ve İlter, İ. (2010). Sınıf öğretmeni adaylarının lisansüstü eğitime olan tutumları (Fırat, Erzincan ve İnönü Üniversitesi sınıf öğretmenliği ABD örneği). *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(2), 1-18
- Ünal, N. (2008). Pre-sevice teacher's perceptions toward global versus local environmental issues. Unpublished master's thesis, Middle East Technical University, Ankara.
- Wong, K. K. (2003). The environmental awaerness of university students in Beijing, China. *Journal of Contemporary China*, 12(36), 519-536.
- Yalçın, A. ve Aytaş, G. (2016). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yalçınkaya, E. (2013). İlköğretim 8. sınıf öğrencilerine göre çevre sorunları: nitel bir çalışma. *Marmara Coğrafya Dergisi*, (27), 416-439.
- Yaşar, Ş. (2001). *İlk çocuk dergilerinden mümeyyiz*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yazıcı, H. ve Arıbaş, K. (Ed.) (2011). *Günümüz dünya sorunları*. Ankara: Pegem Akademi.
- Yazıcı, Ö. (2013). Ortaöğretim öğrencilerinin günümüz dünya sorunlarına yönelik tutumları. *Electronic Turkish Studies*, 8(6). 807-823.
- Yeter, F. (2019). *Çocuk dergilerinin sosyal bilgiler öğretim programındaki değerler açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.

- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Yıldırım, İ.O. (2013). *Eski harfli çocuk dergilerinden resimli dünya dergisi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kilis.
- Yıldırım, T. (2019). Sosyal bilgiler eğitimi ve coğrafya. Turan, R. ve Yıldırım, T. (Ed.). *Sosyal bilgilerin temelleri içinde*, (s.139-154). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Yıldız, D. ve Karaca, Ş. (2020). Çocuk dergileri üzerine bir inceleme. *Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 455-477.
- Yıldız, Z. (2012). Diyanet çocuk dergisinin din öğretimi açısından değerlendirilmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (15), 367-390.
- Yılmaz, F. ve Gültekin, M. (2012). Sınıf öğretmeni adaylarının çevre sorunları bağlamında öğrenim gördükleri programa ilişkin görüşleri. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 120-132.
- Yılmaz, O. ve Sayhan, H. (2016). Sosyal bilgiler ve fen bilgisi eğitimi lisans programlarının çevre eğitimi açısından değerlendirilmesi. *Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 2(2), 9-26.
- Yiğit, K. (2019). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin küresel sorunlara ilişkin görüşleri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Yiğitbaşı, K. G. (2014). Türkiye'de çocuk dergiciliği: Trt Çocuk Dergisi örneği, *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 5(4), 37-56.
- Yumurtacı, G. (2019). Toplumsal eleştirinin mizahtaki temsili: uykusuz mizah dergisi örneği. *Kurgu*, 27 (2), 147-160.
- Zur, D. (2014). Let's go to the moon: science fiction in the north korean children's magazine adong munhak, 1956–1965. *The Journal of Asian Studies*, 73(2), 327-351. <https://doi.org/10.1017/S0021911813002404>

İnternet Kaynakları

<https://services.tubitak.gov.tr/edergi/sayi.htm?dergiKodu=4&sayiId=651&yil=2010&ay=1> (erişim tarihi:29.01.2021).

<https://www.hurriyet.com.tr/kelebek/hurriyet-cumartesi/cocuklugunun-utopya-koyu-roman-oldu-41722119> (erişim tarihi:29.01.2021).

<https://covid19.saglik.gov.tr/> (Erişim tarihi: 27.01.2021).

<https://www.yesilay.org.tr/tr/cocuk-dergileri> (Erişim tarihi: 12.01.2021).

<https://dergi.diyanet.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 12.01.2021).

https://www.yok.gov.tr/Documents/Kurumsal/egitim_ogretim_dairesi/Yeni-Ogretmen-YetistirmeLisansProgramlari/Sosyal_Bilgileri_Ogretmenligi_Lisans_Programi09042019.pdf (Erişim Tarihi: 05.02.2021).

(<https://ourworldindata.org/coronavirus-data>) (Erişim Tarihi: 06.05.2021).

Çalışmada Kullanılan Dergiler

Mavi Kırılancık Çocuk Dergisi: 2020 yılı; Ocak, Şubat, Mart, Nisan, Mayıs, Haziran, Temmuz, Ağustos, Eylül, Ekim, Kasım ve Aralık Sayıları.

National Geographic Kids Türkiye: 2020 yılı; Ocak, Şubat, Mart, Nisan, Mayıs, Haziran, Temmuz, Ağustos, Eylül, Ekim, Kasım ve Aralık Sayıları.

Bizim Bahçe Çocuk Dergisi: 2020 yılı; Ocak, Şubat, Mart, Nisan, Mayıs, Haziran, Temmuz, Ağustos, Eylül, Ekim, Kasım ve Aralık Sayıları.

Minika Go Çocuk Dergisi: 2020 yılı; Ocak, Şubat, Mart, Nisan, Mayıs, Haziran, Temmuz, Ağustos, Eylül, Ekim, Kasım ve Aralık Sayıları.

Diyanet Çocuk Dergisi: 2020 yılı; Ocak, Şubat, Mart, Nisan, Mayıs, Haziran, Temmuz, Ağustos, Eylül, Ekim, Kasım ve Aralık Sayıları.